

PEKKA ERVAST

**viidennen
kulttuurin
tehtävä**

RUUSU RISTIN KIRJALLISUUSSEURA RY

VIIDENNEN
KULTTUURIN TEHTÄVÄ

Pekka Ervast

Viidennen
kulttuurin tehtävä

Ruusu-Ristin
Kirjallisuusseura ry

Ervast, Pekka 26.12.1875-22.5.1934

Viidennen kulttuurin tehtävä
(Toimitettu tekijän pikakirjoitetuista esitelmistä)

Sopivia aihealuokituksia ovat esimerkiksi:
teosofia,
länsimainen sivistys,
kulttuurihistoria,
uskontotiede tai filosofia.

Δ

Ruusu-Ristin kirjallisuusseura ry
Merimiehenkatu 31
00150 Helsinki

Digitalisoitu näköispainos 2006

Karisto Oy:n kirjapaino
Hämeenlinna 1995

Alkusanat

Kirja sisältää Ruusu-Risti -lehden vuosikerroissa 1950—51 julkaistuja Pekka Ervastian esitelmiä, joista tehdyt muistiinmerkinnät eivät ole hänen tarkistamiaan. Ensimmäiset kahdeksan esitelmää muodostavat luentosarjan, jonka Pekka Ervast piti Helsingissä vuosien 1912 ja 1913 vaihteessa.

Vuonna 1991 Ihmisyyden tunnustajat julkaisivat monisteen *Viidennen juurirodun dharmia*, johon luentosarja oli kopioitu vanhoista vuosikerroista. Monisteen toimitti Jouni Marjanen. Sen kopio oli käytettävissä atk-talennok-sena kirjaa tehtäessä.

Lisänä kirjassa on Pekka Ervastian esitelmiä, joka ei kuulu samaan sarjaan, mutta sopinee sitä täydentämään. Esitelmäteksi on jäljennetty Ruusu-Ristin vuosikerrasta 1950. Lehteen painetun tiedon mukaan esitelmiä on pidetty 8. toukokuuta 1932.

Esitelmät ovat osa aineistoa, jota on kerätty Pekka Ervastian koottuja teoksia varten. Hanke on edennyt ruusuristolaisessa ja kristosofisessa ryhmätyössä toimivien yksilöiden yhteisprojektina.

Kirjan ilmestymisajankohta on juhlava, sillä tänä vuonna tulee kuluneeksi toisaalta 120 vuotta sekä kansainvälisen Teosofisen Seuran perustamista että Pekka Ervastian syntymästä ja toisaalta 75 vuotta Ruusu-Ristin perustamisesta. Toivomme, että kirja, joka sisältää Pekka Ervastian syvää viisautta ja hänen kutsunsa työhön sivistyksen henkevoittämiseksi, voisi omalta osaltaan juhlistaa tätä merkkivuotta.

Kirjan kustantamiseen on saatu apuraha Kulmakoulu-säätiöltä.

Helsingissä 13. lokakuuta 1995
 Ruusu-Ristin kirjallisuusseura ry

Sisällys

	sivu
<i>Esitelmäsarja 1912-13</i>	
1. Uskontojen synty.....	7
2. Ranskan vallankumous ja Napoleon.....	18
3. H. P. B. ensimmäisen kulttuurin edustajana . .	28
4. H. S. Olcott toisen kulttuurin edustajana	40
5. Teosofinen liike ja kolmas kulttuuri.....	55
6. Annie Besant neljännen kulttuurin edustajana .	67
7. Rosenkreutsiläinen virtaus ja viides kulttuuri . .	82
8. Tulevat kulttuurit	98
Ote Pekka Ervastian <i>Toimittajalta-kirjoituksesta</i> . (Tietäjä joulukuu 1912)	111
 <i>Esitelmä 1932</i>	
9. H. P. B. ja itämainen okkultismi	116
 <i>Liite</i>	
Kirjan tekijän esittely	131
Henkilöhakemisto.....	137
Teosofinen liike Suomessa	173

Kannen suunnittelu: *Reo Lintera*

Tekstisivujen ulkoasu: *Pekka Okko*

1

Uskontojen synty

Tarkoitukseni tässä esitelmässä on niin sanoakseni „lukea historiaa”, kuten Madame Blavatsky muistaakseni „Teosofian Avaimessa” sanoo: „Jos te osaatte lukea historiaa, voitte paljon päättää ajan merkeistä”.

Tahtoisin koettaa tulkita tätä „historiaa” sisäiseltä kannalta, sisäisen elämän ja sisäisen maailman kannalta. Tällä tavalla me voimme oppia sängen suurenmoisia ja ihmeellisiä asioita, ja samalla kun me luomme lyhyen katsauksen menneisyyteen, saatamme myös luoda katseemme tulevaisuuteen ja ikäänkuin nähdä edeltäkäsini, mitenkä meidän ihmiskuntamme elämä ja kehitys lähimmässä tulevaisuudessa on tapahtuva; saatamme siis lukea historiaa.

Sitä varten meidän nyt ensiksi olisi yleisesti tarkastettava *Bhagavad Giitaan* IV:n runon eräitä jakeita. Jakeet 3 ja 4 ovat jonkinlaista valmistusta, ja sitten 5—7 jakeessa Siunattu Herra Krishna sanoo: „Vaikka minä olen syntymätön ja iäinen ja kaikkien luotujen herra, olen minä kumminkin, koskapa minä hallitsen luonnettani tahtoni mukaan, voimani kautta syntynyt fyysilliseen maailmaan. Sillä joka kerta kun dharma, oi Bhaarata, on ihmiskunnassa veltostunut ja adharna ottanut ylivallan, siitän minä itseni inhimilliseen muotoon. Hyvän suojelemiseksi ja pahan tukahduttamiseksi, uudelleen rakentaakseni totista dharmaa minä tiettyinä aikakausina jälleensynnyn persoonallisesti.”

Näissä jakeissa on monta sängen mielenkiintoista ja salaperäistä asiaa, monta sellaista seikkaa, joita kannattaa tutkia ja miettiä. Me ehkä ihmettelemme: kuka se on, joka puhuu?

Kuka on Krishna, tuo „Siunattu Herra”, joka sanoo itsestään: „Minä olen kaikkien olentojen Herra, ja synnyn maailmaan silloin tällöin”. Tämä on tärkeä kysymys, ja se selviää meille vähitellen näissä esitelmissä. Mutta on eräitä toisiakin kysymyksiä, jotka nousevat mieleen, kun me näitä jakeita ajattelemme. Eräs sellainen on kysymys siitä, mitä on oikeus ja vääräys? Mitä on *dharma* ja mitä *adharma*, jotka ovat niin suurimerkityksisiä, että kun *dharma* häviää ja *adharma* pääsee valloilleen, silloin Siunattu Herra syntyy maailmaan palauttaakseen entiselleen *dharman*. Tätä meidän täytyy ajatella.

Dharma on sanskrit-kielinen sana ja merkitsee laki, tehtävä, velvollisuus, hyve, uskonto. Sillä on myös toinen merkitys: „se tehtävä, mikä kunakin hetkenä eli ehkä paremmin kussakin elämässä on annettu yksilölle”. Se on henkisesti katsoen se elämäntehtävä, joka yksilön on täytettävä voidakseen henkisesti kehittyä. Jokaisen ihmisen oma *dharma* riippuu siitä, millä kohdalla hän itse on henkisesti. Hänen *dharma*nsa on se tehtävä, se velvollisuus, mikä hänellä luonnostaan on. Hänen paras mahdollisuutensa kehittyä ja mennä henkisesti eteenpäin ilmenee sanassa *dharma*.

Dharma merkitsee myös ei ainoastaan yksilölle vaan jollekin kansalle määrättyä ja uskottua tehtävää. Erikoisesti Buddhan opissa puhutaan *dharma*sta. Sana on rikasmerkityksinen ja meidän täytyy sisäisämme laatia siitä kuva. *Dharma* merkitsee myös uskonoppi, ja jos ajattelemme kansaa, voimme sanoa, että kansan *dharma* on juuri uskonto, se elämänoppi, mikä sille kansalle on annettu. *Adharma* on sen vastakohta, merkiten vääryyttä, epävanhurskautta, oikeuden puutetta, sekasortoa, velvollisuuksien laiminlyömistä, huolimattomuutta ja laiskuutta. *Adharma* merkitsee, ettei ihminen tahdo kulkea eteenpäin sillä ainoalla luonnollisella tiellä, joka käy hänen oman *dharma*nsa suorittamisen kautta.

Nyt on huomattava se tärkeä seikka, että dharmia ei riipu ainoastaan ihmisyksilöistä. Me emme voi oikein ymmärtää näitä jakeita, jos ajattelisimme dharmia ainoastaan yksilön tehtävän yhteydessä. Jos sanottaisiin: „Kun joku yksilö unohtaa dharmansa ja harrastaa ainoastaan adharmaa, silloin minä esiinnyin” — niin se ei tietenkään voisi tarkoittaa, että silloin Siunattu Herra syntyy maailmaan, sillä ainahan on ihmisiä, jotka eivät täytä dharmansa. Itse asiassa useimmat yksilöt ovat sellaisia. Jos olisi puhe jokaisesta yksilöstä, Siunattu Herra ei ehtisi ruumistua niin monta kertaa, kuin hänen pitäisi. Ja kokemuksesta tiedämme, ettei mitään sellaista tapahdu. Jos ihminen elää epäuskossa, niin kokemuksesta tavallisesti tiedämme, ettei mikään jumala tule sanomaan hänelle: „Nyt olet väärällä tiellä!” Yksityinen ihminen on useimmissa tapauksissa jätetty oman onnensa nojaan.

Sanaa dharmia käytetään Bhagavad Giitassa kollektiivisessa (joukko-) merkityksessä tarkoittamaan monien yksilöiden yhteistä dharmia. Ja silloin me voimme hyvin ymmärtää, että jos on puhe yksilöryhmien, kansojen ja rotujen dharmasta, silloin Siunattu Herra saattaa ilmestyä ihmisten keskuuteen ja muistuttaa heitä vanhasta dharmasta. Kun tutkimme ihmiskunnan historiaa sisäiseltä kannalta, niin näemme aivan selvästi, mitä dharmia on ja minkälainen dharmia kulloinkin on ihmisille annettu. Me voimme sisäisesti — ja se näkyy ulkonaisestikin — jakaa ihmiskunnan eri rotuihin ja ainakin nuoremmat rodut vielä alarotuihin ja seurata niiden elämää henkisesti ja sisäisesti.

Tarkastelkaamme vähän tätä meidän viidettä juurirotuamme, jossa nykyään elämme. Me kuulumme tämän rodun viidenteen alarotuuksi eli sivistykseen, ja ennen tätä viidettä sivistystä on maan päällä ollut siis neljä alarotua eli sivistystä, jotka kuuluvat tähän viidenteen juurirotuun. Nämä neljä on tietysti vielä olemassa, — ainakin niiden jälkeä —, sillä sivistykset ja alarodut eivät häviä yht'ä-

kiä eivätkä synny maailmaan toinen toisensa perään, vasta kun toinen on hävinnyt, vaan kaikki ovat yhtä aikaa olemassa.

Ensimmäinen kulttuuri on *hindulainen*, ja sen sivistys ja alarotu on vielä olemassa. Toinen alarotu oli vanha *assyrialais-kaldealainen*. Se käsitti kaikki kansat, jotka kuuluivat seemiläiseen alarotuuun. Niistä ovat jäljellä ainakin juutalaiset. Kolmas alarotu oli *persialainen*, joka enimmäkseen on hävinnyt maailmasta lukuunottamatta tuota merkillistä parsilaista seurakuntaa, joka on Bombaysa länsi-Intiassa.

Sitten on neljäs alarotu, *kreikkalais-roomalainen*, ja siitäkin on jäljellä kreikkalaiset ja italialaiset, vaikka se kulttuuri sellaisenaan on hävinnyt. Viides on *germaani-lainen* alarotu, joka on vallannut maat täällä Euroopassa. — En tietenkään ole tässä ottanut lukuun, että maan päällä on jäljellä kansoja varhemmista juuriroduista. — Nämä luetellut sivistykset kuuluvat kaikki viidenteen juurirotuun.

Jos katsomme ensimmäistä, hindulaista alarotua, voimme huomata, että siinä laskettiin pohja koko juurirodun kehitykselle ja sivistykselle. Kaikki myöhemmät alarodut aivan kuin täydentävät sitä dharmaa, mikä viidennen juurirodun aamunkoitteessa annettiin. Jeesus Kristuskin sanoi: „Minä en ole tullut Lakia hävittämään, vaan täyttämään”. Lailla hän tarkoitti viidennen juurirodun dharmaa, jota hän ei tullut purkamaan, vaan täydentämään. Hän ei suinkaan tarkoittanut juutalaisten lakikokoelmaa, „Mooseksen lakia”, vaan sitä lakia, sitä dharmaa, joka annettiin viidennelle juurirodulle. Tämä dharmaa, tehtävä, jonka alussa viisaat, rishit antoivat viidennelle juurirodulle ja erityisesti hindulaiselle alarodulle, ei ollut vain jonkinlainen lakikokoelma tai erityinen uskonto tai elämänoppi. Sitä ei ole käsitettävä näin ulkonaisessa merkityksessä. Se on kyllä ilmennyt myös ulkonaisesti erityisessä lakikokoelmassa, elämänopissa,

uskonnossa, mutta se dharma, minkä nämä viisaat rishit antoivat juurirodulle, on aivan kuin leimana painettuna sen luonteeseen. Rishien työ on ollut henkistä, sisäistä työtä, mitä he ovat tehneet muovaillessaan tätä uutta juurirotua. Sitä ovat tehneet *Manu* ja kaikki hänen auttajansa, suuret rishit. He ovat aivan kuin eetteriruumiisiin painaneet sellaisen leiman, joka on sama kuin viidennen juurirodun dharma. Tämän viidennen juurirodun dharma on ollut ihmisten luonnollinen ryhmittäminen. Viidennelle juurirodulle annettiin *luokkajako*, joka vielä meidän päivinä on suuri probleema. Sen tarkoitus on ollut ihmisten luonnollinen ryhmittäminen kykyjensä mukaan. Kehittyäkseen monipuolisiksi heidän täytyy läpikäydä erilaisia kokemuksia, ja oppia maailmassa tekemään erilaista työtä. Kaikki työ on yhtä arvokasta, yhtä korkeata ja henkevää, olkoon se maan kuokkijan tai kynämiehen työtä tai taiteilijan työtä siveltimellä. On aivan yhdentekevää, millä keinoin työtä tehdään, pääasia on, että annamme sille saman arvon. Ihmissielut syntyvät useita kertoja maailmaan, ja kehittyäkseen monipuolisiksi, he ruumistuvat eri „luokkiin”.

Viidennelle juurirodulle on annettu dharmaksi oppia ryhmittämään tällä tavoin oppiakseen panemaan arvoa työlle työnä ja tulemaan täysin vapaiksi, rehellisiksi ja totuudenmukaisiksi omassa työssään, kukin omalla alallaan. Tämä annettiin dharmaksi; ja jos katselemme noita ensimmäisiä aikoja, jolloin viidennen rodun lapsuutta johtivat manu ja rishit, niin huomaamme, että he aina ohjasivat sieluja syntymään sellaisiin yhteiskuntaluokkiin, jotka olivat kullekin sielulle ominaiset. Ja kun näin henkinen johto oli mukana, niin myös sielut kussakin yhteiskuntaluokassa täyttivät oman dharmansa hyvin. Ei ollut mitään ristiriitaa luokkien välillä, vaan jokainen luokka täytti tehtävänsä; ja kaikki elivät ulkoa katsoen sopusointuisesti ja onnellisesti. Mutta jos katselemme

maailmaa nykyään, huomaamme, kuinka on syntynyt täydellinen sekasorto tässä suhteessa, kuinka tämä dharmia ei ollenkaan pysy voimassa. Ihmissielut syntyvät sekaisin, syntyvät ilman yhteis-dharmaa, kuka mihinkin yhteiskuntaluokkaan, johonka he eivät oikeastaan sovi. Näemme, kuinka nykyään voi syntyä hallitsevaan asemaan yhteiskunnassa ihmisiä, jotka eivät kykene hallitsemaan, kun taas alhaiseen asemaan syntyy sellaisia, joiden paikka heidän kykyjensä nojalla olisi aivan toinen. Huomaamme, kuinka tosiaankin adharma nyt vallitsee verrattuna siihen dharmaan, joka alkuaan oli annettu viidennelle juurirodulle. Tämä dharmia oli yksityiskohdittain ja seikkaperäisesti annettu hindulaisille, mutta pysyy voimassa kaikissa alaroduissa. Mutta jos siirrymme pois ensimmäisestä alarodusta toisiin kansoihin, sanokaamme esim. assyrialais-babylonialaisiin, huomaamme, kuinka niissä dharmia on hieman muuttunut, eli toisin sanoen juurirodun alkuperäinen dharmia on sama, mutta saa uusia piirteitä kussakin alarodussa, sentähden että ihmiset ovat unohtaneet alkuperäisen tehtävänsä ja tarvitsevat jotakin uutta tullakseen takaisin siihen oikeaan tilaan. Heitä ei voi saattaa siihen sillä tavalla, että vain muistutetaan vanhasta. Ihmisiä ei sillä tavalla saada heräämään ja menemään eteenpäin, vaan heidän sieluunsa täytyy aivan kuin painaa jotakin uutta. Sentähden huomaamme, että jokaisen uuden kulttuurin syntyessä henkiset voimat, jotka ovat ohjanneet historian kulkua, taas painavat vanhan leiman lisäksi uuden, jonka turvissa ihmiset taas uudessa kulttuurissa elävät ja toimivat. Ja tämä uusi leima, joka annettiin uudelle kulttuurille ja niihin kansoihin, jotka siihen voidaan lukea, oli lyhyesti sanoen tämä: sen täytyi oppia *tottelemaan korkeampia olentoja, jumalia, Jumalaa*, „Herraa, sinun Jumalaasi”. Jos me katselemme noita vanhoja sivistyksiä, kaldealaista, babylonialaista, assyrialaista, huomaamme, kuinka siellä tulkittiin astrologiaa,

tähtitieteen salaista puolta. Ne viisaat, jotka siinä kulttuurissa esiintyivät, opettivat aina, että maailmaa hallitsevat määrättyt lait, ja jumalat panevat täytäntöön näitä lakeja. Jumalien asuntoina, heidän näkyvinä käyttövälineinään ovat kiertotähdet taivaalla. Sinne taivaan taululle ovat kirjoitettuina tähtien loistavalla kielellä ihmiselämän lait ja ihmisten kohtalot, joita emme voi paeta. Kansa ei voi paeta omaa kohtalooaan, yksilö ei voi paeta omaansa, vaan hänen täytyy, jos hän tahtoo kehittyä elämässä, noudattaa dharmansa — täyttää jumalien tahtoa. Ja se tahto on tuotu ilmi hänen omassa tähtikartassaan, horoskoopissaan. Tällä tavalla vanhat viisaat selittivät kaldealais-assyrialais-babylonialaisessa sivistyksessä, ja me huomaamme, kuinka näiden kulttuurien alkuaikoina, silloin kun kansa oli tottelevainen, kaikki kävi hyvin ja sivistys kukoisti. Me huomaamme myös, kun katselemme, millä tavalla nämä sivistykset vähitellen kukistuivat, että se tapahtui juuri siksi, että kansa unohti tämän dharmansa, ei totellut jumalia, ei täyttänyt Jumalan tahtoa. Ja jos ajattelemme egyptiläistä kulttuuria, niin näemme, että sama tottelevaisuuden laki oli siinä annettu. Ihmisten tuli totella kuolemattomia jumalia, ja niiden edustajia olivat ne viisaat hierofantit, jotka mysteereitä vartioivat. Kuningas oli aina vanhassa Egyptissä vihitty mysteereihin ja oli jossakin suhteessa hierofanttiin, ja nämä mysteerien palvelijat, hierofantit ja kuninkaas, edustivat Jumalan tahtoa, ja jos kansa heitä totteli, se menestyi. Me näemme, kuinka myöhempinä aikoina, jolloin henki jo jonkin verran oli hävinnyt, hallitsijat sortivat kansaa ja käyttivät sitä kovaan työhön. Tämä kuuluu samaan asiaan, ja kun kansa ja ylhäiset unohtivat alkuperäisen hengen, muodostui se sorroksi. Huomaamme, kuinka juutalaisten suuri johtaja ja kansallisuuden luoja Mooses, tuoden viisauden Egyptin mysteereistä, opetti kansaansa tottelemaan ainoastaan Jumalaa, yhtä ainoata Jumalaa. Mooseksen opetuksen

mukaan heidän jumalansa on korkein olemus ja sitä täytyy totella. Me huomaamme edelleen, kuinka sitten myöhemmin, kun kansa ei enää oikein täyttänyt tätä dharmaansa, profeetat ja viisaat aina huudahtavat: „Oi, sinä uppiniskainen kansa, joka et tottele Jumalan käskyjä!” Tottelevaisuudesta, Jumalan tahdon täyttämisestä on aina kysymys tässä toisessa kulttuurissa.

Kun sitten siirrymme seuraavaan, persialaiseen sivistykseen, huomaamme, kuinka siinä taas on painettu uusi dharma vanhan lisäksi ihmisten mieliin. Ja se leima on: *sinun pitää olla puhdas*. Tämä tarkoitti eksoteerisesti mitä suurinta ruumiillista puhtautta ja suurinta puhtautta oloissa, asunnoissa ja ruuassa. Esoteerisesti se tarkoitti — siitä nimenomaan puhuvat zoroasterilaiset kirjat — tunteiden ja ajatusten ja ihmisen oman tahdon puhdistamista. Dharma muistutettiin mieliin sillä tavalla, että puhtaus käsitettiin ihanteeksi: „olkaa puhtaat!” Ja tuon kolmannen alarodun kukoistusaikana kansat elivät sangen onnellisina ja puhtaudessa. Tästä sivistyksestä voi tavallaan sanoa, että se ei surkastunut niin kuin toiset, vaan me tiedämme, että muhamettilaiset tulivat ja valloittivat maan ja sortivat tavattomasti näitä persialaisia. Mutta tietysti sekään ei olisi voinut tapahtua, ellei alkuperäinen henki olisi suurimmasta osasta kansaa jo hävinnyt. Tähän sivistykseen kuuluvat, jotka olivat säilyttäneet ihanteensa puhtaana ja täydellisenä ja uskoivat dharmaansa, pakenivat silloin Intiaan, ja niistä on periytynyt se merkillinen parsilainen seurakunta, joka elää vielä tänä päivänä Intiassa, ja on siitä merkillinen, että se on säilyttänyt oman itsenäisyytensä. Siihen eivät ole lähetyssaarnaajat voineet vaikuttaa, sillä parsilaiset ovat lujia omassa uskossaan, ja se on siksi kaunis, puhdas ja pyhä, että se täyttää heidän elämänsä. He eivät kaipaa muuta. Maassa, jossa muuten on likaiset ja kurjat olot, he ovat osanneet elää siististi ja aina ylläpitää jotakin sivistystä, joka meidän päivinämmme

merkitsee, että kaikki osaavat lukea. Parsilaiset eivät myöskään ole köyhiä, sillä he ovat koettaneet täyttää dharmansa. Kun kaikki ovat koettaneet täyttää velvollisuutensa, ei ole syntynyt köyhiä. Tämän kolmannen kulttuurin ihanne, dharmia, tehtävä, uskonto, se leima, mikä siihen painettiin, oli siis puhtaus.

Kun siirrymme neljäljenteen, kreikkalais-roomalaiseen kulttuuriin, voimme taas huomata, että sille on annettu uusi dharmia ja että heihinkin on painettu uusi leima. Me voimme huomata, että se dharmia, joka annettiin heille ja jonka tehtävänä oli muistuttaa heitä kaikesta vanhasta, oli: *rakastakaa ja tavoitelkaa kauneutta*. Kun kreikkalais-roomalaisessa sivistyksessä ajateltiin Orfeusta, joka oli aivan kuin sen sivistyksen ensimmäisiä luoja ja joka antoi sille dharman, niin aina häntä ajateltiin soittajana. Muista-kaamme, kuinka hän muistutti suomalaista Väinämöistä, joka myöskin soitti ja soitollansa lumosi koko luonnon. Orfeus soitti sekä maan päällä että manalassa niin kauniisti, että kaikki siitä ihastuivat; kaikki luontokappaleet ja kasvitkin taipuivat soittoa kuuntelemaan. Kreikkalais-roomalaisessa sivistyksessä huomaamme tavoiteltavan muotojen kauneutta. Kun tämä sivistys alkoi rappeutua, se johtui siitä, että ei enää tavoiteltu suurempaa kauneutta. Oli löydetty kauneutta vastaavia muotoja fyysisessä maailmassa; oli luotu kauniita muotoja, niinkuin taide-teoksia, kuvapatsaita, runoja, näytelmiä jne. Itse ihmisrotuakin oli jalostettu ja kasvatettu kaunismuotoiseksi. Niin paljon oli löydetty tätä kauneutta vastaavia muotoja fyysisessä maailmassa, että kansa aivan kuin jäi laake-reilleen lepäämään eikä tavoitellut enää suurempaa kauneutta, ei tunkeutunut ihanteen sisälle ymmärtämään kauneutta uudella tavalla, vaan unohti dharmansa ja vaipui aistillisuuteen, ihailemaan niitä kauniita muotoja, joita jo oli luotu. Ne sivistykset vaipuivat suureen aistillisuuteen, johon ei olisi tarvinnut vaipua, jos ne olisivat pitäneet

kiinni dharmastaan. — Jos ajattelemme noita vanhoja kansoja, esimerkiksi kaldealaisia ja babylonialaisia, niin tiedämme, että kyllä ihmiset niissäkin olivat hyvin aistillisia. Se olikin luonnollista, kun he elivät eteläisissä maissa. Mutta kun he vain täyttivät oman dharmansa, kun he täyttivät velvollisuutensa, eivät he voineet vaipua liialliseen aistillisuuteen. Sitä vastoin kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa oli annettu tehtäväksi etsiä kauneutta ja sillä tavalla puhdistaa ihmisen aistillista luontoa.

Sitten se sivistys hävisi ja alkoi viides kulttuuri. Tällekin kulttuurille on annettu oma dharmansa — on painettu oma leima, ja se näkyy Jeesuksessa, tuossa kristus-olennossa, joka on aivan kuin tämän viidennen kulttuurin luoja. Sen dharmassa on: *kiellä itsesi, opi kieltämään itsesi*. Se on uhrautuminen jonkin korkeamman ihanteen puolesta. Tähän dharmaan ei sisälly ainoastaan se, että ihmisen pitää täyttää Jumalan tahto, niinkuin oli toisten sivistysten laita. Se ei ole ainoastaan tuo jyrkkä ohje: „Täytä jumalien tahto!”, vaan: „Uuraa itsesi, kiellä itsesi ihanteen puolesta!” Tässä viidennessä kulttuurissa ihmiset ovat saavuttaneet sellaisen ymmärryksen ja kehittävätkin sitä puolta itsessään, joka tekee heidät kykeneviksi itse valitsemaan. — Kun myöhempi sivistys on tullut, niin vanhan sivistyksen leima on vielä jäljellä. Sentähden kun me elämme nyt viidennessä kulttuurissa, me emme ole rajoitetut ainoastaan itsemme kieltämiseen jonkinlaisessa mystillisessä merkityksessä, vaan meillä on jäljellä kaikkien edellisten kulttuurien leimat, kaikki mikä kuuluu niiden dharmaan ja mikä on esiintynyt edellisten kulttuurien aikana. Sinä voit valita kauneuden ihanteeksesi — neljännen sivistyksen dharmassa — ja sen kautta päästä viidennen juurirodun alkuperäiseen dharmaan. Sinä voit valita kolmannen alarodun dharmassa, puhtauden, työnteon ulkonaisessa maailmassa. Sinä voit valita toisen alarodun dharmassa, Jumalan tahdon täyttämisen. Minkä tahansa

valitsetkin, jos sen ihanteesi puolesta uhraudut ja kiellät itsesi, pääset alkuperäisen dharman, tehtävän tietoon ja täytät myös oman dharmasi. Tässä viidennessä kulttuurissa on siis aivan kuin otettu lukuun erilaiset ihmiset. Ihmiset ovat nyt kokeneet edellisissä kulttuureissa siksi paljon tuota alkuperäistä luokkaerotusta ja ovat nyt joutuneet niin sekaisin, että heidän täytyy itse osata valita, mihinkä luokkaan kuuluvat, heidän täytyy itse sisänsä ymmärtää, mikä on heidän elämäntehtävänsä. Ja kun he ovat päässeet siitä selville ja nähneet oman dharmansa, silloin heidän tehtävänsä on kieltäytyä ja uhrautua sen puolesta. Silloin he edistyvät henkisesti.

2

Ranskan vallankumous ja Napoleon

Kristikunnalle eli viidennelle alarodulle varsinaisesti annettiin tämä uhrautumisen eli itsensäkieltämisen dharmia. Mutta se itsensäkieltäminen ja uhrautuminen ihanteen palveluksessa saattaa ilmetä jonkin edellisen kulttuurin dharman yhteydessä, niin että ihminen koettaa kieltää itsensä palvelemaan Jumalaa ja täyttääkseen Jumalan eli jumalien tahtoa. Toinen mahdollisuus on se, että hän unohtaa itsensä ja antautuu palvelemaan puhtauden ihanetta sen eri muodoissa, ja vielä sekin, että hän osaa kokonaan antautua taiteen palvelukseen. Me huomaamme, että tässä viidennessä kulttuurissa ja alarodussa yleensä on annettu ihmiskunnalle dharmaksi itsensäkieltäminen jonkin korkeamman puolesta, uhrautuminen ja kokonaan antautuminen jonkin korkeamman palvelukseen. Sanoimme viitaten Bhagavad Giitaan sanoihin, että jokaisessa kulttuurissa on aina alussa tämä dharmia jonkin verran vallassa, niin että ihmiset koettavat täyttää heille annettua dharmia, mutta myöhemmin unohdetaan dharman henki, ja ihmiset kiintyvät vain ulkonaisiin oppeihin ja muotoihin eivätkä enää muista alkuperäistä dharmiansa. Silloin syntyy se tila, jota Bhagavad Giitaassa kutsutaan *adharmaksi* eli kaiken järjestyksen, uskonnon ja oikeuden vastakohtaksi. Tulee taas sekasorto maailmaan, ja kun se on päässyt korkeimmilleen, niin „*minä synnyn saattaakseni taas järjestystä aikaan maailmassa, minä synnyn aika ajoittain suojellakseni hyviä ja palauttaakseni onnellisuuden*””. Me emme vielä selitä Bhagavad Giitaan „minä”-käsitettä,

mutta huomaamme vain historiasta, että kun adharma on noussut korkeimmilleen, tapahtuu taas uusi vaikutus salaisen maailman puolelta.

Tahdomme hiukan tarkastaa historian viimeisiä tapahtumia etenkin täällä Euroopassa sisäisen, okkultisen maailman kannalta. Silloin huomaamme, kuinka adharman vallitessa taas tapahtui vaikutus okkultisen maailman puolelta. Jos menemme ajassa pari sataa vuotta taaksepäin ja katselemme Euroopan silloista tilaa, josta kaikkein kuvaavin on Ranskan tila, niin huomaamme, että todella vallitsi adharma, että kaiken alkuperäisen oikeuden ja luonnollisen luokkajaon asemasta vallitsi maailmassa mitä julmin sorto. Se sorto oli sitä julmempi sentähden, että se oli tavallaan viatonta. Ihmiset eivät silloin itse sitä nähneet, eivät ne, jotka sortivat, eivätkä ne, jotka olivat sorrettuja, mutta aivan selvästi olivat kansakunnat silloin jaetut kahteen luokkaan, nim. hallitsevaan yläluokkaan ja työtä tekevään ja palvelemaan alaluokkaan. Jos ajatella Ranskan oloja, näemme aivan selvästi, kuinka ihmiset olivat näin kahtia jaetut. Ranskalaiset itse uskoivat tähän kahtiajakoon. Ne, jotka olivat ylhäällä, ajattelivat, että he olivat oikeita, varsinaisia ihmisiä, niitä, joita varten tämä maailma oikeastaan oli luotu. Työtä tekevät olivat jonkinlaisia orjia, jonkinlaisia välimuotoja eläinten ja ihmisten välillä. Ei yläluokka silloin ollenkaan osannut käsittää, että kaikki olivat ihmisiä. Tietysti uskonnossa puhuttiin siitä teoreettisesti, mutta käytännöllisessä elämässä asia salattiin.

Alaluokkaan kuuluvat elivät pimeydessä osaamatta ajatella, että he olivat ihmisiä ja noiden korkeampien veljiä ja sisaria. He olivat vain jonkinlaisia työjuhtia, jotka olivat syntyneet sitä varten, että korkeammat olennot saisivat sortaa ja käyttää heitä hyväkseen. Sellainen oli sieluntila ihmisissä ja viidennen juurirodun kannalta vallitsi täydellinen adharma, sillä kaikissa luokissa olisi pitänyt

olla tämä luonnollinen työjako; ja jokaisen tulisi ymmärtää, että kaikki työ on yhtä hyvää, kun se tunnollisesti ja hyvin tehdään. Tämä luonnollinen dharmia oli aivan unohtunut Euroopassa, ja siinä suhteessa vallitsi adharma. Jos katsotaan toisten alarotujen dharmoja, niin täytyy sanoa, että esim. puhtautta ei ollut lainkaan. Yläluokka eli ulkonaisesti katsoen mitä suurimmassa rikkaudessa, ja sen keskuudessa vallitsi suuri epäpuhtaus ajatuksissa, tunteissa ja myös teoissa. Me huomaamme, että koko se dharmia, mikä oli annettu neljännelle kulttuurille, kauneuden etsiminen ja palveleminen, oli muuttunut vastakohtakseen, aistillisuudeksi, ainoastaan kauneuden muotojen palvelemiseksi eikä kauneuden etsimiseksi. Näin huomaamme, että adharma vallitsi maailmassa, ja Ranska oli paikka, missä se räikeimmin ilmeni, mutta samanlaiset olot vallitsivat muuallakin. Silloin huomaamme, kuinka salaisen maailman puolelta tapahtui sysäys. Euroopassa esiintyi muutamia henkilöitä, jotka koettivat vaikuttaa siihen suuntaan, että dharmia taas pääsisi maailmassa vallitsemaan. Historiasta tunnemme ne kaksi henkilöä, jotka olivat salaisen maailman lähettejä. Nämä kaksi, jotka lähtivät tuomaan maailmalle sanomaa dharmasta, olivat kuuluisat kreivit de Saint-Germain ja Cagliostro.

Nämä kaksi ylimystä olivat vihittyjä salaisen maailman lähettäjiä. Millä tavalla he sitten toimivat? Mitenkä he koettivat muuttaa maailmaa? He toimivat siten, että he koettivat vaikuttaa yläluokkaan ja etenkin hallitsijoihin. Yläluokassa ja ylemmissä piireissä molemmat saavuttivat paljon ystäviä, ja sekä Cagliostro että erittäinkin Saint-Germain liikkuvat Euroopan hoveissa. He olivat lähettäjinä sekä Saksan, Englannin että Ranskan hoveissa. Kreivi Cagliostro paransi paljon sairaita samalla tavalla kuin eversti Olcott vuosisadan vaihteessa tehden sen suorastaan henkisellä voimalla, ja Saint-Germain teki esim. jalokiviä ja osasi monta kieltä niin mestarillisesti,

että jokainen luuli hänen puhuvan äidinkieltään, ja kaikenlaisia muita ihmeellisiä asioita hänestä kerrottiin. Nämä ovat kuitenkin sivuasioita, sillä heidän varsinainen tehtävänsä oli korkeampi. He koettivat avata hallitsijoiden ja ylhäisön silmät näkemään kaiken sen epäjärjestyksen ja adharman, mikä vallitsi, ja he koettivat saada heidät ymmärtämään, kuinka heidän velvollisuutensa oli tehdä jotakin olojen paremmalle kannalle saattamiseksi. Meillä on aivan historiallisia tietoja siitä, kuinka kreivi Saint-Germain Ranskan hovissa ilmoitti sekä kuningattarelle että kuninkaalle, että heitä tulisi kohtaamaan hyvin surullinen loppu, elleivät he tekisi kaikkea voitavaansa olojen parantamiseksi. Mutta ponnistukset salaisen maailman puolelta eivät saavuttaneet sitä tulosta, mikä oli tarkoitettu, eivätkä voineet herättää ihmisiä. Meidän täytyy ymmärtää, että kun salainen maailma on asettanut jotakin päämaalikseen ja tahtoo jotakin saavuttaa, niin se tietysti saavutetaan ennemmin tai myöhemmin. Mutta salainen maailma, joka johtaa historian kulkua, ei koskaan käytä mitään väkivaltaa, se ei koskaan hallitse maailmaa pakolla ja väkivallalla, se ei pakota ihmisiä mihinkään, vaan koettaa vaikuttaa ainoastaan ihmisten välityksellä. Sentähden kun tämä yritys vaikuttaa ylhäisöön ja hallitsijoihin ei onnistunut, niin koko se voima, jota salainen maailma tahtoi käyttää näiden asiain aikaansaamiseksi, työnnetään toiseen, aivan vastakkaiseen suuntaan. Kun ei hiljaisesti eikä hyvällä voitu saada aikaan muutoksia, kun eivät yläluokkalaiset ja hallitsijat kyenneet mitään tekemään, niin henkinen voima työnnetään sorrettujen kansanluokkien puolelle, ja on aivan kuin heidän sieluihinsa ja sydämiinsä kuiskattaisiin: nouskaa, nouskaa kaikki noita adharvoja vastaan, jotta ihmiskunnan sydäimestä purkautuisi ulos kaikki, mikä siinä dharmaa vastustaa. Sen pahan, mikä on ihmiskunnan sisällä, sen adharman on puhjettava ulos, jotta dharmaa uudestaan voisi päästä maailmaan. Sentähden

salainen maailma työntää voimansa adharman puolelle, siis pahan puolelle, niin että se purkautuu. Ja me näemme, kuinka sen sijaan, että olot olisi voitu muuttaa hiljaisella, luonnollisella ja inhimillisellä tavalla, yli Euroopan vyöryy vallankumouksen hirveä, verinen aallokko ja kuinka Ranskanmaa ensimmäisenä ottaa sen aallon vastaan ja kuinka koko kansa nousee. Jos me osaamme ajatuksissamme asettua näihin vallankumouksen aikoihin, niin todella voimme nähdä ihmeellisen näytelmän. Kansa, joka on vaeltanut sorrossa ja tietämättömyydessä ajatellen itsestään vain huonoa, vaeltaen nöyryydessä, se kansa yhtäkkiä muutamien kirjailijoiden teosten välityksellä omaksuu mitä korkeimpia ja samalla mitä villeimpiä, rajuimpia mielipiteitä. Täydellinen veljeys, vapaus, yhdenvertaisuus — tällaiset suurenmoiset aatteet aivan kuin imeytyvät ihmisiin, kansat niitä ahmien omaksuvat, ja Ranskan kansa ensimmäisenä ja esimerkkinä muille yhtäkkiä aivan kuin herää henkisesti. Oli kuin olisi aikojen kuluessa kerätty hyvin paljon palavia aineita, niin että tarvittiin vain pieni sytyttävä kipinä siellä täällä — ja suuri tuli leimahti. Sillä että paha purkautuu, ei vielä ole mitään hyvää saatu aikaan. Vallankumous sinänsä kaikkinen veritekoineen ei saa mitään hyvää aikaan, vaan päinvastoin vallankumouksen aikana adharma näkyi täydessä loistossaan, näkyi vielä entistä julmempana, kun murhattiin ja mestattiin ihmisiä ja saatiin paljon pahaa aikaan. Mutta sellaisen adharman puhjettua saattaa dharman valmistaminen taas alkaa. Taas alkoi maailmassa työ dharman aikaansaamiseksi. Ranska siinä kulki etunenässä.

Keskellä kaikkea epäjärjestyttä esiintyy mies, jolle uskottiin eräs historian suurimpia tehtäviä. Hän oli Napoleon, ihmeellinen nero miltei kaikilla aloilla. Ja hänelle sanotaan: „Palvele historiaa, palvele historian kehitystä! Palvele dharmaa näkymättömässä, salaisessa maailmassa!” — Napoleon, joka itsessään oli korkealle

kehittynyt henki, sai suorittaakseen tehtävän — ja hän suostui ottamaan sen vastaan — : tehtävä oli saattaa järjestys Euroopan oloihin, muodostaa Euroopan yhdysvallat, sillä ainostaan siten saadaan aikaan rauha ja järjestys. Niin kauan kuin Euroopassa on yksityisiä valtakuntia, jotka kadehtivat ja vihaavat toisiaan, vaikka kaikki kutsuvat itseään kristityiksi, niin kauan on aina sodan mahdollisuus olemassa. Ei ole todellisen sisäisen kehityksen eikä yhteiskunnallisen dharman aikaansaamiseen mahdollisuutta, ennenkuin rauha vallitsee Euroopassa. Ja se rauha ei saa perustua suunnattomiin armeijoihin, sillä sellaiset vetävät elinvoimaa joka kansasta, vaan se rauha on oleva aivan inhimillinen ja luonnollinen, niin että kaikki valtiot ovat liitossa keskenään jonkinlaisena tasavaltana, kuten esim. Pohjois-Amerikassa. Tämä ihanne näytettiin Napoleonille sisäisesti. Napoleon myös täydellisesti innostui tähän ihanteeseen sekä ennen syntymäänsä että elämänsä aikana ja lupasi hengessään, että hän palvelisi sitä ihannetta. Silloin salainen maailma otti lupauksen häneltä: „Niin kauan kuin sinä olet uskollinen ihanteellesi, niin kauan kuin uhraudut sen puolesta ja siten täytät viidennen kulttuurin dharmaa, niin kauan me autamme sinua, ja sinua seuraa menestys, mutta siitä hetkestä lähtien, jolloin luovut tästä ihanteesta, jolloin asetat oman persoonasi jollakin tavalla etusijalle, me otamme kätemme pois sinusta, ja se merkitsee, että sinä alat vieriä alas siltä vuorenhuipulta, jolle olet noussut meidän avullamme.” Ja Napoleonin historiassa saamme todella ihailta merkillisintä elämäntarinaa, minkä ihmisen historia voi esittää, sillä hän, joka oli aluksi köyhä sotamies, ei edes mistään ylhäisestä suvusta, vieläpä syntyisin Ranskan rajojen ulkopuolella olevalta saarelta, nousi vallassa ja mahtavuudessa aivan uskomattomiin korkeuksiin, niin että hän lopulta vallitsi Eurooppaa. Silloisen adharman vallitessa ei voitu asioita muuten järjestää, kuin

että annettiin yhden miehen voittoa. Ainoastaan sillä tavalla oli mahdollista toteuttaa dharman aatetta, ja me näemme, kuinka Napoleon Ranskan kotkien seuraamana voitti ja valloitti maan toisensa jälkeen ja nousi mitä ihmeellisimpään valtaan. Historiasta näemme myös, kuinka tuo taakka hänelle äkkiä tuli aivan liian suureksi. Hän alkoi ajatella itseään. Hän ajatteli näin: „Kun minä olen noussut näin korkealle, niin olenhan aivan ihmeellinen olento, minä olen puolijumala; minä ymmärrän kaikkia asioita, minä järjestän lakiasiat, säädän yhteiskunnalliset ja valtiolliset olot; minä olen suurin sotapäällikkö, mitä on ollut; ei kukaan ihminen kestä minun katsettani; minä määrään kaiken maailmassa, minä tahdon olla koko maailman hallitsija — sillä sitä suurempaa kunniaa ei ole — ja minun sukuni on hallitseva jälkeeni.” — Hän ajatteli myös: „Se suku on oleva jaloa, kuninkaallista verta.” — Ja kun kiusaaja kerran pääsi hänen sydämeensä, hän ajatteli: „Minä hylkään tuon rakastavan vaimon, joka on minulle kuin hyvä enkeli, sillä hän on vain aatelisnainen, sillä minä tarvitsen kuninkaallisen puolison, jotta jälkeläiseni olisivat kuninkaallisia.” — Ja me tiedämme, että hän sitten hylkäsikin Josephinen ja nai Itävallan prinsessan keisarinna-akseen. Siitä lähtien, kun hän antautui kiusaajan käsiin, hän itse tiesi, että hänen tähtensä oli laskussa. Jonkin aikaa valta häikäisi hänen silmiään, mutta sitten hän huomasi, ettei hänen tähtensä enää loistanut: se oli laskemaisillaan eikä hän enää siihen uskonut. — Ja kun ihminen joutuu sille kohdalle, ettei hän usko itseensä, vilpittömyyteensä, ihanteeseensa, Jumalaan, puhtaalla sydämellä, silloin hänen henkensä sokaistuu; hän alkaa tehdä mielettömiä tekoja ja valmistaa sillä tavalla perikatoa itselleen. Napoleonin matka Venäjälle oli ensimmäinen mieletön yritys, ja sen perästä häntä kohtasi tappio toisensa perästä. Ja me tiedämme, että salainen maailma ei saavuttanut päämääräänsä sentähden, että se

yksilö, jota se käytti välikappaleenaan, petti kutsumuksensa.

Mutta me näemme, että salaisen maailman henkinen voima, jonka viimeksi oli annettu virrata ulos vastustamaan olevia oloja, kuinka se, koska se oli jalo ja puhdas voima, esiintyy sitten Euroopassa kahdenlaisena virtauksena, jotka ovat täydellisessä oppositiossa dharmaa vastaan, mutta kuitenkin herättävät ihmisiä, niin että he voivat myöhemmin vastaan ottaa dharman sanoman. Nämä kaksi virtausta, jotka eroavat aatteellisessa elämässä ja tietysti myös näkymättömässä maailmassa, ovat sosialistinen ja materialistinen virtaus. Näihin kahteen virtaa salaisen maailman henkinen voima. On sama, millä nimellä näitä virtauksia kutsutaan, mutta siinä merkityksessä toinen on sosialistinen, että se otti vastaan sen veljeysaatteen, joka leimahti Ranskan vallankumouksessa, ja miettii sen valossa yhteiskunnallisia kysymyksiä. Sosialistisessa liikkeessä, joka alkoi jo Ranskan vallankumouksen aikoina ja sen jälkeen kehittyi kehittymistään, on koko ajan ollut sisäisenä henkenä ja voimana ihmisten veljeys, usko siihen, että ihmiset ovat veljiä, yhdenarvoisia ja vapaita, ja vaatimus, että ulkonaiset olot maailmassa ovat muutettavat oikeudenmukaisemmiksi, järjestelmällisemmiksi ja paremmiksi kaikille. Tämä henki on sosialistisen liikkeen takana. Tämä liike on suoranaisessa oppositiossa toisen alarodun dharmaa vastaan: totelkaa. Sosialistisen liikkeen takana, sen hengessä, on juuri tuollainen ei-totteleminen, jonkinlainen vapaus, vapaaehtoisuus. Sentähden kun sosialistiset aatteet ja ajattelijat kuvittelevat jonkinlaista yhteiskuntaa, niin he saattavat kyllä kuvitella sellaista yhteiskuntaa, että siinä on kaikki erinomaisen hyvin järjestetty lakien mukaan, mutta he aina silloin liittyvät siihen — näemme sen lukiessamme sosialististen kirjailijain teoksia — myöskin ymmärtämisen. Ne yksilöt, jotka palvelevat ja tekevät työtä, ymmärtävät aina velvollisuutensa ja suostuvat siihen. Ei saa olla

tietämättömyyttä ja sokeutta, vaan jokaisen täytyy tietää velvollisuutensa ja täyttää se. Toinen sosialismin muoto on anarkismi: siinä tottelemattomuus on vieläkin selvempi. Anarkismin kannattajien mielestä yhteiskunnassa ei saa olla minkäänlaista pakkoa, vaan sääntöjen tulee olla kirjoitetut ihmisten sydämiin. Tällaisia virtauksia voidaan nähdä sosialismissa. Molemmat ovat suoranaisessa oppositiossa tottelevaisuutta ja dharmaa vastaan. Samaten on materialistinen virtaus oppositiossa toisen alarodun dharmaa vastaan, ei valtiollisessa, vaan uskonnollisessa mielessä. Toisen alarodun dharmana oli: totelkaa jumalia, täyttäkää Jumalan tahto — joka vaatimus on suorastaan siirtynyt myöhempään kristinuskoon. Me huomaamme, että materialismi on tätä käsitystä vastaan. Materialismi syntyi siten, että kirkko, joka edusti uskonnollista tottelevaisuutta, oli aivan unohtanut hengen, ei ymmärtänyt omaa dharmansa eikä osannut kasvattaa ihmisiä, vaan oli päinvastoin alkanut pitää ihmisiä sokeassa uskossa ja sortaa heitä henkisesti. Materialistisen virtauksen sisäinen henki on oppositiossa auktoriteettiä vastaan.

Nyt kun ymmärrämme näitä asioita ja olemme tulleet meidän aikaamme asti, voimme aivan kuin siirtyä teosofian historiaan. Kuitenkin on huomattava, että saman aikaisesti, kun materialistinen virtaus oli päässyt vauhtiin maailmassa, tapahtui aivan kuin itsestään — siinäkin näkyy oikeastaan vaikutus salaisen maailman puolelta — kummallinen herämys toiseen suuntaan. Ehkei sitä voi nimittää herämykseksi, mutta uusi virtaus kuitenkin syntyi, ja me voimme kutsua sitä spiritistiseksi virtaukseksi. Luonto nousi vastustamaan materialistisen maailmankatsomuksen tuloksia. Materialismi sanoi: ihminen ei ole elossa, kun fyysillinen ruumis on kerran kuollut. Silloin luonto nousi vastarintaan, ja yhtäkkiä syntyi vastavaikutus. Se syntyi aivan samaan aikaan, jolloin materialismi pääsi valtaan. Syntyen Amerikassa se levisi Eurooppaan — ja

sitten tulee suorastaan meidän teosofinen liikkeemme, jolloin ensimmäisenä astuu eteemme H. P. Blavatsky. Nyt on maailman tila sellainen, että vielä ollaan valmistuspuuhissa. Ei ole vielä saatu aikaan sitä, mitä tahdottiin. Me elämme nykyään sellaisissa oloissa Euroopassa, ettei ole ollenkaan toteutettu sitä tarkoitusta ja ihannetta, jota salainen maailma on tarkoittanut. Ollaan vielä alussa. Mutta me voimme kysyä: mikä tehtävä annettiin H. P. Blavatskylle? Millä tavalla meidän tulee lukea historiaa teosofian mukaan? — Me saamme sen nähdä ensin H. P. B:stä ja sitten muista.

3

H. P. B. ensimmäisen kulttuurin edustajana

Kuten tiedämme, ymmärretään ihmiskunnan historiaa eri tavoin. Ihmiskunnan historia ei ole ainoastaan joitakuita perätysten tapahtuvia tapauksia, vaan se on se kehityssuunnitelma eli ne kehityslait, jotka näkyvät näissä ulkonaisissa tapauksissa. Ja kuten tiedämme, materialistinen maailmankatsomus selittää historian kehitystä omalla tavallaan. Se puhuu materialistisesta historiankäsityksestä, ja sillä se tarkoittaa, että ihmiskunnan historiaa ohjaavat ainoastaan ulkonaiset, raudankovat taloudelliset lait, että kaikki kehitys ihmiskunnassa tapahtuu aivan ulkonaisten, fyysillisten olosuhteiden mukaan. Me myös tiedämme, että teosofinen maailmankatsomus, joka näkökohtansa puolesta on materialismin vastakohta, katselee ihmiskunnan historiaa aivan toiselta kannalta. Se tunnustaa, että kaikki kyllä tapahtuu tiettyjen lakien mukaan, mutta se näkee näiden lakien takana vielä suuren jumalallisen järjen, näkeepä vielä erityisen päämäärän ja johdon ihmiskunnan historiassa. Spiritualistinen historiankäsitys on materialistisen vastakohta. Se näkee tapahtumain takana ohjaavia henkisiä voimia. Nämä ulkonaiset taloudelliset olosuhteet ovat ainoastaan seurauksia sisäisistä syistä, sisäisten voimien ilmennystä, siis päinvastoin, mitä materialismi otaksuu.

Me olemme koettaneet nähdä, kuinka meidän nykyisessä juurirodussamme ja sen eri alaroduissa ja kulttuureissa on näkynyt tällainen järkiperäinen vaikutus sisästä päin,

henkimaailman puolelta, ja olemme kutsuneet sitä vanhalla intialaisella nimellä dharmaksi.

Meidän on siis otettava esille vielä toinen puoli tästä samasta asiasta, historian henkisestä käsityksestä. Kun Bhagavad Giitaan jakeissa sanottiin, että „minä aina synnyn maailmaan silloin, kun adharma on liian suuri”, niin emme selittäneet, kuka on tuo „minä”, joka näin sanoo syntyvänsä; sanoimme vain, että vaikutus tapahtuu salaisen maailman puolelta ja antaa jokaiselle kulttuurille oman dharman. Me voimme huomata, että eri kulttuureissa, eri alaroduissa, tämä „minä”, käyttääksemme Bhagavad Giitaan sanaa, käsitetään eri tavoin. Tahdon ainostaan viitata tähän meidän viidenteen kulttuuriimme, nykyiseen germaanilais-kristilliseen alarotuun ja sen käsitykseen okkultisesta maailmasta, jotta heti saisimme kuvan siitä, millä tavalla asianomainen kulttuuri aina selittää itselleen tuon okkultisen maailman. Meidän viidennessä kulttuurissamme tätä okkultista maailmaa on kutsuttu sanalla *Kristus*. Kristus on antanut dharman tälle viidennelle kulttuurille. Kristus on se Jumala, jota on palveltu, se ohjaava ja järkipäriäinen voima meidän kulttuurimme takana, johon kaikki tässä kulttuurissa ovat uskoneet. Tällä tavalla sanomme, että jokaisessa kulttuurissa ja alarodussa aina on vallalla toinen tai toinen kuva okkultisesta maailmasta ja sen vaikutuksesta. Nyt voisimme sanoa, että meidän tehtävämme, kun tahdomme hieman tarkastaa teosofista liikettämme, on itse asiassa selvittää tämän liikkeen suhdetta tähän samaan Kristus-kysymykseen. Siis minunkin tarkoitukseni tässä esitelmäsarjassa, tahteessani puhua näistä eri henkilöistä, on tuoda esille eräitä näkökohtia, millä tavoin muutamat teosofit suhtautuvat tähän okkultiseen maailmaan eli Kristukseen. Tällaisia havaintoja tekemällä voimme oppia ymmärtämään, mikä on Kristus ja mikä on Bhagavad Giitaan „minä”, sillä sitä on kutsuttu Kristukseksi tässä viidennessä kulttuurissa.

Edellisellä kerralla selitimme, kuinka okkultisen maailman puolelta tapahtui vaikutus täällä Euroopassa siihen suuntaan, että oli muutettava ulkonaisesti yhteiskunnallisia oloja ja myös valtioiden keskinäisiä suhteita. Jonkinlainen pikku-dharma oli annettu siihen suuntaan, että on saatava aikaan rauha maailmassa ja — käyttäksemme jonkinlaista poliittista nimitystä — perustettava jonkinlaiset Euroopan yhdysvallat. Viittasimme vielä siihen, että Ranskan vallankumous oli välttämätön välikohtaus, koska rauhallista tietä ei saatu mitään aikaan. Niiden aatteiden vaikutuksesta, jotka vallankumouksenkin saivat aikaan, on Euroopassa levinnyt kaksi aatesuuntaa, sosialismi ja materialismi. Materialismi on vapauttanut ihmiset kirkon ja ylipäänsä auktoriteetti-uskon vallasta ja selittänyt, että ihmiset ovat keskenään veljiä ja tasa-arvoisia: ja ettei kukaan saa asettua liian suureksi auktoriteetiksi toisen yläpuolelle. Tämä, että ihmiset ovat näin yhdenarvoisia, on materialistisen maailmankatsomuksen yhteishenki. Samalla tavalla on sosialismissa huomattavana samanlainen pyrkimys ymmärtää sitä aatetta, että yhteisvoimin voidaan saada aikaan enemmän kuin yksin tai riidan vallitessa.

Nämä molemmat virtaukset, sosialismi ja materialismi, viittaavat siihen, että Okkultinen voima toimii nyt yhteyden ja veljeyden merkeissä. Ja jos me ajattelemme, kuten on monta kertaa mainittu teosofiselta taholta, että teosofinen liikkeemme jo jonkin verran valmistaa uutta alarotua ja sen sivistystä, joka siis on kuudes järjestyksessä, niin voimme ymmärtää, että tämän teosofisen liikkeen täytyy kulkea yhteyden ja veljeyden merkeissä, sillä kuudennen alarodun tunnusmerkkinä tulee olla pyrkimys sopusointuun, veljeyteen. Tämän olemme kuulleet, ja me sen ymmärrämme sen nojalla, että jokainen kulttuuri nähtävästi on suhteessa tiettyyn ihmisen prinssiippiin. Tämä kuudes on suhteessa ihmisen buddhi-prinssiippiin eli hänen rakkauskykyynsä ja totuudennäkemykseensä. Nämä molemmat

mat kyvyt, sekä totuudennäkemys että rakkaus, ovat yhdistävää laatua, sopusointua luovia; ne tekevät ihmiset toistensa veljiksi, niin että he pyrkivät näkemään sitä ykseyttä, joka on ilmiöiden takana, ja siis yhteiskunnallisessa ja valtiollisessa elämässä rauhaan ja sopusointuun. On siis aivan luonnollista, että jos meidän teosofinen liikkeemme palvelee tulevan alarodun sivistystä, sen dharmaa valmistuen, silloin sen toiminnan täytyy olla yhdistävää ja kokoavaa, veljeyttä edistävää laatua. Toisin sanoen, meidän teosofisen liikkeemme, siinä määrin kuin se valmistaa tulevaa kulttuuria, täytyy näyttää, kuinka kaikki edelliset kulttuurit ovat lähteneet samasta alkujouuresta, kuinka kaikki edelliset uskonnot ja sivistykset ovat kukkia samasta puusta. Ne eri dharmat, mitkä on annettu eri alaroduille ja kulttuureille, ovat sisäisesti yhtä ja oikeastaan palvelevat viidennen rodun alkuperäistä suurta dharmaa, ja kaikki nämä dharmat voivat olla yhtäaikaa vaikuttamassa ja niiden täytyy niin olla kuudennessakin, koska ne jo ovat viidennessä. Me viittasimme siihen, että tämän viidennen rodun dharmat on sellainen, että se selvemmin kuin entiset näyttää, kuinka me voimme totella eli noudattaa minkä kulttuurin dharmaa tahansa päästäksemme oikeaan dharmaan. Vielä selvemmin kuin viides dharmat, vastainen kuudennen rodun dharmat tulee näyttämään tämän ykseyden. Se tulee itse asiassa yhdistämään kaikki viisi edellistä sellaiseksi uudeksi ihanteeksi, joka voi panna ihmisten sydämet värähtelemään. Jos me tutkimme teosofista liikettämme sisäisesti, jos me katselemme sitä henkisesti silmällä, niin voimme aivan selvästi nähdä siinä eri virtauksia, jotka eivät ole millään tavoin uusia tai nyt vasta keksittyjä, vaan aivan selvässä ja suoranaudessa yhteydessä vanhojen kulttuurien kanssa. Teosofista liikettä tarkastaessamme voimme aivan nähdä, kuinka vanhojen kulttuurien dharmat tulevat siinä näkyviin ja kuinka eri henkilöt tässä liikkeessä edustavat kukin

omaa dharmaansa, kukin vanhaa, alkuperäistä alarodun kulttuuria. Tämä on erittäin kiintoisa havainto, sillä kun oikein ymmärrämme näitä virtauksia, jotka vallitsevat ja vaikuttavat meidän teosofisessa liikkeessämme, silloin saamme paremman yleiskatsauksen ja voimme paremmin ymmärtää, mihin liikkeemme tähtää. Silloin voimme saada helpommin jonkinlaisen sisäisen tasapainon, kun muuten kukaties voisimme olla epävarmoja siitä, onko toiselle henkilölle annettava suurempi merkitys kuin toiselle. Voimme itse tuntea suurta vetäymystä jotakin tiettyä vanhaa kulttuuria kohtaan ja sitten jotakin teosofista opettajaa kohtaan, joka edustaa tuota vanhaa kulttuuria, ja silloin voimme tulla liian yksipuolisiksi, elleimme huomaa, että nämä kaikki ovat erilaisia asiaan kuuluvia virtauksia, jotka yhdessä muodostavat sopusoinnun ja saavat yhteisen symbolin eli vertauskuvan jossakin seuraavassa opettajassa. Niinpä ymmärrämme aivan *a priori*, edeltäkäsin, että ensimmäinen teosofinen esitaistelija, hänen persoonallisuutensa, edusti ensimmäisen kulttuurin ja alarodun dharmaa ja samalla koko viidennen juurodun dharmaa. Hän siis tavallaan oli kaikista rikkain ja monipuolisin — kuitenkin sillä rajoituksella, että aivan kuin ensimmäisessä kulttuurissa varsinaisesti tuli näkyviin juuri sen alarodun dharmaa, niin myös tässä ensimmäisessä teosofisessa persoonallisuudessa varsinaisesti tuli näkyviin jotakin, mikä vastaa tämän ensimmäisen alarodun kulttuuria. Tämä ensimmäinen suuri teosofinen persoonallisuus oli *Madame Blavatsky*. Hän sai toimekseen panna alulle teosofisen liikkeen ja edustaa ensimmäistä kulttuuria.

Minkä tähden valittiin Blavatsky? Me puhumme nyt asioista sisäiseltä kannalta. Siis minä en ollenkaan kajoja Blavatskyn ulkonaiseen elämään ja sen tapahtumiin. Minkä tähden Okkultinen maailma valitsi juuri Blavatskyn ensimmäisenä ilmestymään? Okkultisen maailman tehtävänä oli vähitellen askel askeleelta taas alkaa tuoda ilmi

itseään ja vaikutuksessaan näyttää sitä minää, joka, niinkuin Bhagavad Giitaassa sanotaan, syntyy jälleen adharman vallitessa. Meidän viidennen alarotumme ihmiset huusivat Kristuksen nimeä. Kristus oli heidän silmissään Jumala; ihminen oli aivan huono olento, joka Jeesus Kristuksen armosta saattoi päästä hyviin väleihin Isän Jumalan kanssa. Jeesus Kristus oli pelastaja ja se ainoa todellinen olento, joka oli Jumala ja ihminen, ja oli ilmestynyt maailmaan vapahtajana, ja me ihmiset olimme ainoastaan olentoja, jotka Kristus saattoi pelastaa. Okkultinen maailma tahtoi nyt muistuttaa ihmisille uskontojen dharmoista ja ensinnäkin sitä totuutta, mikä ensimmäisessä kulttuurissa tuli ilmi, sitä totuutta okkultisen maailman niin sanoakseni ulkomuodon eli tunnusmerkin suhteen, että salaista maailmaa täytyy ihmisten itsestään ymmärtää, jotta se voisi ilmetä.

Me kysymme: mitenkä ensimmäisessä kulttuurissa salainen maailma ilmeni? Puhuivatko sen ajan ihmiset Kristuksesta? Eivät puhuneet, eivätkä edes muulla nimellä puhuneet sellaisesta olennosta, joka olisi vastannut Kristus-käsitettä. Mihin uskoivat nämä ensimmäisen hindulaisen alarodun ihmiset? Mitä he pitivät jumalanaan, mitä he ymmärsivät korkeimmalla voimalla? Ensimmäisessä kulttuurissa uskottiin *riskeihin*, noihin vanhoihin hindulaisiin viisaihin, jotka *Manun* johdolla ohjasivat koko kulttuuria ja antoivat sille koko sen viisauden, uskonnon, maailmankatsomuksen ja kaiken, ohjaten sekä ulkonaisia että sisäisiä oloja. Nuo merkilliset jumalalliset olennot vaelsivat maan päällä ihmisten kesken ja hallitsivat heidän sielujaan, hallitsivat ihmistä suuremmalla tiedollaan, suuremmalla jumalallisella voimallaan, merkillisellä viisaudellaan ja kyvyillään. Nämä rishit olivat niitä jumalia, joihin ensimmäinen kulttuuri uskoi. Ensimmäinen kulttuuri saattoi tietysti filosofisesti ajatellen ymmärtää, että jumaluus on kaiken takana, mutta jos katsomme

suuria kansanjoukkoja, jotka eivät filosofoineet, niin heille tuo Jumala ilmestyi rishien muodossa; he eivät ymmärtäneet muita jumalia. Rishit hallitsivat ei ainoastaan itseään vaan myös luontoa. Rishien käskystä tapahtui ulkonaisessa luonnossa ilmiöitä. Heillä oli hallussaan sanan mahti. He vaikuttivat ja hallitsivat ehdottomina auktoriteetteina viisautensa ja voimansa nojalla. Heihin kaikki silloin uskoivat. He edustivat Jumalaa ihmisessä, ja Okkultinen maailma ilmeni siis heissä.

Teosofisen liikkeen tehtävänä oli näyttää ihmisille taas tämä ensimmäinen tehtävä, muistuttaa ihmisten mieliin ensimmäisen kulttuurin dharmaa ja sen ulkonaisia totuuksia. Siis mitä oli tehtävä? Oli muistutettava ihmisille, että rishejä on olemassa. Rishit ovat sellaisia jumalallisia olentoja, jumalallisia ihmisiä, joita vielä on olemassa. Teosofinen liike oli oleva vain valmistusta; se ei saanut tehtäväkseen vielä luoda uutta kulttuuria. Toisin sanoen rishit eivät vielä voineet esiintyä, eivät vielä itse voineet astua ulos maailmaan ja muistuttaa olemassaolostaan, vaan heidän piti ikäänkuin harson läpi huutaa ihmisille: „Oletteko unohtaneet, että me olemme olemassa?” Sentähden heidän täytyi koko valmistusajan vallitessa, koko teosofisen toiminnan aikana käyttää välikäsiä, välittäjiä. Ja kuten sanottiin, ensimmäinen, jonka he valitsivat, oli Madame Blavatsky. Miksikä? Sentähden, että hän oli silloin sopiva muistuttamaan maailmalle rishien olemassaolosta. Täytyi valita sellainen, joka saattoi materialisteille ja jokseenkin sokealle ja tietämättömälle maailmalle jollakin tavoin silmännähtävästi todistaa ja näyttää, että rishejä oli olemassa. Madame Blavatskyn fyysillinen ruumiinrakenne oli tähän soveltuva. Me tiedämme, että ulkonaisesti sanotaan: Madame Blavatsky oli meedio. Sitä hän juuri oli. Hän oli suuri meedio fyysillisen ruumiinrakenteensa puolesta. Tämä merkitsee, että hän jo ennen edellisissä ruumistuksissaan, oli kiinnittänyt erityistä huomiota

psykyllisten ja maagillisten voimien tavoittelemiseen. Hän oli sellainen yksilö, ihmissielu, joka tahtoi itselleen aina kaiken todistaa. Hänen sielussaan oli se perusominaisuus, että hän tahtoi tietää kaiken, hinnalla millä hyvänsä, ja sitten hän tahtoi juuri tämän suuren tiedonhalunsa nojalla tunkeutua maailman salaiseen luontoon, salaisiin aarreaittoihin. Me tiedämme, että on ihmisyksilöitä, joilla ei ole minkäänlaista halua tunkeutua mihinkään salaisuuksiin, jotka kyllä tahtoisivat saavuttaa inhimillisen täydellisyyden, mutta eivät ollenkaan välitä esimerkiksi astraalisista salaisuuksista, eivät tahtoisi olla selvänäköisiä eivätkä omistaa salaisia kykyjä, vaan ainoastaan tahtoisivat kehittyä puhtaudessa ja rakkaudessa ja siten nousta jumalallista täydellisyyttä kohti. Me tiedämme, että sellaisia ihmisieluja on paljon, mutta on myös paljon sellaisia ihmisieluja — koko teosofinen tutkimus on saanut alkunsa sellaisista, — jotka tahtovat ulkonaisesti nähdä kaiken, kaikkea tarkastaa ja kaiken todistaa. He eivät tyydy uskomaan umpimähkään, vaan tahtovat aina saada todistuksia. Ja kun siirretään tämä kyky, joka fyysillisesti ilmenee kaikessa tieteessä, yhtä askelta korkeammalle, niin saadaan sellainen salatieteellis-psykyllis-yliaistillinen tiedonhalu, joka pakottaa ihmisen okkultismiin: „Minä tahdon tuntea kaikki luonnon salaisuudet myös näkymättömissä maailmoissa. Tahdon tietää, onko ihminen olemassa kuoleman jälkeen vai onko mahdollisesti kaiken loppu kuolemassa. Onko luonnossa yleensä mitään näkymätöntä puolta, mitään näkymätöntä todellisuutta. Onko enää mitään salaisuutta edessä, kun tieteellinen uteliaisuus siirtyy askelen korkeammalle astraalisille alueille ja sitäkin korkeammalle?” Blavatsky oli yksilö, jolla tämä tiedonhalu oli ollut tavallista suurempi monessa ruumistuksessa, niin että hän oli pakottautunut etsimään salatieteellistä totuutta. Monena vuosisatana ja vuosituhantena hän oli sillä tavoin kehittänyt itsessään psykykkisiä ja yliaistillisia

kykyjä. Ja koska hän oli, kuten nämä ihmisyksilöt ovat, erikoisen itsenäinen olento, niin hän ei ollut edellisissä ruumistuksissaan yleensä kovin paljon välittänyt ohjeista ja johdosta, ei mestareista ja risheistä, joista hän nyt niin paljon puhui, vaan hän oli koettanut omin päin kulkea eteenpäin ja oli kehittänyt itsessään kaikenlaisia kykyjä, jotta hän aivan omin päin osaisi ottaa kaikesta selvää. Hän oli kyllä varhemmin, jo ennen tätä ruumistusta joutunut tekemisiin myös okkultisen maailman kanssa ja oli saanut itselleen ohjaajan, mestarin, mutta kuitenkin voimme nähdä, kuinka hän taas tässä elämässä saavutti huomiota noiden psyykkisten pyrkimysten nojalla, hänellä kun oli erittäin mediumistinen ruumiinrakenne, jossa eetteriruumis oli hereillä ja hyvin voimakas. Tavallisessa ihmisessä eetteriruumis aivan kuin nukkuu fyysillisen ruumiin sisällä, mutta mediassa se on herännyt. Kun ihminen kehittyy psyykkisesti, herää eetteriruumis mediumistisesti, vaikkei silti okkultisessa merkityksessä. Blavatskyn syntyessä maailmaan hänellä oli erinomaisen vilkas ja herännyt eetteriruumis, joka teki hänet hyvin kyvykkääksi medioksi. Ja me näemme, kuinka hän tässä elämässä tuon vanhan sisäisen halun pakottamana etsi etsimistään, kulki ympäri ja etsi sitä okkultista maailmaa, josta hänellä oli ollut tietoja.

Sen nojalla, että Madame Blavatsky oli tällainen itsenäinen, voimakas, nerollinen ja samalla erinomaisen mediumistinen olento nykyisessä ruumistuksessaan, Okkultinen maailma valitsi hänet jäsenekseen ja edustajakseen ja sanoi hänelle: „Tahdotko sinä palvella meitä ja todistaa maailmalle meidän olemassaolostamme?” Rishit sanoivat nyt hänelle: „Ensimmäisen kulttuurin totuudet ovat jälleen muistutettavat maailmalle. Vanhat rishit ovat taas saatettavat ihmisten muistiin. Taas täytyy ihmiskunnalle ilmoittaa, että vanhat rishit ovat olemassa. Heitä ei tarvitse nimittää nyt risheiksi, kutsuttakoon heitä nimellä,

joka on tunnetumpi länsimailla ja jota on ruvettu siellä käyttämään okkultisesta maailmasta: *Mestari*.” Jeesus Kristusta on kutsuttu yleisestikin Mestariksi. Okkultinen maailma ei heti hypännyt Kristukseen; se aloitti ensimmäisen alarodun kannalta. Ei puhuttu mitään Kristuksesta; ei sanottu, että „me olemme Kristus”, vaan että „me olemme rishejä, Mestareita”. Käytettiin siis sitä nimitystä, joka oli tuttu, jota on käytetty kristikunnassa okkultisesta maailmasta, kosmillisesta Kristuksesta, puhuttaessa, „Mestari”-sanaa tai intialaista nimitystä „mahaatmaa”. Madame Blavatsky sai tämän tehtävän, ja hän otti sen vastaan. Ja kun nyt katselemme hänen elämäänsä ja elämäntyötänsä, me aivan selvästi huomaamme, kuinka hänen toimintansa punaisena lankana oli todistaa mestarien olemassaolo. Hän kirjoitti kirjoja ja sai niitä laatiessaan apua mestareilta, niin että hänen kirjoissaan on kohtia, jotka suorastaan ovat mestarien kirjoittamia eli inspiroimia. Aina hän puhui mestareista, mahaatmoista, vanhoista risheistä, aina hän korosti, että heitä on olemassa. Ja me tiedämme, kuinka hämmästyttävää tämä kaikki oli, kuinka se tosiaan oli aivan uutta. Maailma oli täysin unohtanut, että rishejä oli olemassa, että oli sellaisia ihmisiä, jotka olivat saavuttaneet jumalallisen kehityksen päämäärän. Sehän aivan kerrassaan kumosi sen, mitä yleensä uskottiin ihmisestä ja Jumalasta. Ihminenhan oli muka vain huono raukka, joka ei saattanut kehittyä. Yksi ainoa ihminen oli jumalallinen: Jeesus Kristus. Nyt Madame Blavatsky huusi maailmalle: „Te erehdytte, jos luulette, että Kristuksia on vain harvoja. Niitä on paljon, jotka ovat saavuttaneet jumalallisen kehityksen tarkoituksen, ja minä koetan voimieni mukaan todistaa heidän olemassaoloansa.” Me tiedämme, kuinka hän, käyttäen hyväkseen niitä mediumistisia lahjoja, joita hänellä oli, sai aikaan paljon okkultisia ilmiöitä. Niiden tarkoituksena oli vain todistaa mestarien ja okkultisen maailman olemassaolo, sillä Madame Blavatsky aina

nimenomaan huomautti, että itse hän ei ilmiöitä pannut toimeen, vaan että hänen mestarinsa autoivat häntä, niin että hän sai niitä aikaan. Hän aina tahtoi asettaa itsensä toiselle sijalle. Hän ei sanonut: „Minä olen se Jumala, joka teen näitä ilmiöitä”, — vaan hän vetäytyi aina syrjään. Tästä näkyy, kuinka uskollinen hän oli tehtävälleen. Hän sanoi: „Mestarit toimivat minun kauttani, näyttävät olemassaolonsa minun kauttani. Kun minä teen näitä ilmiöitä, en minä itse saa niitä aikaan, vaan mestarit minun välitykselläni tekevät näitä ilmiöitä.” Tätä aina Madame Blavatsky tahtoi korostaa. Jos tarkastamme hänen historiaansa, hänen elämäkertansa, niin näemme siinä läpikäyvänä piirteenä hänen suuren uskollisuutensa okkultiselle maailmalle, vanhoille risheille ja sille tehtävälle, jonka hän oli saanut. Hän on siinä suhteessa suurimpia teosofisia persoonallisuuksia, että hän on alusta loppuun saakka ollut ehdottoman uskollinen tehtävälleen. Hän ei millään tavoin langennut itsensä ihailuun, johon näimme Napoleonin lankeavan. Hän oli jo ennakolta, kun hänelle annettiin tämä tehtävä, ottanut päälleen sen karman, että jos maailma alkaa häntä ihailia, niin aina saa tapahtua jotakin sellaista, mikä repii maailman ihaileman kuvan rikki, niin ettei se alkaisi häntä ihailia, vaan näkisi hänen lävitsensä siihen totuuteen, jota hän julisti. Kun Lontoossa yhteen aikaan häntä kovasti ihailtiin ja nostettiin pilviin asti, niin tiedämme kirjeestä, jonka hän kirjoitti sisarelleen, että hän siitä suuresti kärsi. Tämä oli hänestä naurettavaa, ja kohta sen jälkeen tapahtuikin Intiassa asia, joka saattoi koko sen maailman, joka äsken oli häntä ihailut, ivaamaan ja pilkkaamaan. Hän oli aivan edeltä käsin suostunut siihen, että hän asettaisi itsensä syrjään syntipukiksi, jota koko maailma saisi lyödä, kunhan vain maailma lyödessään häntä vähitellen saisi silmänsä auki näkemään, missä totuus piili. Me tiedämme, että hänen elämänsä ei suinkaan ollut ruusuilla vaeltamista eikä

kunnian kukkuloille nousemista, vaan päin vastoin vielä nytkin häntä pilkataan petturina. Hänen nimensä ei ole vielääkään puhdistunut maailman silmissä. Paljon jo tunnustetaan, paljon hän on jo saanut huomiota osakseen sen työn takia, jota hänen perustamassaan liikkeessä tehdään, mutta vieläkin, jos mennään kysymään ihmisiltä maailmassa, mitä he ajattelevat Madame Blavatskysta, niin sanotaan, että hän oli suuri petturi. Ja kuitenkin hän ei tahtonut kunniaa; hän oli luvannut uskollisesti suorittaa tehtävänsä ja näyttää maailmalle ensimmäisen alarodun ja kulttuurin totuuden, että rishejä on olemassa. Ja vaikka maailma sanookin, että Madame Blavatsky oli petturi, niin tällä hetkellä on tuhansia, satoja tuhansia, jotka uskovat mestarien olemassaoloon. Hänen työnsä sai kun saikin aikaan sen, mitä sen tuli vaikuttaa. Vaikka näistä sadoista tuhansista puoletkin olisivat unohtaneet Madame Blavatskyn ja ajattelisivat hänestä: „Mutta — minkälainen hän oli? Olikohan hän oikein rehellinen?” — niin he kuitenkin uskovat mestareihin, uskovat teosofiaan, uskovat siihen, mitä hän julisti. Madame Blavatskyn suuruus oli siinä, ettei hän etsinyt omaa itseään, omaa kunniaansa ja menestystään, vaan tuli maailmaan julistaakseen totuuden, todistaakseen mestarien ja rishien olemassaolosta, joiden olemassaoloon nyt sadattuhannet uskovat. Hän suoritti tehtävänsä ensimmäisen kulttuurin edustajana, ja hänen kauttaan tuli ensimmäisen kulttuurin virtaus teosofiseen liikkeeseen.

4

H. S. Olcott toisen kulttuurin edustajana

Kaikki mikä lähtee hengen maailmasta, vaikka se itsessään onkin niin sanoaksemme ajan ulkopuolella, on ilmennyksessään sidottuna aikaan, sidottu menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Esimerkiksi ihminen, joka sieluna kuuluu hengen maailmaan, syntyy tänne fyysilliselle tasolle ruumiiseen, ja silloin hän on sidottu menneisyyteen. Hänellä on oma karmansa. Ja vielä lisäksi hän on sillä tavalla sidottu koko kehityksensä menneisyyteen, että hän lyhyessä ajassa toistaa koko menneen kehityksensä. Hänen ei itse tarvitse olla siitä itsetietoinen, mutta kuitenkin hänen täytyy käydä läpi kaikki ne ilmiölliset muodot, joiden läpi hän on ennen käynyt.

Samoin on laita kaikkien henkisten liikkeiden, jotka ovat lähtöisin hengen maailmasta. Niidenkin täytyy käydä sellaisten erilaisten kehitysmuotojen kautta, joiden lävitse samanlaiset vaikutukset hengen maailmasta ennen ovat käyneet. Sentähden meidänkin teosofinen liikkeemme, joka on hengen maailmasta kotoisin, ei ole mikään erillään oleva liike ihmiskunnan historiassa, vaan on lujasti sidottu sekä menneisyyteen että tulevaisuuteen. Sentähden me olemme sanoneet, että meidän teosofisen liikkeemme on aivan kuin täytynyt läpikäydä sellaisia muotoja, jollaisia tällainen samanlainen henkinen sysäys ennenkin on läpikäynyt. Me olemme tässä jo yksityiskohtaisesti tarkastaneet, kuinka meidän teosofinen liikkeemme on lyhyesti toistanut menneitten, viidenteen juurirotuun

kuuluvien alarotujen sivistysten muodot ja niiden hengen. Meidän teosofinen liikkeemme toisti alussa ensimmäisen alarodun eli ensimmäisen kulttuurin hengen, totuudet ja tavallaan myös muodot. Me näimme edellä, kun oli puhe Madame Blavatskysta ja hänen työstään, kuinka hän toi tähän teosofiseen liikkeeseen sen impulssin eli virikkeen, joka annettiin viidennen juurirodun ensimmäiselle alarodulle ja samalla koko viidennelle juurirodulle. Madame Blavatskyn työ on täten ollut monipuolisempaa kuin toisten on tarvinnut olla. Mutta kuitenkin se ilmennyksessään rajoittui varsinaisesti tämän ensimmäisen kulttuurin uudelleen herättämiseen, sen totuuden uudestaan julistamiseen. Madame Blavatsky julisti näet Mestarien olemassaoloa, tuoden siten uudestaan elämän näyttämölle tiedon niistä vanhoista risheistä, jotka persoonallisesti esiintyivät ensimmäisessä kulttuurissa. Me sanoimme myöskin edellä, että tällä tavalla näiden rishien muodossa ilmeni myöskin se Minä, josta Bhagavad Giitaa puhuu, se Minä, joka aina syntyy maailmaan, kun adharma on kasvanut liian suureksi. „Minä synnyn silloin uudestaan maailmaan.” Tämä Minä on nyt ilmennyt teosofisessa liikkeessämme, ja se on tässä liikkeessä ilmentänyt itseään samalla tavalla kuin ennenkin, kuitenkin ei niin välittömästi kuin ennen, vaan aivan kuin harson läpi, niinkuin me sanoimme. Miksikä? Sentähden, että tämä meidän teosofinen liikkeemme on valmistavaa laatua. Se valmistaa kuudennen alarodun sivistystä ja sitä kuudetta vaikutusta, joka tulee ja joka jo on alkanut meidän teosofisessa liikkeessämme. Sentähden se Minä, josta Bhagavad Giitaassa puhutaan, se Okkultinen maailma, niinkuin me nimitimme sitä ensin, ei ole välittömästi ilmentänyt itseään ja välittömästi esiintynyt maailmassa, vaan välittäjän kautta. Tämä Madame Blavatskyn kautta tapahtunut ensimmäisen kulttuurin uudestaan ilmoittaminen, uudestaan esille

tuominen oli myöskin okkultisen maailman eli Bhagavad Giitaan Minän verhottua ilmoittamista.

Meidän olisi tällä kertaa tarkastettava, onko meidän teosofisessa liikkeessämme aivan selvästi ja silminnähtävästi ilmennyt toisen kulttuurin henkinen vaikutus, onko se sama käsitys Jumalasta, joka ihmisille annettiin toisessa alarodussa eli niissä kaikissa kulttuureissa, jotka siihen vaikutukseen kuuluivat, myöskin ilmennyt tässä meidän teosofisessa liikkeessämme.

Aloitimme silloin samalla tavoin kuin aikaisemminkin kysymällä, mikä käsitys ihmisillä oli Jumalasta toisessa kulttuurissa, millä tavalla tämä Bhagavad Giitaan Minä ilmoitti itsensä ihmisille tässä toisessa kaldealais-assyrialais-babylonialais-egyptiläis-juutalaisessa kulttuurissa? Me voimme aivan selvästi taaskin nähdä läpikäyvän piirteen. Me olemme jo ennen sanoneet, että tämä läpikäyvä piirre oli tottelevaisuuden dharman oppimista. Heidän piti oppia tottelemaan. Ketä? Heidän piti oppia tottelemaan jumalia, tottelemaan Jumalaa; jumalia, niinkuin noissa vanhemmissa kulttuureissa sanottiin, Jumalaa, niinkuin sanottiin juutalaisessa kulttuurissa, ja ylipäänsä kohtaloa, elämän lakeja. Sillä kun me tarkastamme näitä toisen alarodun kulttuureja, niin huomaamme aivan selvästi, kuinka niissä tahdotaan korostaa ihmisille sitä seikkaa, että elämä, luonto, maailmankaikkeus on lakisiteinen. Vanhat kaldealaiset, ja heihin luettuina myös assyrialaiset ja babylonialaiset ovat erityisesti tunnettuja astrologisista tiedoistaan. Heidän keskuudessaan astrologia kukoisti täydessä loistossaan. Se mitä mekin tänä päivänä vielä tiedämme astrologiasta, mitä meidän parhaat astrologimme tietävät astrologiasta, on näiltä vanhoilta kaldealaisilta perittyä. Vanhat kaldealaiset olivat pitkälle kehittyneitä tietäjiä astrologiassa. Se merkitsi, että he olivat syvästi tutkineet niitä lakeja, jotka hallitsevat elämää sen eri ilmennyksissä. Näitä lakeja, niiden voimaa, niiden järkkymättömyyttä,

muuttumattomuutta, ehdottomuutta, he tahtoivat korostaa ihmisille. Vanhan Kaldean kulttuurissa tutkittiin astrologiaa, ja jokainen ihminen sai ymmärtää, että hänenkin elämäänsä johtavat tietyt suurenmoiset lait, että hänen elämäänsä vallitsee — niinkuin me sanomme — karma, että hän ei voinut poiketa kohtalostaan, vaan että hänen täytyi totella niitä jumalia, kuten silloin sanottiin, jotka määräisivät hänen elämänsä kulun. Silloin ei puhuttu abstraktisista laeista. Eivät ihmiset silloin, ainakaan tavallinen ulkonainen kansa sellaisenaan, olisi ymmärtänyt liian abstraktisia käsitteitä, mutta he ymmärsivät, kun puhuttiin heille jumalista, ja että jumalat johtavat elämää, että jumalat ovat kirjoittaneet tähtitaivaalle ihmisten kohtalot, että jumalat määräävät kaikkea tässä maailmassa, ja että jumalien edustajina tässä maailmassa ovat hallitsijat, papit ja profeetat.

„Siis teidän täytyy totella jumalia. Ja koska hallitsijat ja papit ovat jumalien edustajia, teidän täytyy totella heitä. Sillä te ette voi välttää kohtalon määräyksiä. Te ette voi välttää jumalien asettamia lakeja, ettekä heidän asettamiaan tapahtumia. Te ette voi paeta jumalien tahtoa, vaan teidän täytyy alistua jumalien tahtoon. Teidän täytyy, koska hallitsijat ja papit heitä edustavat, alamaisesti totella hallitsijoitanne ja pappejanne.” Tätä korostettiin ihmisten mieliin toisen alarodun kaikissa niissä kulttuureissa, jotka ovat suorastaan johtuneet tästä toisesta alkuperäisestä kulttuurista. Mehän tiedämme, kuinka esimerkiksi Juudan kansalle puhuttiin laista. Käsite oli jo nostettu abstraktiseksi. Siinä puhuttiin jo Jumalasta eikä jumalista. Juutalaiset olivat siinä suhteessa omaksuneet vähän sitä hindulaista tavallaan filosofista henkeä, niin että kansakin jo oppi ymmärtämään yhtä Jumalaa. Heidän ei enää tarvinnut ajatella eri jumalien olevan kunkin lain, kunkin ilmennyksen takana, vaan he ajattelivat yhtä Jumalaa, jonka tahto hallitsee kaikkea. Myös lain he käsittivät

abstraktisesti, ja ymmärsivät, että Jumalan tahto on sama kuin laki. Se on sekä ihmisten laki että koko luonnon laki. Se on se, joka ilmentää Jumalan tahtoa.

Juutalaiset ymmärsivät täten sekä yhden Jumalan että myöskin luonnonlait sen Jumalan tahdon ilmennyksenä. Sentähden he aina puhuivat laista. Paavali esimerkiksi sanoo, että laki oli annettu Mooseksen kautta (hän silloin puhuu kirjoitetusta laista), ja se oli Jumalan tahdon ilmoittamista. Se pysyi Jeesus Kristukseen saakka. Silloin tuli evankeliumi. Silloin tuli armo.

Hänkin siis ja me kaikki kristikunnassa aina viittaamme siihen, kuinka juutalaiset juuri pitävät kiinni laista, ja kuinka heidän elämäkäsitelmänsä on lainmukainen. Tänä päivänä vielä tiedämme, että juutalaiset ovat säilyttäneet kunnioituksensa lakia kohtaan. Ja ainakin yhtenä syynä, miksikä Juudan kansa on niin sitkeästi pysynyt läpi aikojen, on se, että sen kansan koko henki on lain ja lain muotojen kunnioitusta. He ovat aina pitäneet ja pitävät yhä sitkeästi kiinni lain kaikista muodoista. Sillä tavalla he ovat rakentaneet kansalleen omituisen auran, joka tuskin enää vetää uusia sieluja puoleensa, vaan enimmäkseen vain niin sanoaksemme juutalaisia sieluja tai sieluja, jotka ennen jo ovat olleet juutalaisessa ruumiissa. Ja ainakin yksi syy tähän on tuo syvälle juurtunut käsitys laista ja lainkuuliaisuudesta ja kaiken ilmenneen elämän lakisiteisyydestä.

Kun Okkultinen maailma, kun se Minä, josta Bhagavad Giitaassa puhutaan, tahtoi teosofisessa liikkeessä ilmentää tätä lakisiteisyyttä, ja kun sen menneisyyteen viitatessaan myöskin täytyi viitata tulevaisuuteen, silloin se aivan kuin antoi vaikutuksensa jonkinlaiseen toiseen sanoisinko symboliin. — Madame Blavatsky puhui ja opetti Mestareista ja todisti heidän olemassaolonsa. Nyt toisen kulttuurin virtauksen piti tuoda esille lakisiteisyyden aate. Mutta sekin oli tuotava ikäänkuin fyysillisesti esille; sekin

oli tuotava sillä tavalla esille, että siitä oli jonkunlainen kouriintuntuva symboli. Ja samalla siinä piti vallita sellainen vapauden, yhteyden tunteen käsitys, joka kuului tulevaisuuteen. Tämä tuntuu ehkä vaikeatajuiselta, mutta se selvennee, kun menemme eteenpäin.

Me voimme huomata, kun tutkimme teosofisen liikkeen historiasta eversti Olcottin työtä, että hän itse asiassa, ehkä tietämättään, edusti toisen kulttuurin henkistä virtausta — ja hänen kanssaan myöskin amerikkalainen Mr. William Q. Judge.

Mikä oli eversti Olcottin elämäntyö? Eversti Olcottin varsinaisena elämäntyönä ei ollut teosofian julistaminen niinkuin Madame Blavatskyn, vaikka hän tietenkin paljon julisti teosofiaakin. Hänhän on pitänyt satoja, ehkä tuhansia luentoja teosofiasta ja kaikenlaisista teosofiaan liittyvistä asioista. Mutta siinä hän vain auttoi Madame Blavatskyn työtä. Hänellä oli oma varsinainen työnsä, ja se oli Teosofisen Seuran luominen. T. S. on eversti Olcottin aate ja luomus. Se on hänen taideteoksensa.

Jos me tarkastamme T. S:n aatetta, emme yksinomaan sen ulkonaista fyysillistä ilmennystä tässä maailmassa, vaan sen aatetta, niinkuin se oli eversti Olcottin mielessä, silloin me aivan selvästi huomaamme, kuinka siinä uudistuu toisen kulttuurin virtaus. Sillä tämän T. S:n aatteessa on huomattavana aivan selvästi kaksi eri puolta, jotka varsinaisesti kuuluvat tähän meidän asiaamme. Ensiksikin se, että eversti Olcott tahtoi aina, että T. S. olisi erinomaisen hyvin järjestetty seura. Hän tahtoi, että sen järjestys, sen organisaatio olisi mitä mallikelpoisin. Kuitenkin se oli tarkoitettu olemaan seura, joka käsittäisi koko maailman — se oli oleva kansainvälinen seura. Mutta sen piti olla erinomaisen hyvin järjestetty. Tämä oli eversti Olcottin ihanne. Hän piti aina lujasti kiinni säännöistä. Hän sanoi, että jos me poikkeamme säännöistä ja muodollisuuksista, silloin me joudumme aina umpisok-

keloihin, joista emme pääse ulos. Mutta jos me pidämme kiinni säännöistä ja muodollisuuksista, kun nämä säännöt ja muodot kerran ovat olleet aatteen mukaiset, silloin me olemme saaneet lujan järjestön, joka voi elää, joka on jotakin itsessään. Hänellä oli erinomaisen korkeat käsitykset Teosofisesta Seurasta. Paitsi sitä, että hän tahtoi, että säännöistä on pidettävä kiinni, hän etenkin tahtoi, että nämä säännöt ilmentäisivät sitä aatetta, joka viittasi tulevaisuutta kohti ja joka oli yhdysiteenä menneisyyden ja tulevaisuuden välillä. Ja hän vaati, että T. S:n sääntöjä toteltaisiin, että T. S:n järjestystä ylläpidettäisiin ja hyvin noudatettaisiin, jotta se aate, joka siinä on löytänyt symbolinsa eli ilmennyksensä, pysyisi ehjänä. Mikä on tämä aate? Se on ensiksikin: kaikki on lakisiteistä maailmassa; sentähden maailmankaikkeudessa, elämässä ei kysytä muuta kuin mitä ihminen tekee. Karma, laki kysyy enemmän, mitä ihminen tekee, kuin mihin ihminen uskoo. Tämä on aivan toisen kulttuurin aate. Karma kysyy ihmisen tekoja eikä hänen uskoaan. Tiedämmehän, että Jeesuskin sanoo eräässä kohdassa, että „Minä en tunne niitä, jotka sanovat ‘Herra, Herra’ eivätkä tee, mitä minä heille käsken, vaan ne minä tunnen, jotka tekevät, mitä minä käsken.” Eikä hän puhu mitään siitä, että heidän pitää jotakin suullaan tunnustaa, rukoilla tms. Hän tunnustaa kaikki ne, jotka tekevät, mitä hän käskää. Tämä on toisen kulttuurin aate. Karma eli jumalat, laki katsoo siihen, mitä ihmiset tekevät. Maailmassa on olemassa paljon erilaisia uskontoja ja maailmankatsomuksia. Maailmanlait, jumalat eivät välitä noista muodoista ja maailmankatsomuksista, vaan ne katsovat vain siihen, mitä ihmiset tekevät, millaisia he siis ovat, ei ollenkaan siihen, mitä he uskovat tai luulevat ja sanovat uskovansa.

Sentähden, koska tuleva kuudes impulssi eli virike on erikoisesti korostava tätä kaiken yhteyttä, ja koska meidän teosofinen liikkeemme valmistaa tätä tulevaa yhteyttä, niin

Teosofisen Seuran piti järjestysmuodossaan ilmentää tätä elämää, joka on muotojen yläpuolella. Se ilmentää sitä sillä tavalla, että sen ohjelmapykälässä sanotaan: „Seuran tehtävänä on muodostaa yleisen veljeyden ydin katsomatta uskontunnustukseen, ihonväriin, sukupuoleen tai mihinkään sellaiseen asiaan, joka erottaa ihmisiä toisistaan.” Tämä on T. S:n aate: tosi ihmisyyys on yläpuolella kaikkea sitä, mikä ihmisyyksilöitä erottaa toisistaan; totuus on kaikkia uskontoja korkeampi, tieto on kaikkia uskontoja ja luuloja korkeampi. Ennen ei ole voitu yleisesti ja julkisesti tässä meidän eurooppalaisessa kulttuurissamme julistaa tätä suurta totuutta. Tämä totuus on erittäin tärkeä, sillä se on koko teosofisen liikkeen ilmoituksen ydin tulevaisuuden suhteen. Tämä totuus on niin tärkeä, että sen piti salaisen maailman puolelta saada jonkinlainen fyysillinen symboli. Tämän fyysillisen symbolin luominen annettiin eversti Olcottille, ja hän loi Teosofisesta Seurasta sen fyysillisen symbolin, joka ilmentää noita suuria aatteita: elämä on muotoja korkeampi; totuus on uskontoja korkeampi; ihminen on inhimillisiä persoonallisuuksia korkeampi; kaikki se, mikä erottaa ihmisiä toisistaan, — yhteiskunnalliset asemat, kansallisuudet, rodut, värit, uskontunnustukset, — se kaikki on alemmaa laatua, se ei nouse itse ihmisyyteen; ihmisyyys, ihminen sinään on näiden kaikkien eroavaisuuksien yläpuolella.

Teosofisessa Seurassa on tunnustettava tämä, joka on kaikkien eroavaisuuksien yläpuolella. Teosofisen Seuran järjestys on sellainen, että se vaatii jokaisen jäsenen tunnustamaan tämän totuuden, tämän ihmisyyden, joka on kaikkien muotojen yläpuolella. Olcott korosti usein jäsenten mieliin: „Niin kauan kuin te pidätte kiinni tästä T. S:n aatteesta ja T. S:n todellisesta järjestyksestä ja sen elämästä ja tarkoituksesta, sellaisina kuin Mestarit ovat ne minun kauttani ilmoittaneet, niin kauan te olette turvassa. Silloin te ette voi joutua sellaisiin vaaroihin, joihin

joudutte, jos unohdatte sen totuuden, että ihmisyyys on kaikkia persoonallisia eroavaisuuksia korkeampi, totuus, todellinen tieto kaikkia uskontoja, uskoja ja lahkolaisluuloja korkeampi. Niin kauan kuin te pidätte kiinni näistä totuuksista, jotka saavat elävän muodon itse Teosofisen Seuran järjestysmuodossa, niin kauan olette turvassa.”

Meidän täytyy tunnustaa, että eversti Olcott tässä todella toi esille okkultisen maailman aatteen ja tarkoituksen. Sillä hän todella loi seuran, jonka järjestys on sellainen, että jos siitä pidetään kiinni, silloin seura pysyy uskontojen ja lahkojen yläpuolella, niinkuin sen tarkoitus on. Mehän tiedämme, että tässä Teosofisessa Seurassamme saattaa silloin tällöin syntyä vaikeuksia, että T. S:ssamme saattaa syntyä, sanokaamme lahkolaisuutta, voi ilmestyä ajatussuuntia, jotka ovat omiaan erottamaan ihmisiä toisistaan, jolloin jotkut teosofit kallistuvat toiseen, jotkut taas toiseen suuntaan. Silloin he tuntevat itsensä erotetuiksi toisistaan. Tämä tapahtuu silloin, kun he unohtavat Teosofisen Seuran todellisen elämän ja tarkoituksen ja sen todellisen järjestyksen, kun he unohtavat sen, mitä he ovat luvanneet astuessaan Teosofiseen Seuraan. Jos muistetaan aina Olcottin aate, että T. S. on symboli siitä Yhdestä, joka on kaikkien muotojen yläpuolella, silloin ei ole vaaraa, että langettaisiin lahkolaisuuteen ja mielipide-eroavaisuuksiin.

Jos me tarkastelemme toisen teosofisen merkkihenkilön, amerikkalaisen William Q. Judgen elämää, niin huomaamme, että hänkin edusti tätä samaa aatetta kuin Olcott. Sillä hän kaikissa opetuksissaan ja kaikessa esiintymisessään erikoisesti korosti sitä totuutta, että me T. S:ssa olemme vapaita dogmeista emmekä saa muodostaa minkäänlaisia uskonkappaleita. William Q. Judge aina puhui ihmiskunnan veljeydestä. Kun hän luennoi Amerikassa, niin läpikäyvänä aatteenä kaikissa hänen luennoissaan oli ihmisten veljeys sellaisena vapauttavana tosiasiana, joka poistaa kaikki dogmit ja uskonkappaleet, joka asettaa ihmisen

ihmiseksi ja näyttää hänelle, että hän ihmisenä on yksilöllinen olento, joka kuuluu suureen yhteisöön. Kaikki erilaiset luulottelut, ajatukset, uskomukset ja erottavat maailmankatsomukset ovat vain persoonallisia harhaluuloja, ja kukin ihminen on vain yksilö suuren Luonnon, suuren Elämän edessä, ja sentähden me kaikki olemme veljiä keskenämme. Tätä Judge aina puhui. Hän oli veljeyden aatteen apostoli, niin sanoakseni.

Sitten tässä toisen kulttuurin virtauksessa oli tuo toinenkin puoli, joka selvästi näkyi siinä vanhassa kulttuurissa, nim. että hallitsijat ja papit ovat näiden jumalien, okkultisen maailman edustajia. Mestarit, rishit itse eivät enää ole ihmisten keskellä, vaan heidän keskellään ovat nuo hallitsijat ja papit, jotka edustavat näitä rishejä, näitä jumalia ja jotka siis ovat toisin sanoen jumalien oppilaita. Toisen kulttuurin virtaus näkyy teosofisessa liikkeessä myöskin siinä, että tässä liikkeessä jokseenkin alusta saakka on puhuttu siitä, että mestarit ottavat opetuslapsia, että Madame Blavatsky oli mestarien opetuslapsi, että eversti Olcott ja Judge olivat mestarien opetuslapsia. Jokseenkin alusta puhuttiin siis myöskin siitä, että mestareita edustavat maailmassa opetuslapset.

Tämän opetuslapsiaatteen voimme huomata jokseenkin räikeässä muodossa Judgessa. On hyvin merkillistä nähdä, kun näin perästä päin katselee asioita ja liikkeen kehitystä, kuinka monien seikkojen täytyy tulla ilmi ja täytyy käydä selväksi, sanoisin melkeinpä, hinnalla millä hyvänsä. Aatteet, suuret ajatukset itse pyrkivät esille ja käyttävät ihmisiä välikappaleinaan. Päästäkseen esille ne välistä voivat, sen sijaan että yksinomaan aina näyttäisivät itse oikean aatteen, näyttää sen aatteen jonkin vastakohtan tai jonkin väärän puolen siitä, jotta aate kävisi selvemmäksi. Me tiedämme, kuinka tässä toisessa kulttuurissa aluksi oli hallitsijoina ja pappeina sellaisia ihmisiä, jotka olivat yhteydessä mestarien, rishien, jumalien kanssa. Mutta

sitten on aivan kuin itsestään käynyt niin, että hallitsijoiksi ja papeiksi tässä maailmassa on tullut enimmäkseen sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole välittömässä yhteydessä itse okkultisen maailman, itse rishien, mestarien ja jumalien kanssa. Mehän tiedämme, kuinka hallituskoneisto ja kirkko ovat muodostuneet vain ulkonaisiksi virkalaitoksiksi, jotka eivät ole itsetietoisessa yhteydessä okkultisen maailman olentojen kanssa.

Nyt oli teosofisessa liikkeessä tehtävä selväksi, että opetuslapsiaate, siis rishien edustaminen maailmassa, on oleva todellista, että sen on perustuttava todelliseen sisäiseen yhteyteen. Madame Blavatsky oli todellisessa yhteydessä mestarien kanssa ja siinä määrin, että hän todella edusti rishejä. Eversti Olcott oli mestarien opetuslapsi, mutta hän säilytti sillä tavalla tasapainonsa, ettei hän koskaan sanonut olevansa sen tai sen mestarin opetuslapsi ja aina yhteydessä mestarin kanssa sekä voivansa välittää muille kaikenlaisia sanomia mestareilta. Näin saattoi Madame Blavatsky tehdä. Tässä oli eversti Olcottin suuruus. Hän oli nähnyt mestareita fyysillisesti ja astraalisesti. Hän oli sisäisessä yhteydessä okkultisen maailman kanssa sillä tavalla, että hän useinkin saattoi kuulla käskyjä ja saada vaikutelmia sieltä. Mutta hän ei koskaan tällä kerskaillut. Hän ei koskaan tehnyt minkäänlaista numeroa omasta suuruudestaan. Hän ei koskaan sanonut, että „minä olen näin etevä olento, minä olen salaisen maailman kanssa yhteydessä, siis kunnioittakaa minua”. Hän ei koskaan puhunut siitä, päinvastoin hän oli varovainen tässä suhteessa. Hän erityisesti tahtoi edustaa Teosofisen Seuran suurta aatetta siinä, että hän aivan kuin pelkäsi sellaista salaista vaikutusta. Hän aivan kuin pelkäsi sellaista auktoriteettiutta, joka ei olisi ehdottoman järkevä ja läpikuultavan selvä. Hän pelkäsi, että hän sanoisi jonkin sanoman Mestareista ja siten saisi toiset uskomaan. Tämä hänen pelkonsa näkyi suurenmoisen selvästi hänen kauhus-

saan, kun Madame Blavatsky perusti v. 1888 Englannissa Teosofisen Seuran niin sanotun esoteerisen osaston, jonka tuli kasvattaa jäseniään pääsemään mestarien luo. Olcott alussa aivan kauhistui ja sanoi, että sellainen ei saa tulla kysymykseenkään, sillä siitä pian muodostuu jonkinlainen paavius ja lahkolaisuus, koska se voi pian saada jäsenet unohtamaan, että totuus on kaiken yläpuolella, ja jäsenet uskomaan, että he itse ovat jotakin merkillistä, koska he ovat jäseniä esoteerisessa osastossa. Mutta kun hän sitten tarkemmin pohti asiaa Madame Blavatskyn kanssa, niin hän suostui siihen, että esoteerisen osaston sai perustaa ja vahvisti sen allekirjoituksellaan. Mutta hän järjesti tämän sillä tavoin, ettei sillä saanut olla mitään yhteyttä itse T. S:n kanssa. Se ei saanut mitenkään vaikuttaa T. S:aan, koska T. S:n aate on kaiken esoterismin, okkultismin, kaiken sellaisen yläpuolella, joka voi erottaa ihmisiä toisistaan. T. S:n aate on yleinen veljeys, joka on kaikkea yksityistä kehitystä korkeampi. Korkeampaa on tunnustaa, että me kaikki olemme ihmisiä ja suuren, äärettömän elämän edessä yhdenarvoisia, kuin ajatella, että minä tahdon kehittyä tai että minä olen hyvin korkealle kehittynyt, kaksi tai kolme vihkimystä ottanut jne., jne. Korkeampaa on tunnustaa kaikkien veljeys ja oma yhteytensä koko luonnon ja maailmankaikkeuden kanssa, kuin millään tavoin ajatella omaa erikoista asemaansa.

Olcottin suuruus oli siinä, että hän oli niin suvaitseva, niin laajasydäminen ja niin laajakatseinen. Ja hän, kuten sanottu, ei koskaan kerskaillut omalla opetuslapsiudellaan. Mutta jotta tämä ajatus kävisi selvemmäksi, niin Madame Blavatsky, joka edusti ensimmäisen kulttuurin virtausta ja välittömästi puhui mestareista, oli oikeutettu ja pakotettu puhumaan omasta suhteestaan heihin. Olcottin opetuslapsiaseman esittäminen oli oikeastaan siinä, että hän pysyi mykkänä.

Koska kuitenkin opetuslapsiuden aate oli saatava ihmisille sillä tavalla selväksi, että siihen kuuluu todellinen yhteys okkultisen maailman kanssa, sai tapahtua se, mikä tapahtui. Judge, joka sisäisesti katsoen oli itse viaton ja tavallaan vain antautui syntipukiksi, sai aiheuttaa häiriön Teosofisessa Seurassa, jotta selviäisi se, ettei saa puhua omasta yhteydestään mestarin kanssa, ettei saa puhua, että näin ja näin se ja se mestari sanoo, ellei ole todella yhteydessä heidän kanssaan. Tämähän on meille aivan luonnollinen ja päivänselvä asia. Mutta teosofisen liikkeen alussa meidän teosofinen järkemme ei ollut niin koulutettu kuin nykyään. Muuten sen kyllä jokainen kokee, kun hän tulee teosofian ja teosofisen liikkeen yhteyteen. Silloin lankeaa aivan kuin luonnostaan, että me uskomme toisistamme pelkkää hyvää ja että ne ihmiset, jotka tekevät työtä teosofian aatteen puolesta, ovat tietenkin paljon kehittyneempiä kuin muut ja ovat oikein okkultisen maailman yhteydessä. Tämä oli niin luonnollista, että jos kaikki olisi saanut käydä aivan kauniisti ja sievästi, niin olisimme voineet langeta auktoriteettiuskoon ja ihmispalvelukseen, langeta ajattelemaan: „Jaa-a, tuo ihminen on yhteydessä mestarin kanssa, ja on siis parasta, että minä häntä aina tottelen ja seuraan”. Tämä olisi ollut tulevaisuutta, kuudetta impulssia ajatellen — harha-askele. Sentähden annettiin tapahtua sellaista, mikä ensin oli hyvin ikävää ja sai paljon häiriöitä aikaan. William Q. Judge, joka näennäisesti puhui omasta opetuslapsiasemastaan ja yhteydestään mestarin kanssa, aivan kuin paljastettiin. Huomattiin, että hän ei ollutkaan yhteydessä mestarien kanssa, vaan oli valehdellut, kun oli väittänyt, että mestari oli sanonut niin ja niin. Judge sanoi esimerkiksi salaperäisesti, että H. P. B:n sinettisormus ei olekaan enää Olcottin hallussa, vaan jossakin muualla. Olcott tutkii tavaransa ja huomaa, että hänellä ei todella olekaan tätä sinettisormusta. Mutta sitten vuosien kuluttua selviää, että Judge itse

oli ottanut sormuksen. Ei mestarin siis ollut tarvinnut ilmoittaa hänelle, niinkuin hän väitti tapahtuneen, ettei se enää ollut Olcottin huostassa. Tämä on eräs suuriarvoinen esimerkki, joka nyt muistuu mieleeni, sillä se hyvin selvästi osoittaa Judgen olleen ihmisen, joka väitti sellaista, joka ei ollut totta. Henkisesti, eli sisäisesti katsoen asia on hieman toisin, mutta muodollisesti, ulkonaisesti se oli näin.

On tärkeä sääntö, että ihminen, joka on opetuslapsi, ei saa puhua yksityisestä suhteestaan mestariin tai väittää mestarien sanomaksi jotakin asiaa, jota persoonallinen mestari ei ole todella sanonut. Judge oli opetuslapsi. Sen me henkisesti katsoen näemme. Hän oli yhteydessä mestaritajunnan kanssa. Mutta tämä hänen yhteytensä mestaritajunnan kanssa saattoi välistä mennä pimeäksi, ja hän ei ollut fyysillisesti yhteydessä minkään mestarin kanssa. Ketään mestaria, rishia ei ollut fyysillisesti sellaisessa paikassa, että Judge olisi fyysillisesti voinut seurustella heidän kanssaan. Hänen yhteytensä oli aivan henkistä, sisäistä laatua ja saattoi välistä aivan hämärtyä. Ajatellessaan, tuntiessaan ja työskennellessään hän saattoi kysyä neuvoa tältä sisäiseltä tajunnalta, josta säde oli hänessä. Hän siis kyllä saattoi kysyä neuvoa asioissa mestaritajunnalta, mutta ei yleensä keneltäkään persoonalliselta mestarilta. Joskus tietenkin joku persoonallinen mestari saattoi ilmoittaa hänelle jotakin, mutta tämä tapahtui harvoin. Judge itse luotti tähän sisäiseen yhteyteensä mestaritajunnan kanssa ja vetosi siihen tajuntaan kaikenlaisissa jokapäiväisissä pikkuasioissakin. Tätä hänen ei olisi pitänyt tehdä, koska hänen asemansa oli niin vastuunalainen ulkomaailmassa. — Tämä on tietenkin psykologisesti hieman vaikeatajuista, ellei ole näitä asioita kokenut. Mutta se, joka on tällaisia asioita kokenut, voi aivan selvästi tehdä eron oikean ja väärän välillä, vaikka se ero usein onkin hiuksen hieno. Niissä on näkeväälle

silmälle ääretön ero; siinä on oikea ja väärä hyvin jyrkästi erotettuina. Meidän täytyy siksi myöntää, että Judge menetteli väärin, vaikka hän kuka ties ei sitä niin ymmärtänyt, eikä myöskään perusteellisesti ajatellut. Hänen mielensä annettiin olla vähän pimittynyt sitä varten, että muille opetuslapsiksi pyrkijöille vähitellen selvenisi tämä tärkeä asia. Judge oli muuten aivan kuin veljeysaatteen ruumistuma. Hän oli mitä ihanimpia ihmisiä. Ajatelkaamme vain sitä seikkaa, että vaikka häntä syytettiin suoranaisestä petoksesta, hänellä oli tuhansia ihailijoita ja rakastavia seuraajia, jotka eivät sitä uskoneet. Se oli heidän mielestään aivan mahdotonta. He itse asiassa uskoivat aivan oikein, sillä he tiesivät, ettei hän sielussaan millään tavoin ollut pettänyt, ja että ne petokset, joita hän teki, olivat muodollisia, — ei silti viattomia, mutta muodollisia. Hän ei sielussaan ollut ketään pettänyt, mutta hän oli tehnyt muodollisesti väärin. Ne tuhansiin nousevat joukot, jotka ihailivat ja rakastivat häntä, joille hän aivan kuin ilmensi veljesrakkautta, jotka hänessä näkivät aivan kuin jonkinlaisen ihmishanteen, eivät henkisesti katsoen erehtyneet. Mutta nekin olivat oikeassa, jotka näkivät, että siinä oli tapahtunut jotakin väärää.

Judge oli suurimpia teosofisia persoonallisuuksia, mitä on ollut teosofisessa liikkeessämme, ja hän edusti samaa kuin Olcottkin, T. S:n veljeysaatetta. Mutta samalla hänen dharmansa oli tehdä selväksi ero todellisen hallitsijan ja papin sekä oletetun hallitsijan ja papin välillä, — hallitsijan välillä, joka hallitsee Jumalan armosta, niinkuin sanotaan, ja sellaisen hallitsijan välillä, jolla ei ole Jumalan armoa. Tämä oli Judgen tehtävä.

Esitelmä pidetty 22. 12. 1912

Teosofinen liike ja kolmas kulttuuri

Jos ajattelemme fetichistiä, raakalaista kuvainpalvojaa, joka palvoo, niinkuin me sanomme, esim. jotakin puusta veistettyä jumalan kuvaa, niin ymmärrämme, että hänen mielikuvituksessaan voi jumala olla erikoisen lähellä. Se on hänestä aivan tuossa hänen puukuvassaan, jumala asuu siinä, hän mielestään juuri sitä palvelee. — Ja kuitenkin me tiedämme, että Jumala todellisuudessa on siitä kaikista kauimpana. Me tiedämme, että Jumala, tuo suuri maailmanjärki, joka on kaiken takana, on kaikista pienimmässä määrin läsnä tuossa puujumalassa.

Jos me katselemme viidennen rodun erilaisia alarotuja eli sivistyksiä, niin me voimme huomata, että Jumala, se Minä, josta puhutaan Bhagavad Giitaassa, joka sanoo syntyvänsä maailmaan, silloin kun adharma on suuri, että tämä Minä, tämä salainen maailma, tämä Kristus, niinkuin sitä kristikunnassa kutsutaan, on ensin kaukana ja sitten lähenee sivistys sivistykseltä. Jumala-käsite selvenee ihmisille, Jumala aivan kuin lähenee ihmistä, salattu maailma tulee ihmiskuntaa lähemmäksi. Samalla kun tämä tapahtuu, on myös niinkuin Jumala yhä enemmän häviäisi pois heidän läheisyydestään. Ihmiset alussa pitävät Jumalaa lähempänä silmänsä edessä, ja sitten käsite haihtuu yhä abstraktisemmaksi. Kun ajattelemme ensimmäistä kulttuuria, silloin Jumala on aivan piilossa. Vanhoille hindulaisille on Jumala ja salainen maailma aivan piilossa. Todellista Jumalaa, Bhagavad Giitaan Minää ei kansa yleensä ollenkaan pohdi. Mutta kuitenkin

on Jumala heille läsnä risheissä; Jumala on läsnä suurissa profetoissa, Manussa ja hänen auttajissaan ja aivan kuin puhuu heidän kauttaan. „Minä” on aivan ruumistunut noihin risheihin ja puhuu täydellisesti heidän kauttansa.

Huomaamme, kuinka seuraavassa kulttuurissa eli toisessa alarodussa Jumala-käsite tulee vähän selvemmäksi ihmisille, ja samalla Jumala vetäytyy enemmän pois näkyvästä maailmasta. Sillä noissa sivistyksissä, jotka me voimme lukea toiseksi sivistykseksi, eivät rishit, jotka suorastaan ilmoittivat ihmisille Jumalaa, ole enää välittömästi ihmisten keskellä, vaan heillä on vain edustajansa näkyvässä maailmassa: hallitsijat ja korkeimmat papit ja profetat ja vihityt. He eivät itse ole enää läsnä. Mutta Jumala-käsite eli käsitys näkymättömästä Jumalasta selvenee ihmisille, sillä he alkavat silloin käsittää näkymättöntä jumaluutta. Maailmankaikkeudessa on olemassa näkymättömiä jumalia, ei ainoastaan näkyviä rishejä, vaan näkymättömiä jumalia; ja näiden näkymättömien jumalien vaikutus näkyy luonnonlaeissa. Toisessa kulttuurissa saavat ihmiset käsityksen maailman lakisiteisyydestä ja luonnonlaeista astrologian ja muun ilmestyksen avulla ja käsittävät siten erään puolen maailman salatusta jumaluudesta. Menevätpä he vielä, niinkuin juutalaiset, niinkin pitkälle, että ymmärtävät jonkin korkeamman lain eli tahdon olevan näiden muiden luonnonlakien takana. Jehova on sellainen jumalolento, joka on kaukana ihmiskunnasta. Häntä ei tunneta, hänen nimeään ei saa lausua. Mutta hän on samalla yksi ja kaikista korkein maailmanlain ilmentäjä, itse maailmanlaki personoituneena. Toisessa kulttuurissa on saatu selvempi käsitys jumaluuden mysteeristä, ja samalla on Jumala aivan kuin mennyt kauemmaksi pois näkyvästä maailmasta.

Kun tulemme kolmanteen kulttuuriin, jota me nyt tutkimme, nimittäin persialais-iraanilaiseen sivistykseen, kolmanteen alarotuun, huomaamme, että samaa sääntöä

noudattaen Jumala-käsite tulee tässä yhä selvemmäksi, mutta Jumala itse häviää vielä enemmän näkyvästä maailmasta ja näkyvistä kappaleista. Sillä tässä kolmannessa kulttuurissa, zoroasterilaisessa eli Zarathustran kulttuurissa, ihmiset eivät enää näe jumalia näkyvässä maailmassa näin ihmisten keskellä, eivätkä edes heidän edustajiaan niin kuin vielä toisessa kulttuurissa. Tässä kolmannessa kulttuurissa tulee jo se käsitys ihmisille, että oikeastaan vain tuo suuri tietäjä Zarathustra, joka on heille ilmoittanut kaiken Jumalan viisauden, Jumalan tahdon, yksin on Jumalan edustaja maan päällä; hän on varsinainen Jumalan profeetta. Mutta samalla, kun tämä on tapahtunut, on Jumala-käsite tullut selvemmäksi, sillä tässä zoroasterilaisessa sivistyksessä eivät ihmiset enää ajatelleet Jumalan olevan ainoastaan luonnonlaeissa eli jumalissa tai jossakin korkeammassa jumalassa, Jehovassa, joka edustaa korkeinta maailman tahtoa, vaan zoroasterilaisen opin mukaan Jumala jo alkaa täyttää koko luonnon; jumalien elämä on koko luonnossa, ja koko luonto on täynnä jumalien symboleja. Zoroasterilaisessa opissa puhutaan Ormuzdista. Ormuzd on hyvä henki. Tämä on zoroasterilaisten eksoteerinen Jumala-käsite. Ormuzd eli Ahuramazdao täyttää koko luonnon ja näkyy luonnossa valossa ja kaikessa hyvässä. Zoroasterilaisilla alkaa uusi käsitys jumalasta päästä valtaan. Jumala-käsite ei ole enää vain lakisiteisyys, välttämättömyys, joka näkyy näkyvässä luonnossa luonnonlakeina, ei ainoastaan Jehovana, jonka tahtoa on välttämättä toteltava, joka on ankara kostaja ja vie tahtonsa lävitse millä hinnalla tahansa. Jumala-käsite nousee nyt tässä zoroasterilaisessa kulttuurissa siveelliseksi. Jumala on hyvä. Jumala on itse hyvyys, Jumala on valo. Tämä on hyvin suuri edistysaskel. Tässä Jumala-käsite tulee ihmiskuntaa lähemmäksi ja selvemmäksi. Se tulee personoiduksi aivan uudella tavalla ja käsitetään hyväksi. Jos ajatteleme zoroasterilaista maailmankatso-

musta ja sitä parsilaista seurakuntaa, joka vielä on olemassa Bombayssa Intiassa ja josta on puhuttu kirjassani „Suuret Uskonnot”, niin näemme ja muistamme, kuinka zoroasterilainen uskonto on ilon ja onnen, valon ja totuuden uskonto. Ihmiset ovat siinä kutsutut olemaan iloisia, ja jumalallinen voima on astunut heihin. Ihmisen sisässäkin on, niinkuin sanotaan zoroasterilaisessa opissa, *hyvä mieli*, aivan kuin säde valosta, aivan kuin säde Ahuramazdaosta eli Ormuzdista. Ihmisen sisässä on *vohumana* eli hyvä mieli. Ihmisen tulee noudattaa tätä hyvää mieltä, joka saa ikään kuin symbolinsa zoroasterilaisesta lauselmasta: hyviä ajatuksia, hyviä tunteita ja hyviä tekoja, puhtaita ajatuksia, puhtaita tunteita ja puhtaita tekoja. Siinä aivan kuin saa käytännöllisen ilmennyksensä se hyvä mieli eli *vohumana*, joka on ihmisessä.

Tämä on valistuneen persialaisen käsitys.

Samalla kun heillä on olemassa käsitys hyvästä Jumalasta eli jumalan hyvyydestä, samalla kun käsitys Jumalasta on noussut eettilliseksi eli siveelliseksi, samalla tietysti selvenee enemmän kuin ennen ihmisille tämän käsityksen vastakohta eli paha. Itse asiassa, kun me tutkimme noita vanhempia kulttuureja, niin me huomaamme, että pahasta ei niissä kulttuureissa puhuta lainkaan niin kuin zoroasterilaisessa. Vanhimmassa, ensimmäisessä hindulaisessa kulttuurissa ei suoranaista pahaa ole vielä olemassakaan; pahasta ei puhuta; pahaa siveellisenä käsitteenä ei ole vielä olemassa. Me tietysti nyt puhumme pahasta eksoteerisena käsitteenä, kansasta ja kulttuurista yleensä, eksoteerisesti. Ihmiset yleensä eivät vielä ensimmäisessä kulttuurissa olleet ollenkaan ymmärtäneet pahaa siveellisesti eivätkä olleet hyvääkään vielä siveellisesti selvitelleet. Heille on aivan luonnollista totella niitä rishejä, jotka vaeltavat heidän keskellään ja ilmaisevat oman jumaluutensa kaikin tavoin. Heillä ei ole mitään siveellisiä ristiriitoja; heillä ei ole mitään vaikeuksia vielä, vaan he ovat onnellisia, kun

tottelevat ja seuraavat hyvää voimaa, joka ilmenee rishin kautta.

Seuraavassa, toisessa kulttuurissa tulee paha hieman lähemmäksi ihmistä. Hyvä on edustettuna laeissa, Jumalan tahdossa, jumalien tahdossa, välttämättömyydessä. Ihmisten tulee totella jumalien tahtoa, välttämättömyyden käskyä, luonnon käskyä. Jolleivät he niitä tottele, niin jumalat lähettävät heille rangaistuksena kaikenlaista pahaa ja kärsimystä. Jos me tutkimme toisia kulttuureja ja niitä kirjoituksia, joita niistä on säilynyt, niin me huomaamme, että ihmisillä oli silloin sellainen käsitys pahasta, että siitä voitiin käyttää sanaa synti. Kaldealais-babylonialais-assyrialais-egyptiläis-juutalaisessa kulttuurissa ihmisillä on kyllä käsitys synnistä ja pahasta. Mutta tämä synti ja paha eksoteerisesti käsitettynä ei merkitse mitään muuta kuin Jumalan tahdon rikkomista, luonnonlakeja vastaan rikkomista. Sitä on silloin paha, sitä synti. Sanotaan: „Jos sinä teet syntiä, jos sinä rikot jumalain tahtoa vastaan, jos sinä et ole sellainen, kuin jumalat ovat käskeneet, silloin sinua kohtaa rangaistus, silloin sinun käy huonosti”. Kyllä vanhat babylonialaiset käyttävät sanaa, joka vastaa syntikäsitettä. Ja me tiedämme, että juutalaiset puhuvat synnistä ja pahasta. Mutta koko heidän käsityksensä synnistä ja pahasta eksoteerisesti on, että se on jonkun jumalallisen olennon tai joidenkuiden jumalallisten olentojen tahdon tai maailmankaikkeuden lakien rikkomista. Paha on aina sitä. Se on aina jotakin ulkonaista. „Minä ymmärrän, että minä voin noudattaa jonkun Jumalan tai Jumalien tahtoa, Jehovan tahtoa, tai rikkoa sitä vastaan. Jos minä rikon sitä vastaan, niin minulle käy pahoin tässä maailmassa tai sitten minulle käy pahoin jossakin tulevassa maailmassa — minua kohtaa helvetti.” Näin näissä kulttuureissa asia ymmärrettiin.

Mutta kun me siirrymme persialaiseen kulttuuriin, niin me huomaamme, että pahan käsite hieman muuttuu. Se

tulee siveellisemmäksi käsitteeksi tässä kolmannessa, persialaisessa kulttuurissa. Sanotaan: „Jumala, Ormuzd eli Ahuramazdao, on hyvä, mutta maailmassa on olemassa myöskin toinen valta, pahan valta, paha henki, Ahriman. Luonnossa, maailmankaikkeudessa on myöskin olemassa paha henki, musta henki, pimeys valon vastakohtana eli Ahriman. Hänestäkin on säde ihmisessä. Ihmisen sisällä on *paha mieli* eli *atamaana*. Samalla kun ihmisen sisällä on *vohumana* eli hyvä mieli Ormuzdin lahjana, niin ihmisessä on myös *atamaana* eli paha mieli tämän mustan Ahrimanin lahjana. Nämä kaksi taistelevat keskenään maailmassa, Ormuzd Ahrimania vastaan ja Ahriman Ormuzdia vastaan, valo pimeyttä ja pimeys valoa vastaan. Ihmisessä on myöskin tuollainen taistelu käynnissä. Ihmisessäkin taistelee *vohumana atamaanaa* vastaan, hyvä mieli paha mieltä vastaan.” — Siis ihmisen tulee jo sisässään alkaa arvostella omia taipumuksiaan, omia halujaan, omia päähänpistojaan. Hänen tulee alkaa ajatella itsekseen. Hänen tulee tutkia itsekseen, kuuluuko se ajatus, mikä hänessä herää, puhtaisiin Ormuzdin, *vohumanan* herättämiin ajatuksiin, vai kuuluuko se *atamaanan* eli pahan mielen herättämiin ajatuksiin, jotka tulevat mustasta Ahrimanista ihmisen sisällä. Ihmisen täytyy jo itse alkaa tehdä ero näiden välillä, sillä ne ovat hänen sisällään. Lait eivät ole ainoastaan jumalien kirjoittamia ulkonaisia sääntöjä, ne eivät ole ainoastaan taululle kirjoitettuja Mooseksen sääntöjä, ne eivät ole ainoastaan hallitsijain ja pappien antamia käskyjä, vaan Zoroaster, jumalien ainoa todellinen edustaja maailmassa on ilmoittanut, että ihmisen sydämeenkin on Jumala kirjoittanut lakinsa, samoin kuin myös paha henki omat lakinsa. Ihmisen täytyy jo itse alkaa päättää, mikä on hyvä ja paha. Ihminen ei saa ainoastaan luottaa ulkonaisiin kirjoituksiin, kirjoitettuihin lakeihin, vaan hänen täytyy sisässään ymmärtää ero hyvän ja pahan välillä. Hän ei enää voi tulla onnelliseksi sillä

tavalla, että hän sokeasti tottelee hallitsijoiden ja pappien käskyjä, että hän sokeasti tottelee jumalien ja luonnonlakien järkähtämättömiä käskyjä, vaan hänen täytyy myös ymmärtää, miksikä hänen täytyy niitä totella. Hänen täytyy sisässään nähdä, että ne ovat valon puolella, ja että musta on myös olemassa luonnossa, ja että hänen on siis tehtävä siveellinen päätös asettua mustaa ja pimeyttä vastaan, hyvän, valkoisen ja valon puolelle. Tähän kohtaan oli jo päästy eksoteerisesti kolmannessa, zoroasterilaisessa kulttuurissa.

Olemme sanoneet, että meidän teosofisessa liikkeesämme on virtauksia kaikista näistä eri kulttuureista. Madame Blavatsky on aivan kuin tuonut siihen ensimmäisen kulttuurin virtauksen. Samalla olemme huomanneet, että Madame Blavatsky ei edustanut ainoastaan ensimmäistä kulttuuria, vaan samalla koko viidennen juurirodun kulttuuria ja oli siten ikäänkuin kaikkikäsittävä. — Olemme näin tulleet teosofisen liikkeemme kolmanteen virtaukseen, josta voi sanoa, että se aivan kuin uudistaa, aivan kuin tuo takaisin nuo zoroasterilaisen, kolmannen kulttuurin suuret ajatukset. Kysymme siis, kuka oli se henkilö, joka oli saanut aivan kuin erikoistehtäväkseen — ehkä itse tietämättään — edustaa tätä kolmannen kulttuurin virtausta. Salattu maailma eli Bhagavad Giitaan Minä, joka syntyy uudestaan, oli nyt taas meidän aikanamme Madame Blavatskyn kautta aivan kuin näyttänyt itsensä mestareissa, muistuttaen meitä mestarien olemassaolosta kääntäen mieleemme takaisin vanhoihin risheihin. Toisessa virtauksessa se Olcottin ja Judgen kautta oli varsinaisesti korostanut teosofisessa liikkeessä lakisiteisyyttä, karmakäsitettä ja antanut meille Teosofisen Seuran symboliksi tästä uudesta lakisiteisestä vapaudesta, joka osaa sulkea kaikki syliinsä ja jonka erityisenä siveellisenä nimenä on suvaitsevaisuus. Kolmannessa virtauksessa tämä Bhagavad Giitaan Minä, se salainen maailma, Jumala, joka on takana, tahtoi tietysti

ilmoittaa itsensä viitaten vanhan zoroasterilaisen kulttuurin panteismiin, tahtoi erityisesti luoda etemme selväksi sen suuren panteistisen aatteen, josta myöskin teosofia on ilmennys ja joka vanhassa zoroasterilaisessa kulttuurissa näkyi siinä, että sanottiin, että Jumala ei ole ainoastaan tietyissä olennoissa eikä tietyissä jumalallisissa luonnonlaeissa, vaan koko luonnossa, kaikkialla, ja että hänestä on säde ihmisessä. Nytkin siis teosofisessa liikkeessä täytyi jonkun edustaa aivan tätä puolta, aivan tätä ikivanhan viisauden panteistista puolta. Ja kuka oli se henkilö? Se henkilö oli eräs, joka on sangen vähän tunnettu vielä täällä Suomessa. Näen mielestäni aivan selvästi, että tohtori Franz Hartmann on tämän virtauksen kaikista ehein edustaja. Hänkin oli Madame Blavatskyn aikaisia teosofejia, josta on vähän kirjoitettu „Tietäjässä”. Ne, jotka ovat hänestä lukeneet, tietävät, että hänkin on ollut totuudenetsijä aivan nuoruudesta saakka, lähtenyt Saksasta Amerikkaan, oleskellut siellä monta vuotta, tutustunut spiritismiin ja aina kysynyt ja etsinyt; eikä hän ollut saanut mitään vastausta elämäkysymyksiin, ennen kuin hän löysi Madame Blavatskyn „Isis Unveiled’in”. Sittemmin hän tutustui Madame Blavatskyyn ja matkusti Adyariin Intiaan. Hän vakaantui teosofina ja vaikutti sitten Saksassa lähemmäs 30 vuotta teosofisena kirjailijana ja puhujana. Hän kuoli v. 1912. Tämä lääketieteen tohtori Hartmann oli lääkärinäkin sangen tunnettu ja teki erilaisia keksintöjä lääketieteen alalla. Hän kirjoitti erinomaisen suuren joukon teosofisia kirjoja, alussa englannin kielellä, sitten saksan kielellä, ja hän julkaisi myös aikakauskirjaa „Lotusbluten”. Kaikki nämä hänen kirjansa, — niitä on ainakin 30 — ovat täydellisesti, alusta loppuun saakka yhden ainoan aatteen, panteismin aatteen läpikäymistä. Tohtori Hartmann puhuu aina yhdestä suuresta jumaluudesta, joka on kaikkialla. Hänelle on koko teosofian A ja O se, että Jumala on kaikkialla, että jumaluus on kaikkialla

luonnossa, kaikkialla elämässä, ja että jumaluus on myöskin ihmisessä. Tohtori Hartmann ei ollenkaan syvenny minkäänlaisiin yksityiskohtiin. Hän puhuu kyllä kaikista teosofisista opeista ja kaikista asioista, mistä muutkin teosofiset kirjailijat Madame Blavatsky, Annie Besant, Leadbeater ja Steiner, ihmisen prinssiipeistä, astraaliruumiista, kuolemanjälkeisestä olostä, jälleensyntyemisestä, karmasta, Jumalasta, näkymättömästä maailmasta ja sen olennoista, salatuista kyvyistä jne., mutta hän puhuu niistä sillä tavalla, että ne ovat kuin jonkinlaisen sovittelupelin osia, joita hän käsittelee ja järjestelee siten, että kokonaisuus näkyisi. Hän ei koskaan puhu teosofisista asioista niin, että tuntisi hänen olleen erityisen innostunut näistä asioista. Hän ei puhu esimerkiksi kuolemanjälkeisestä elämästä ja tarkastele sitä siten, että me innostuisimme ja innostuneena tutkisimme sitä. Hän ei koskaan esitä minkäänlaisia yksityisseikkoja minkään totuuden tukena, vaan hän ainoastaan viittaa niihin luonnollisina asioina. Jos hän kirjoittaa kirjan kuolemanjälkeisestä elämästä, niin lukija saa sen käsityksen, että kaikki nuokin asiat viittaavat vain siihen, että on yksi ainoa Jumala kaikkialla ja että kaikki meidän onnettomuutemme johtuvat siitä, että emme tunne Jumalaa. Niin pian kuin ihminen tuntee Jumalan, kaikki hänen onnettomuutensa loppuvat, ja hän saa rauhan. Tohtori Hartmann on tässä suhteessa täydellinen panteisti. Näkyy, että hän itse on tehnyt syviä henkisiä kokemuksia, että hän itse on aivan ehdottomasti ja selvästi päässyt tämän suuren jumaluuden tuntemiseen ja että hänessä on herännyt jumalallinen tajunta. Muuten hän ei olisi voinut kirjoittaa kirjoja toisensa jälkeen. Hän on hyvin nerokas ja kiintoisa kirjailija, jota lukee yhä uudestaan ja innostuneena, vaikka hän aina vain opettaakin yhtä ja samaa asiaa: Jumala on kaikkialla, Jumala on myöskin ihmisessä. Jos me kysymme häneltä, millä tavoin ihminen voi päästä tämän Jumalan tuntuun, niin hän sanoo: „Jumala on

valo (hän käyttää mielellään zoroasterilaisia sanontoja), Jumala on viisaus, Jumala on järki, Hän on itse olemassa, Hän on Ainoa Todellisuus. Me ihmiset emme tunne Jumalaa, ja luonto ei tunne Jumalaa. Niin kauan kuin pimeys, tietämättömyys, pahuus vallitsee, niin kauan me olemme pimeyden, tietämättömyyden, pahuuden pauloissa, niin kauan me emme tunne Jumalaa.” Hartmann ei ollenkaan puhu ihmisen kehityksestä siinä merkityksessä, että ihmisen pitäisi vähitellen tehdä itsensä hyväksi, tai että ihmisen paha muuttuisi hyväksi, että se, mikä ihmisessä on epätäydellistä, muuttuisi vähitellen täydelliseksi. Hän ei koskaan puhu sillä tavalla, sillä hän sanoo: „Kuinka joku asia voi muuttua toiseksi?, kuinka paha voisi muuttua hyväksi?, kuinka pimeys voisi muuttua valoksi, kuinka valhe ja vääryys voisi muuttua totuudeksi? Ei tietenkään. Ei koskaan. Valhe ei voi muuttua totuudeksi, vääryys ei voi muuttua oikeudeksi, pimeys ei voi muuttua valoksi, pahuus ei voi muuttua hyväksi; hyvä, valo, viisaus on jo luonnossa olemassa.” Siis aivan zoroasterilainen ajatus. Hyvä ja paha, nuo kaksi, ovat olemassa. Ja aivan niinkuin zoroasterilaisetkin sanovat, että hyvä lopulta voittaa, valo lopulta voittaa, Ormuzd lopulta voittaa Ahrimanin, niin tohtori Hartmanninkin käsityksen ja hänen maailmankatsomuksensa mukaan paha, jos käytämme tuollaista teosofista lausetapaa, vääryys ja tietämättömyys ovat harhaa. Esoteerisesti tietysti Zarathustrakin tarkoitti samaa, kun hän aivan selvästi eksoteerisestikin opetti, että Ormuzd lopulta voittaa Ahrimanin. Sehän tietenkin merkitsee esoteerisesti, että Ormuzd on oikea olevainen, että Ahriman on harhaa, jokin olosuhteista riippuvainen, jonka olemassaolo ei ole ikuinen, vaan jonka mahdollisuus ainoastaan on ikuinen. Tohtori Hartmann sanookin nimenomaan, että valo ja viisaus on todellinen oleminen, se, joka on olemassa. Tyhmyys on harhaa; petos, valhe ja vääryys on harhaa. Ihmisessä paha ei voi muuttua

hyväksi, vaan paha, tietämättömyys, vääräys on ihmisestä hajotettava ja heitettävä pois. Silloin viisaus, valo, hyvä itsestään astuu tilalle. Meidän ei tarvitse luoda mitään hyvää. Emme voisi luoda viisautta. Kuinka tyhmyys voisi luoda viisautta?, kysyy tohtori Hartmann. Viisaus on olemassa. Me itse olemme tyhmiä. Mutta kun meidän oma tyhmyytemme häviää, silloin viisaus heti näkyy. Kun meidän pahuutemme häviää, silloin hyvyys näkyy. Hän on aivan loogillinen tässä panteistisessa maailmankäsityksessään. Sentähden hän opettaa, että jos ihminen tahtoo tulla hyväksi, jos ihminen tahtoo henkisesti kehittyä, jos ihminen tahtoo mennä eteenpäin henkisesti, silloin hänen vain tarvitsee puhdistaa itseään. Niinkuin Zoroaster opetti: puhdistaa itseäsi, ole puhdas ajatuksissasi, sanoissasi, töissäsi, — niin tohtori Hartmannkin opettaa: ihmisen tulee vain puhdistaa itseään, poistaa kaikki ne esteet, jotka estävät Jumalaa ilmenemästä, poistaa pahuutensa, itsekkyytensä, valheellisuutensa. Kun hän tuon kaiken poistaa, kun hän sillä tavoin kieltää itsensä, sillä tavoin ottaa ristin kantaakseen (t:ri Hartmann käyttää myös paljon kristillisiä symboleja), hävittää väärän ja itsekkään itsestään, silloin Jumala, silloin viisaus hänessä ilmenee. Ei hänellä ole mitään valtaa Jumalan yli, ei viisauden yli, ei valon yli, mutta hänellä on valtaa vääryyden, pahuuden, tietämättömyyden ja tyhmyyden yli. Ihminen voi sen jättää ja ajaa pois. Silloin Jumala tulee hänen luokseen. Kun ihminen rakentaa itselleen temppelin omaan itseensä, niinkuin eräs vanha kreikkalainen mystikko ja filosofi Plotinos sanoo, silloin Jumala ottaa asuntonsa siihen temppeliin. Mutta niin kauan kuin ihminen säilyttää omat erehdyksensä, omat ennakkoluulonsa, oman itsekkyytensä, oman pahuutensa, niin kauan kuin hän pitää Jumalan kaukana, niin kauan on Jumalan valo hänestä poissa. Se ei pääse hänen kauttansa loistamaan. Sillä ihminen on kuin likainen ikkunan lasi. Jos se on aivan likainen, niin auringon valo ei voi päästä

sen lävitse. Aurinko aina loistaa. Meidän huoneemme on pimeä ainoastaan sentähden, että meidän ikkunamme ovat likaiset.

Tämä on t:ri Hartmannin oppi. Tämä on teosofian suuri panteistinen aate, jota hän edustaa.

Me voimme myöskin huomata, kun tutkimme hänen maailmankatsomustaan ja luemme hänen kirjojaan, että hänessä on toinenkin läpikäyvä piirre, joka hyvin sopii yhteen tämän panteistisen aatteen kanssa, nimittäin se, että hän on jyrkästi kaikkea fenomenalismia, „ilmiöitä”, kaikkea psykismiä vastaan. Hän on kaikkia salaisia, psyykkisiä harjoituksia vastaan. Hän vastustaa ilmiöiden etsimistä, mediumismiä ja psykismiä. Hän sanoo: „Se ei voi muuta kuin viedä harhaan; siinä ei ole mitään todellista henkeä; et sinä vielä mitään todellista totuutta tiedä, ellet ole päässyt ikuisesta elämästä kiinni; sinä et saavuta mitään todellista ikuista rauhaa sillä, että silmäsi menevät auki, niin että näet tuonelan, kuoleman jälkeisen olotilan ja vaellat helvetissä, ja vaikkapa nousisit taivaaseen; sinussa voi olla paljon kykyjä, joiden avulla voit tietää paljon ilmiöllisen maailman salaisuuksista, ja tuo tieto on kyllä arvokasta, mutta sinä et sillä tavoin saavuta mitään rauhaa, et mitään todellista viisautta. Viisaus on ainoastaan siinä yhteyselämässä; siinä yhdessä ainoassa suuressa järjessä ja elämässä, joka on kaiken takana; siinä yksin on viisaus — itse viisaudessa. Sinun täytyy siis tulla osalliseksi itse tästä viisaudesta, itse Jumalasta saavuttaaksesi rauhan sielullesi ja hengellesi; sinun täytyy löytää Jumala. Sinä et voi tyytyä minkäänlaisiin näkyihin, yliaistillisiin kokemuksiin ja tutkimuksiin, sillä ne voivat viedä sinut kauaksi pois Jumalasta, sillä yksin Jumala, yksin jumalallisen elämän maku, jumalallisen elämän hieno tuoksu, se yksin voi tuoda sinulle onnen, se yksin voi antaa sinulle rauhan.” Näin opetti Franz Hartmann.

Esitelmä pidetty 29. 12. 1912

6

Annie Besant neljännen kulttuurin edustajana

Väärinkäsitysten välttämiseksi tahdon taas huomauttaa eräästä meille erittäin tärkeästä seikasta, kun tällä tavoin syvennymme henkisellä tavalla katselemaan teosofista liikettä, nimittäin siitä seikasta, että me emme tässä esityksessä esitä mitään arvostelua eri teosofisten virtausten paremmuudesta tai huonommuudesta. Vaikkakin vanhat kulttuurit ovat tulleet toinen toisensa jälkeen ja vaikkakin me voimme niissä nähdä jonkinlaista kehitystä, jos niin tahdomme sanoa, alemmasta ylempään, niin emme ainakaan teosofisen liikkeen ollessa kysymyksessä saata sanoa, että ensimmäinen virtaus olisi alempi toista virtausta ja kolmas ja neljäs korkeampi edellisiä, vaan kaikki nämä virtaukset ovat välttämättömiä seurauksia menneisyydestä, ovat välttämätöntä karmaa. Niiden kaikkien on täytynyt ilmetä, ja ne kaikki ovat yhtä tärkeitä ja välttämättömiä. Ja ne henkilöt, jotka niitä edustavat, voivat olla aivan yhtä kehittyneitä, voivat olla aivan samalla asteella. Emme ole lausuneet mitään arvostelua niistä henkilöistä, jotka edustavat eri kulttuurivirtauksia. Tästä tahdon erikoisesti huomauttaa, kun tulemme sellaisiin henkilöihin kuin Mrs. Besantiin, Mr. Leadbeateriin ja tohtori Steineriin, että tutkimme vain mitä eri virtauksia nämä henkilöt edustavat. Pitäkäämme siis mielessä, että minun tarkoitukseni ei ole arvostella näitä henkilöitä, eikä pitää yhtä parempana toista. Tämä, josta minä puhun, on aivan toinen kysymys.

Meillähän oli puhetta siitä, kuinka Jumala, Jumala-käsite eli Bhagavad Giitaan Minä on kulttuureissa toisensa jälkeen tullut lähemmäksi ihmistä, samalla kuin se on vetäytynyt salaperäisemmäksi, samalla kuin se on vetäytynyt pois aivan ulkonaisista muodoista. Me sanoimme, että ensimmäisessä kulttuurissa Jumala eli Minä puhui ihmisille rishien kautta. Toisessa kulttuurissa Jumalaa edustivat rishien opetuslapset eli hallitsijat ja vihityt, profeetat ja papit; Jumala käsitti silloin luonnonlait, luonnon välttämättömyyden ja luonnon näkymättömät jumalat; ne jumalat olivat aivan näkymättömiä eivätkä ilmestyneet ihmisille. Kolmannessa kulttuurissa Jumala oli sillä tavoin tullut lähemmäksi ihmisiä, että käsitettiin, että Jumala oli koko luonnossa, kaikkialla ja myös ihmisissä, ja että oli syntynyt siveellinen ero hyvän ja pahan välille. Ulkonaisesti Jumala ei taas silloin puhunut muuta kuin sen profeetan, Zarathustran kautta, joka sen kulttuurin ulkonaisesti oli perustanut eli sille hengen antanut.

Nyt kun me tulemme neljänteen kulttuuriin, kreikkalais-roomalaiseen, niin voimme taas astua askelen eteenpäin. Sillä ensiksikin näkymätön Jumala, joka kolmannessa kulttuurissa oli ollut kaikkialla luonnossa ja myöskin ihmisissä, mutta jota ihmisissä vain oli esitetty hyvänä mielenä, vohumanana, jota vastoin paha mieli eli atamana oli lähtenyt pahasta hengestä, toisesta näkymättömästä puolesta maailmankaikkeudessa, tässä neljännessä kulttuurissa vielä enemmän personoituu ja tulee lähemmäksi ihmistä, sillä voimme aivan sanoa, että neljännessä kulttuurissa Jumala tuli ihmiseksi ja ihmiset tulivat jumaliksi. Tämä on läpikäyväna piirteena neljännessä, kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa. Jumalia kyllä oli ollut edellisissäkin kulttuureissa, mutta nämä jumalat eivät enää olleet sellaisia epämääräisiä luonnonvoimia, joita, jos heitä oli tahdottu kuvailla, oli kuvattu jonkinlaisiksi merkillisiksi, fyysillisellä tasolla olemattomiksi olennoiksi,

monipäisiksi, monijalkaisiksi ja monikätsiksi hirviöiksi. Jumalat olivat tässä neljännessä kulttuurissa personoituneet ja tulleet inhimillisiksi. Me tiedämme, että kreikkalais-roomalaisessa mytologiassa kaikki jumalat olivat ihmisten näköisiä, vieläpä kauniiden ja täydellisten ihmisten näköisiä. Ja samalla kun tällä tavoin näkymätön Jumalakin personoitui, samalla myöskin näkymätön, sisäinen elämä ihmisessä tuli jumalalliseksi, ja siten ihminen tavallaan tuli jumalaksi. Me tiedämme, että neljännessä kulttuurissa etsittiin kauneutta. Se dharm, joka annettiin neljännelle kulttuurille, oli kauneus, joka on persoonan täydellisyyttä. Ilmenneenä kauneus on persoonan täydellisyyttä. Täydellinen muoto on kaunis, mutta täydellinen muoto ilmentää jotakin täydellistä.

Tämä on tietysti teoriaa, mutta tälle dharmalle oli neljäs kulttuuri rakennettu. „Katsokaa kauneutta”, sisälsi samalla: „katsokaa täydellisyyttä.” Sillä kaunis ilmentää täydellisyyden. Kaunis ihminen on täydellisempi kuin ruma ihminen, hän ilmentää täydellisyyttä enemmän, hän on lähempänä jumalia. Sentähden neljännessä kulttuurissa pantiin erityistä painoa ihmisen fyysilliselle ruumiille, sen kehittymiselle, sen hoitamiselle. Me tiedämme, ettei mikään kansa ole saavuttanut niin korkeita ennätyksiä juuri fyysisen, ruumiillisen kulttuurin alalla kuin Kreikan kansa. Sieltä ovat kotoisin myöskin kaikista kauneimmat taideteokset, jotka esittävät ihmisruumista ja ihmismuotoa. Tämä kauneuden etsiminen oli sisäisesti ja siveellisesti katsoen samaa kuin täydellisyyden etsiminen. Sentähden sanovatkin sellaiset historioitsijat, kuin esim. uskonnonhistorioitsijat, jotka ovat tutkineet ja ovat tutustuneet näihin kreikkalais-roomalasiin kulttuurioloihin, ettei yksikään kansa, ei mikään kulttuuri ole esittänyt niin korkeata ihannetta eikä pyrkinyt niin korkealle, ei yksikään kulttuuri ole niin ihanasti katsonut ihmisen arvoitusta, ei niin korkealta kannalta katsonut ihmiselämän tarkoitusta ja

päämäärää. Kreikkalainen kulttuuri piti silmänsä edessä täydellistä ihmistä, joka oli persoonallisesti täydellinen, täydellisen kaunis, täydellisen harmoninen. Se oli kreikkalais-roomalaisen kulttuurin ihanne. Ei mikään kansa eikä mikään kulttuuri ole niin korkealle pyrkinyt ja asettanut itselleen niin ihmeellistä ihannetta ihmisen täydellisyyden suhteen. Ja samalla täytyy myöntää, niinkuin kaikki historioitsijat myöntävät, ettei mikään kulttuuri liioin ole niin syvästi tuntenut sitä heikkouden, voimattomuuden ja huonouden tunnetta, joka seuraa siitä, että ihminen asettaa päämääräkseen persoonallisen täydellisyyden. Tämä kulttuuri tähtäsi korkealle, mutta samalla se myöskin tunsu, kuinka heikko ja huono ihminen on. Sentähden kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa on aivan läpikäyvänä piirteenä, varsinkin myöhempinä aikoina, tuo aivan pohjaton kaipuu ja kysymys: „Eikö ole olemassa sitä ihannetta, mitä me olemme koettaneet saavuttaa? Eikö ole sitä täydellistä ihmistä, eikö ole sitä persoonallista täydellisyyttä? Me olemme kaikki voimamme ponnistaneet tuhansien vuosien kuluessa, nyt meidät vain on vallannut mitä suurin kaipuu ja kaiho ja ikävä. Me emme ole saavuttaneet kulttuurimme ihannetta.” He tunsivat syvemmin ja selvemmin kuin muut kulttuurit ovat tunteet sen, että he eivät olleet saavuttaneet täydellisesti sitä dharmaa, joka heille oli annettu. Tämän neljännen kulttuurin ihmiset tunsivat sen selvemmin sentähden, että heidän ihanteensa oli niin lähellä ihmistä. Se oli niin lähellä heitä itseään. Se oli persoonallinen ihanne. Sentähden se herätti ihmisiä enemmän kuin muut. Se herätti heidät tuntemaan sisässään, että he eivät kyenneet saavuttamaan ihannetta.

Tähän tosiseikkaan on tietysti sitten aina vedottu, kun on selitetty, minkä tähden kristinusko saavutti niin suuren vallan, minkä tähden se voitti tämän neljännen kulttuurin. Sentähden kristinusko voitti tämän neljännen kulttuurin,

että se vastasi kysymykseen: eikö ole täydellistä olentoa, eikö ole sitä ihmistä, jota kaikki ovat tavoitelleet. Me tiedämme, että kreikkalais-roomalaisessa kulttuurissa ihmisiä aina kutsuttiin jumaliksi. Sanottiin, että jumalat välistä tulivat ihmisten luo ja että ihmiset olivat jumalia tai jumalista syntyneitä. Platonista sanottiin, että hän oli Apollonin poika, ja kun tutkii Kreikan historiaa, niin hyvin paljon löytää esimerkkejä siitä, kuinka ihmistä pidettiin suorastaan jonkun jumalan poikana tai tyttärenä, jumalan lapsena. Sentähden kristinusko voitti alaa, että se vastasi tähän kysymykseen: tässä on täydellinen ihminen! Ja se merkillinen seikka on nyt pantava mieleen, että kristityt eivät esittäneet mitään elävää ihmistä. Kun kristinusko voitti alaa, niin ei kristityillä ollut enää Jeesus Kristusta elävänä ihmisenä esitettävänä, vaan heillä oli vain kertomus täydellisestä ihmisestä. Mutta se kertomus ja se muisto oli elävä. He viittasivat suurella voimalla siihen, että heillä oli ollut täydellinen ihminen, että heillä oli ollut vapahtaja. Ja kun maailma oli juuri sellaiseen kaipuuseen ja ikävään ja odotukseen väsynyt, niin se otti vastaan tämän sanoman. Me emme voi ihmetellä, että kristinusko voitti tämän neljännen kulttuurin.

Ja kun nyt katselemme tätä meidän teosofista liiketämme ja kysymme, onko siinä ilmentynyt tuo neljännen kulttuurin virtaus, niin me saamme aivan epämättömän vastauksen: on aivan selvästi. Teosofisessa liikkeessämme on aivan selvästi näkyneet myöskin tämä neljännen kulttuurin virtaus. Neljännessä kulttuurissa, toistaaksemme lyhyesti tuon pääkohdan, Bhagavad Giitaan Minä, joka aina ilmestyy silloin, kun adharma on suuri, sanoo: „Minä olen täydellisessä ihmisessä. Minä en ole ainoastaan luonnossa; minä en ole ainoastaan ihmisessä yleensä, hänen hyvässä mielessään, niinkuin kolmannessa kulttuurissa, vaan minä olen täydellisessä ihmisessä aivan täydellisesti.” Näin tämä Minä tuntee neljännessä kulttuurissa.

Kuka alkuperäisessä teosofisessa liikkeessä edustaa tätä neljännen kulttuurin virtausta? Annie Besant on se, jonka näkymätön maailma, jonka Bhagavad Giitaan Minä löysi edustajakseen alkuperäisessä teosofisessa liikkeessä, kun neljännen kulttuurin virtauksen piti ilmetä. Ensiksikin on huomioon otettava tärkeä seikka. Madame Blavatsky oli kaikkea muuta kuin persoonallisesti täydellinen, ja hän herätti ihmettelyä arvostelijain mielessä, sillä hänellä oli kaikenlaisia tapoja, jotka eivät ollenkaan sopineet pyhimykselle ja julistajalle. Hän oli ihminen, joka ei ollenkaan olisi voinut edustaa neljättä, kreikkalaisen kauneuden ja täydellisyyden virtausta, vaan siihen kelpasi ainoastaan sellainen ihminen kuin Mrs. Annie Besant, jonka luonteessa ja maineessa ei ollut mitään tahraa, ja josta kukaan ei voinut sanoa mitään persoonallisesti halventavaa.

Mrs. Annie Besant oli ollut englantilaisen papin rouva, mutta sitten luopunut kristinuskosta ja murtaanut silloin tietysti kaiken säädyllisyyden ja hyvän tavan kahleet. Kun hän sitten oli luopunut miehestään, hän alkoi tehdä työtä kirkkoa ja kristinuskoa vastaan, tuli materialistiksi ja sosialistiksi ja liittyi työtä tekemään niiden kanssa, jotka työskentelivät köyhien ja sorrettujen puolesta. Hän oli tietenkin joidenkin ihmisten, tuollaisten poroporvariens silmissä nainen, joka oli liian uhkarohkea, joka oli tullut aivan kelpaamattomaksi sivistyneeseen yhteiskuntaan. Mutta tietenkin kaikkien ajattelevien ja vapautuneitten, nykyajan sivistyksen tasalla olevien ihmisten mielestä hän oli nerokas nainen, joka uskalsi murtaa sellaiset kahleet, jotka estivät hänen henkensä kehitystä. Tämä eroaminen oli tietenkin aivan vähäpätöinen asia, joka ei millään tavoin heittänyt tahraa hänen maineeseensa ja hänen luonteeseensa, vaan päin vastoin näytti, että hän oli sielullisesti yläpuolella tavallisia keskitason ihmisiä. Nyt hän tuolla tavoin heitettyään päältänsä kahleet saavutti suuren kuuluisuuden sosialistina ja materialistina. Hän tuli

todella koko kansansa rakastamaksi. Hän tuli niin kuuluisaksi ja ihmeelliseksi olennoiksi, että hän oli yksi niitä harvoja, joka saattoi yöllä tai päivällä liikkua Lontoon White Chapelin kortteleissa, joissa aina liikkuu murhaajia ja varkaita ja rosvoja ja joissa kaikenlaista ilkeyttä tehdään. Eikä kukaan tehnyt hänelle pahaa, sillä kaikki kurjat ja sorretut ihmiset pitivät häntä enkelinä, joka heille tahtoi hyvää ja joka heitä kaikkia rakasti. Kun hän sitten liittyi Teosofiseen Seuraan, niin me tiedämme, että hän antoi voimakkaan sysäyksen koko teosofiselle liikkeelle. Tällainen, persoonallisesti aina kunnioitettu, persoonallisesti aina mallikelpoinen, vieläpä ihailtava ja ihmeellinen nainen valittiin sitten ihmeellistä kreikkalaista kulttuuria edustamaan, jossa etsittiin kauneutta ja täydellisyyttä. Sillä hän oli kaunopuhuja. Koko hänen olentonsa uhkui kauneutta. Mrs. Besant oli ehkä kaikkien mielestä maailman kuuluisin puhuja. — Hänen puheensa oli todella niin tenhoava, että oli kuulija mitä mielipidettä tahansa, niin jos hän kuuli Mrs. Besantin puhuvan, silloin hän oli aina hänen kannallaan. Olikin tapana sanoa, että ihmiset, jotka kävivät Mrs. Besantin luennoilla, olivat silloin aina teosofeja, vaikka muuten eivät sitä olleetkaan.

Mrs. Besant oli persoonallisesti niin täydellinen olento, kuin me vain voimme ajatella meidän aikanamme. Hän oli kasvatettu kaikin puolin hyvin. Hänellä oli paljon tietoja. Hän oli tieteellisestikin erittäin sivistynyt. Hänellä oli laajat tiedot kaikilta aloilta. Hän oli myöskin taiteellisesti kehittänyt itseään. Hän oli siis todella sellainen olento, että me hyvin ymmärrämme, että hänen kauttaan ilmeni tuo neljäs kulttuuri.

Ja kun katselemme hänen toimintaansa ja hänen maailmankatsomustaan, niin huomaamme, kuinka hänen kauttansa tuli teosofiseen liikkeeseen aivan kuin uusi henki. Ennen häntä oli teosofisessa liikkeessä kaikki epämääräistä. Kaikki teosofiset opit olivat enemmän tai

vähemmän haaveellisia, epämääräisesti hapuilevia. Madame Blavatskylle oli aivan suunnaton määrä tietoja ja suunnaton määrä avaimia ja suunnaton määrä viittauksia, joita hän heitteli ulos maailmaan. Mutta hän ei osannut niitä sillä tavoin järjestää ja koota, että ne olisivat muodostaneet yhtenäisen järjestelmän. Päin vastoin, hän ikäänkuin pelkäsi sellaista. Hän sanoi, ettei tämä ole mikään järjestelmä; tässä on vain muutamia viisauden murusia. Ja samalla tavoin toisetkin, jotka esittivät teosofisia oppeja, niin Olcott kuin Judge ja Hartmann ja muut sillä ajalla, he kaikki esittivät niitä enemmän tai vähemmän kuin spekulaaation, haaveen tai järkeilyn muodossa. Mutta kun Annie Besant tuli teosofiseen liikkeeseen, niin oli kuin kreikkalainen järjestävä käsi olisi heti tarttunut kaikkeen. Sillä nyt hän alkoi hioa kaikkia oppeja, tarkastella niitä ja antaa niille määrättyt muodot. Hän antoi sellaisen muodon teosofi sille opetuksille, että ne aivan kuin itsestään muodostuivat jonkinlaiseksi filosofiseksi järjestelmäksi. Hänen kätensä kosketuksesta kaikki heti tulee selvemmin näkyväksi, mutta samalla kaikki myöskin tulee persoonallisemmaksi. Madame Blavatsky esim. pelkäsi puhua persoonallisesta Jumalasta. Hän karttoi sitä. Hän puhui aina persoonattomasta jumalasta ja mieluummin huomautti, kuinka järjetöntä on puhua persoonallisesta Jumalasta. Hän siten tahtoi kumota sen väärän käsityksen jumaluudesta, joka oli kristillisellä kirkolla. Mutta kun Annie Besant rupesi asiasta puhumaan, niin hän heti, samalla kun hän puhui tuosta suuresta persoonattomasta jumaluudesta, joka on kaiken takana, osasi puhua niistä toisista maailmankaikkeuden jumalista, jotka ovat persoonallisia. Eivätkä nuo asiat, joita hän esitti, tunnu ylikuonnellisilta eikä epäteosofisilta, vaan ne soveltuvat aivan hyvin myöskin vanhaan katsantokantaan. Mrs. Besant tällä tavoin teki kaikki asiat vähitellen persoonallisiksi ja antoi kaikille

selvän muodon. Se oli hänen työnsä ja tehtävänsä teosofisessa liikkeessä.

Kun sitten ajattelemme tuota käsitystä kreikkalaisessa kulttuurissa, että jumala asuu täydellisessä ihmisessä, niin me näemme tämän selvästi myöskin uudistuvan Annie Besantin teosofisessa maailmankatsomuksessa. Hän alkaa puhua myöskin ihmisen täydellisyydestä. Hän alkaa puhua siitä, ikäänkuin se olisi asia, joka on meitä lähellä. Kun H. P. Blavatsky puhui ihmisen täydellisyydestä, kun Olcott ja Judge ja Hartmann puhuivat ihmisen täydellisyydestä, niin se oli kuin erittäin kaukainen ja ihmeellinen asia, jonka me ihmiskuntana saavutamme monen tuhannen tai miljoonan vuoden kuluttua. Ja kun Madame Blavatsky alkoi puhua mestareista muistuttaen siten vanhoista risheistä, niin hänen ja niiden toisten kuvaukset heistä herättivät meissä ajatuksen, että he olivat ihmeellisiä, kaukaisia, saavuttamattomia olentoja, ja että me emme ollenkaan ymmärrä heidän menneisyyttään. Sanotaan, että he ovat olleet ihmisiä. Mutta kuka sen tietää? He ovat niin ihmeellisiä, saavuttamattomia olentoja. Kun Sinnett esitti Moorjan ja Kuthumin länsimaisille kansoille ensimmäisissä kirjoissaan *Esoteric Buddhism* ja *Occult World*, niin mestarit niissä aina esiintyivät ihmeellisinä olentoina. Tästä johtuen maailma luonnollisesti päätteli ja arvosteli, että he tietysti ovat Madame Blavatskyn keksimiä olentoja, ja että on aivan hullua ajatellakaan, että heitä saattaisi olla olemassa. Kun Annie Besant sitten alkaa opettaa, kun hänen vaikutuksensa tulee teosofiseen liikkeeseen, niin hän tekee kaikki hyvin läheiseksi; hän tuo kaikki meitä ihmisiä lähelle. Kun ennen jo mestarien opetuslapsetkin olivat olleet ihmeellisiä olentoja, Madame Blavatsky, eversti Olcott, Mr. Judge, niin että heillä oli kuin jokin merkillinen karma, niin päin vastoin Mrs. Besant opetti, että mestarit ovat täydellisiä olentoja, mutta että he ovat olleet ihmisiä ja aivan samanlaisia kuin jokainen meistä. Ja

jokainen meistä on kutsuttu pyrkimään samaan mestari-ihanteeseen ja saavuttamaan tämän mestari-ihanteen. Jokaisen ihmisen tehtävä on pyrkiä tällä tavoin mestariutta kohti. Se on jokaisen ihmisen päämäärä. Mrs. Besant osasi tehdä nämä asiat niin läheisiksi ja likeisiksi. Minkä kautta? Sen kautta, että hän alkoi tarkasti puhua tiestä mestarien luo. Madame Blavatskyn aikana ja noiden muiden teosofisten opettajien kirjoituksissa ei koskaan yhtä selvästi kuin Mrs. Besantin kirjoituksissa ja hänen esityksissään puhuttu tiestä mestarien luo, vaan ymmärrettiin vain, että se on pitkä ja vaivalloinen tie ja että siinä tapahtuu jonkinlainen vihkimys. Tämän seikan sai aavistaa Madame Blavatskyn aikana. Hän selitti, että kaikki mestarit ovat vihityltä. Mestarit, vihityt, vanhemmat veljet, mahaatmat, ja kaikenlaisia tuollaisia nimityksiä käytettiin jokseenkin samaamerkitsevinä. Ei tehty tarkkaa eroa, mitä mikäkin merkitsi. Mrs. Besant alkoi aivan tarkasti kuvata sitä tietä, jota pitkin ihminen voi kulkea mestarin luo. Hän teki mestarin opetuslapsen sellaiseksi asteeksi, jonka kuka hyvänsä voi saavuttaa. „Me alamme vain pyrkiä, ja silloin ei voi sanoa, kuinka pian me saavutamme opetuslapsen aseman.”

Tällä tavoin Mrs. Besant antoi uutta vauhtia, aivan uuden sisällön koko teosofiselle maailmankatsomukselle. Kun me nyt ajattelemme noita teosofian alkuaikoja, ymmärrämme, että juuri tänä aikana erityisellä painolla ja tarkkuudella tuli myös punnituksi kysymys kirkon Kristuksesta. Sillä nythän tämä Annie Besantin virtaus nimenomaan puhui siitä, että Jumala on täydellisessä ihmisessä, ja että kaikki ihmiset voivat saavuttaa tämän täydellisyyden. Jeesus Kristus on vain yksi heistä. Jeesus Kristus ei ole, niinkuin kirkko opetti, yksi ja ainoa. Kreikkalainen kulttuuri kyllä otti vastaan kristinuskon sentähden, että se niin suurella voimalla ja ponnella julisti tuon sanoman: „Nyt on ollut maailmassa ainoa vapahtaja, ainoa täydelli-

nen ihminen.” Mutta meidän teosofinen maailmankatsomuksemme näyttää, mikä on totuus jokaisen asian suhteen. Ja Mrs. Besantin eli neljännen virtauksen tehtäväksi tuli näyttää, että tämä Kristus-kysymys oli ratkaistava siten, että jokainen ihminen voi saavuttaa ja kerran saavuttaa saman Kristus-täydellisyyden. Jokainen ihminen tulee kerran Kristukseksi. Siis se Kristus, jonka kreikkalainen ja roomalainen maailma omisti, oli vain yksi monista. Ja ihmeellistä kyllä, meidän täytyy tunnustaa, että juuri sinä aikana, jolloin Mrs. Besant vaikutti, tulivat nämä asiat historiallisesti todistetuiksi. Eräs toinen teosofi, joka oli hyvin kuuluisa tiedemiehenä, Mr. George Mead Englannissa, otti tutkiakseen kristinuskon alkuaikoja. Niitä monet tutkivat, mutta hän teosofina otti aivan erikoisesti tutkiakseen ja tarkastellakseen, millä tavoin kristinusko oli syntynyt. Ja hän tuli samoihin tuloksiin, joihin muutkin historioitsijat ovat tulleet ja jotka selvästi todistavat sen teosofisen väitteen, että jokaisessa ihmisessä on jumala, että jokaisen ihmisen tehtävä on tulla Kristukseksi ja että se Jeesus Kristus, joka sai panna alulle kristillisen virtauksen, on ollut vain yksi monista. Historiallinen tutkimus, merkillistä kyllä, tuli samaan tulokseen samaan aikaan kun Mrs. Besantilla oli suurin vaikutus Teosofisessa Seurassa. Tahdon mainita kaksi tosiseikkaa, jotka tämän väitöksen kumoamattomasti todistavat. Toinen on se, että kaikkia niitä opetuksia, joita kirkko esittää kristillisinä opetuksina, opetettiin jo ennen kristillistä aikaa. Kristillinen kirkko käyttää samoja opetuksia Jumalasta, maailmasta, ihmisestä, vapahtajasta, vapahtajan ristinkuolemasta, ylösnousemuksesta, helvetissä käynnistä j.n.e., kuin ennen opetettiin egyptiläis-helleeniläisessä maailmassa. Siitä meillä on todistuksena niin sanottu hermeettinen kirjallisuus, Hermes Trismegistuksen kirjoitukset. Tietysti me ymmärrämme, että kristityt teologit koettivat kahden ja puolen vuosisadan aikana aina renessanssista saakka, jolloin näitä kirjoituksia

alettiin löytää, sanoa, että ne ovat kirjoitetut kristillisenä aikana, että ne ovat väärennyksiä ja petosta, jota on tehty kristinuskon alkuaajoilla. Mutta nyt on historiallinen tutkimus juuri tämän teosofisen liikkeen neljännen virtauksen aikana todistanut, että tämä trismegistinen eli hermeettinen kirjallisuus on vanhempi kuin kristinusko; eräs kirja esim. on kirjoitettu ainakin 250 vuotta ennen kristinuskoa ja toinen, voidaan sanoa, 1000 vuotta ennen Kristusta. On siis todistettu aivan historiallisesti, että nämä samat opetukset, joita kristillinen kirkko on opettanut, muodollisestikin ovat olleet tunnettuja ennen kristinuskoa. Tämä on erinomaisen painava asia, kun sitä ajattelee, sillä se merkitsee, että kristinusko, kristillinen kirkko opinmuotojensa suhteen, ei ole saanut alkuaan Kristuksesta, sillä ne opit ovat satoja vuosia vanhemmat. Tämä on ensimmäinen todistus.

Toinen todistus on se, jonka on antanut juutalainen kirjailija Filo Judaeus, joka eli kristillisen ajanlaskumme alussa, — hän syntyi noin 20—30 vuotta ennen Kristusta ja kuoli v. 45 Kristuksen jälkeen. Hän kirjoitti kirjan viimeistään vuonna 22 (tämä tiedetään historiallisesti) meidän ajanlaskuamme, — siis ennen kuin Jeesus Kristus esiintyi maailmassa ja opetti, sillä Kristushan oli silloin vasta 22-vuotias, — kirjan esseelaisista ja terapeuteista, sellaisista seurakunnista, joita oli Egyptissä ja Palestiinassa. Kaikki heidän tapansa olivat samat kuin kristittyjen myöhemmin, kaikki heidän rukouksensa, koko heidän maailmankatsomuksensa oli sama. Tietenkin kristityt papit ja teologit ovat selittäneet monia aikoja jälkeen päin, kun näitä kirjoituksia löydettiin — siitä ovat muuten kirkkoisätkin kirjoittaneet, sillä tähän oli tunnettu asia jo silloin — että he kuuluivat ensimmäiseen kristilliseen seurakuntaan. Mutta silloin he tietenkin aina ovat lykänneet vuosia eteenpäin. Nyt on historiallinen tutkimus osoittanut, että nämä «kristilliset» esseelaiset seurakunnat olivat olemassa

ennen kuin Jeesus Kristus oli vaikuttanut maailmassa. Siis se merkitsee, että kristilliset seurakunnat eivät saaneet alkuaan Jeesus Kristuksesta, vaan essealaisista. Tämä on merkille pantava, hyvin tärkeä seikka. Tämä todistaa aivan, että Kristuksen oppi, oppi siitä, että Jumala on ihmisessä, oppi siitä, että Jumala esiintyy täydellisessä ihmisessä, ei ole riippuvainen mistään yksityisestä persoonallisuudesta, ei ole riippuvainen Jeesus Kristuksesta, vaan se on oppi, jota aina on opetettu, josta aina on tiedetty maailmassa. Tämä nyt tuli todistetuksi, merkittävää kyllä, juuri sinä aikana, jolloin teosofisen liikkeen neljännen kulttuurin virtaus oli kaikista voimakkain.

Ja jos ajattelemme meidän teosofista liikkettämme, jos ajattelemme Mrs. Annie Besantia ja Mr. Leadbeateria, joka aina oli hänen auttajanaan, niin me voimme siinä aivan nähdä kehitystä persoonalliseen täydellisyyteen. Sillä aivan niinkuin on aina käsitettykin, että persoonallinen täydellisyys ei sisällä ainoastaan siveellistä täydellisyyttä, vaan myöskin erilaisia kykyjä ja voimia, niin me näemme, kuinka juuri Annie Besantin opetuksessa ja maailmankatsomuksessa ja vaikutuksesta herää ihmisessä salaisia, sisäisiä kykyjä. Yksi esimerkki siitä on meillä: Mr. Leadbeater, jonka selvänäkökyky on selvästi todistettu. Voimme tällä tavoin huomata, kuinka kaikki kyvyt ihmisen persoonallisuudessa kehittyvät tämän neljännen virtauksen johdosta. Samalla voimme huomata, — ja minusta se on merkille pantava ja ihmeellinen kohta — kuinka sen opetuksen yhteydessä, että teosofien elämäntekniikka on juuri siinä, että he pyrkivät adeptiutta kohti, tulee aivan kuin hyökylaineena yksityisille ihmisille sekin tieto, että he eivät osaa pyrkiä, että he eivät ainakaan osaa tulla täydellisiksi, eivät mihinkään pääse. Jos me näemmekin Mrs. Besantin saavuttaneen suuren sekä siveellisen että mystillisen korkeuden, jos me näin näemmekin toisen henkilön, joka on ainakin salaisissa kyvyissä saavuttanut

korkean kehityksen, niin useimmat teosofit tuntevat aivan selvästi sisässään, että he eivät voi mitään erityistä saavuttaa. Siten tuossa neljännessä kulttuurissa aivan kuin välttämättä myöskin teosofien sielussa kasvaa tuollainen kaipuu, ja kysymys, kuinka heidän elämänsä on oikein ratkaistava, kuinka myöskin heidän sielunsa on löytävä tasapainon. Sillä vaikka he ovat saaneetkin voimakkaan sysäyksen kehittää itseään persoonallisesti, niin he huomaavat, että he eivät oikeastaan mitään voi sillä tavoin saavuttaa.

Ja ihmeellistä kyllä, juuri aivan kuin opetuksiksi ilmenee silloin myöskin ulkonaisesti asioita, jotka tärisyttävät ihmisiä ja antavat heidän melkein ruveta epäilemään kehityksen mahdollisuutta ja inhimillisen täydellisyyden mahdollisuutta, niinkuin muutamia vuosia sitten kävi, kun Mr. Leadbeateria yhtäkkiä syytettiin vaillinaisuudesta siveellisessä suhteessa.

Myönnettiin, että hän oli erinomaisen kehittynyt psyykkisten kykyjen puolesta, mutta siveellistä tasapainoa hän muka ei ollut saavuttanut. On aivan toinen kysymys sitten, olivatko asiat, niinkuin kerrottiin. Mutta on vain merkille pantava, että tuommoinen kysymys herää maailmassa, että ovatkohan nekään ihmiset, joista me olemme juuri luulleet, että he ovat saavuttaneet korkean kehityksen, ovatkohan hekään ihan kaikin puolin täydelliset. Tämä aivan viittaa siihen, että ihmisten pyrkiminen persoonalliseen täydellisyyteen onkin vain eräs puoli, onkin vain yksi virtaus. Se on neljännessä kulttuurissa ja sitten meidän teosofisessa liikkeessämme ilmentynyt virtaus. Sekään ei ole vielä lopullinen.

On ihmeellinen tosiseikka, että niinkuin neljännessä kulttuurissa koko maailma oli täynnä kaihoa ja odotusta, niin myöskin tämän neljännen kulttuurin virtauksen johdosta ja siitä aiheutuneena on teosofisissa piireissä hyvin moniaalla Kristuksen odotusta, että Jumala, jumalal-

linen täydellisyys esiintyisi ihan fyysillisesti nähtäväksi. Sillä neljäs kulttuuri pyrki tähän jumalalliseen täydellisyyteen ja kasvattamaan fyysillisesti täydellistä ihmistä. Niin myös neljäs virtaus tässä teosofisessa liikkeessä vaikuttaa, että odotetaan ja kaivataan ulkonaisesti täydellistä ihmistä, täydellistä Kristus-olentoa fyysilliseen maailmaan.

Esitelmä pidetty 5. 1. 1913

7

Rosenkreutsiläinen virtaus ja viides kulttuuri

Ihmeellistä todella on katsella ihmiskunnan historian kulkua ja nähdä, mitenkä hengen elämän muodot aivankuin aallot nousevat ja laskevat, poistuvat ja palaavat jälleen. Huomautimme siitä, kuinka neljännen kulttuurin henkenä, sen sivistyksen punaisena lankana oli tuo täydellisen ihmisen kaipuu. Silloin opetettiin, että Jumala on kaikkialla, myös ihmisessä, ja että ihminen voi tulla täydelliseksi. Neljäs kulttuuri, kreikkalais-roomalainen sivistys oli siinä suhteessa merkillinen, että se kukaties selvemmin kuin mikään muu sivistys on ikävöinyt täydellistä ihmistä, mutta kuitenkaan ei ole sitä saavuttanut, sillä persoonallista täydellisyyttä eivät yksilöt saavuta. Mutta pyrkimys oli heillä siihen. Ja me huomautimme myös edellisessä luennoissa siitä, kuinka oli luonnollista, että uuden kulttuurin, tulevan viidennen kulttuurin uskonto, kristinusko, se uusi elämäkäsitys eli se uusi tapa, millä Jumala niin sanoaksemme paljasti itsensä ihmisille, voitti alaa ja voitti neljännen kulttuurin, sentähden että tämä uusi viides kulttuuri toi mukanaan sen täydellisen ihmisen, jota neljäs ikävöi. Se sanoi: „Meillä on täydellinen ihminen. Se on Jeesus Kristus, joka on ainoa täydellinen olento maan päällä. Tyytykää siihen, rauhoittukaa; te ette voi itse saavuttaa mitään täydellisyyttä, vaan Kristus yksin on täydellinen.”

Näissä luennoissa me tarkastamme kutakin sivistystä ja uskontoa ulkonaisesti, sillä me tarkastamme sitä henkeä, mikä vallitsee kussakin sivistyksessä. Kun siis eksoteeri-

sesti tarkastamme sisäisiä asioita tässä viidennessä, kristillisessä sivistyksessä, tässä germaanilais-teutonilaisessa alarodussa, niin voimme siinä huomata aivan selviä piirteitä ja tunnusmerkkejä, niinkuin toisissakin sivistyksissä olemme huomanneet, ensinnäkin tuon keskusopin, että Kristus on ainoa täydellinen olento. — Siis Jumala oli taas vetäytynyt pois ihmismaailmasta. Jumala ei enää ollut ihmisessä samalla tavalla kuin neljännessä kulttuurissa. Hän oli nyt kyllä yleisesti kaikkialla, kuten sanotaan: Jumala on kaikkialla, — mutta kuitenkin Hän oli sillä tavalla poissa ihmismaailmasta, että hän oli tavallaan saavuttamaton — ihminen ei ainakaan ollut millään tavalla jumalallinen, eikä liioin luontokaan ollut suorastaan jumalallinen. On aivankuin koko henkinen elämä alkaisi taas kääntyä toiseen suuntaan, alkaisi kulkea uutta uraa. Me voisimme sanoa, että henkinen elämä kulttuureissa laskeutuu alas ja nousee taas muodostaen seitsemän kulttuurin aikana kuin kaaren, niin että neljäs kulttuuri on alimpana, viides on kolmannen tasolla, kuudes toisen tasolla ja seitsemäs ensimmäisen tasolla. Neljäs kulttuuri juuri oli kaikkein alimpana, Jumala oli tullut aivan ihmiseksi, ihmisen täydellisyydessä asui jumaluus. Nyt viidennessä kulttuurissa Jumala taas nousee samaan kohtaan, jossa Jumala oli kolmannessa kulttuurissa, jolloin puhuttiin hyvästä ja pahasta hengestä, Ormuzdista ja Ahrimanista ja sanottiin, että kaikessa on valo ja hyvä, ihana valta, kaikessa myös pimeys ja valhe. Nyt viidennessä kulttuurissa Jumala samalla tavalla nousee tuollaiseen näkymättömään henkimaailmaan, ja luonto ja ihmiskunta jää ulkopuolelle, jää jonkinlaisen pahan hengen valtaan, jää langenneeksi. Ihminen on luonnostaan paha, luonto on myös luonnostaan syntinen, ainoastaan Kristus, Jumalan poika henkimaailmassa on se ainoa täydellinen, jossa Isä Jumala täydellisesti asuu. Ihminen ei voi omalla voimallaan mitenkään pelastua tästä langenneesta, pimeäs-

tä, pahasta tilasta, missä hän on. Kristillisessä kulttuurissa on tehty tarkka ero tuon hyvän — joka on ainoastaan Jumala, niinkuin Raamatussakin sanotaan ja toiselta puolen langenneen, pahan luonnon ja ihmiskunnan välillä. Ihminen on pimeässä, valheessa ja pahassa, Kristus yksin on hyvässä. Siis jos ihminen on nostettava tästä pahasta, ei se enää tapahdu niinkuin kolmannessa kulttuurissa siten, että sisäinen hyvä mieli eli vohumana ihmisessä voittaa paheen eli atamaanan, vaan siten, että hän nyt uskoo ja luottaa siihen ainoaan, joka on täydellinen, että hän luottaa siihen Kristukseen, joka yksin on pelastunut ja samalla pelastaja. Kristus ei ole ollutkaan missään pahassa koskaan; hän on kyllä aina ollut pahasta vapaa, mutta hän on kuitenkin tuntenut kaikkea sitä heikkoutta ja paha, mitä on ihmiskunnassakin ja hän on yksin pelastaja ja vapahtaja. Luottamalla häneen, uskomalla, ottamalla aivan kuin kiinni tuosta Kristuksesta, täydellisestä olennotta, ihminenkin voi pelastua, se merkitsee: nousta pois tuosta pimeydestä ja pahuudesta, missä hän on, tuosta langenneesta tilasta, jossa hän on. Ja kun ihmiskunta siten nousee, niin myös vähitellen nousee luonto, sillä kuten kristillisessä kulttuurissa sanotaan, luonto huokailee ja odottaa sitä aikaa, jolloin ihmiskunta pelastuu. Kun ihmiskunta nousee Kristuksen kautta Jumalan luo ja pelastuu, silloin vähitellen luonto seuraa mukana.

Tällainen maailmankatsomus on aivan läpikäyvänä piirteenä kristillisessä kulttuurissa. Se tietysti pelasti ihmisen tuosta suuresta pessimistisestä ikävystä, kun hän ikävöi täydellistä ihmistä eikä mistään sitä löytänyt, kun hän huomasi, että ei hän itse persoonallisena olentona voi tulla täydelliseksi, eikä hän ympärilläänkään kenessäkään huomannut täydellisyyttä, vaan jokainen tunnusti, että hän on heikko ja huono olento. Tämä uusi usko, uusi maailmankatsomus toi mukanaan rauhan ja tyydytyksen ihmisten mieleen, sillä nyt heidän katseensa sai kääntyä yhteen

täydelliseen ihmiseen, ja siitä täydellisestä ilmoitettiin ja saarnattiin heille lisäksi suurella uskolla ja voimalla. Vaikkeivät he itse asiassa häntä fyysillisesti nähneet, niin he kuitenkin uskoivat, sillä kun ihmiskunta silloin neljännen kulttuurin lopulla oli suuressa hädässä, niin se kaipasi sitä täydellistä ihmistä ja otti helposti vastaan tuon uskon, jota suurella voimalla julistettiin: „tässä on se täydellinen”. Niin suuri on vastaanottavaisuus ihmisessä silloin, kun hän on ahdingossa.

Ja jos me tarkastamme vielä tätä meidän kristillistä kulttuuriamme, niin voimme huomata toisenkin tärkeän psykologisen piirteen, joka taas ei ole suorastaan edullinen, ei suorastaan kaunis piirre. Siinä on tietenkin kaunista mukana, mutta siinä on myös sen vastakohta, ja tuo vastakohta on enemmän näkyvässä. Kun näet sitten sen uskon kautta, että yksi ainoa on täydellinen, Kristus vain on täydellinen, hän vain on pelastus — kun sen kautta ihminen jäi tavallaan ulkopuolelle jumalallista täydellisyyttä ja Jumalaa, niin hän tuli kummalliseen asemaan. Yksilö tuli siihen asemaan, että hän voi olla joko tuota täydellistä Kristusta vastaan tai hänen puolellaan. Tuo yksi ainoa täydellinen omistaa totuuden, hän on Jumala. Minkä aseman nyt sinä otat, millä tavalla sinä suhtaudut tuohon ainoaan täydelliseen, oletko sinä hänen puolellaan vai häntä vastaan? Tällaista kysymystä ei koskaan ennen oltu tehty missään varhemmassa kulttuurissa, sillä niissä ihminen itse aina oli jossakin suhteessa totuuteen ja samassa suhteessa Jumalaan; Jumala saattoi hänessä ilmetä taikka olla ilmenemättä, niin että hänen välttämättä piti totella Jumalan tahtoa. Mutta tässä viidennessä kulttuurissa ei ole enää kysymys tällaisesta vapaudesta. Tässä on kysymys siitä, että yksi on täydellinen, hän voi minut pelastaa; asetunko siis hänen puolelleen häntä puolustamaan, asetunko Kristuksen puolustajaksi, hänen soturikseen, totuuden kannattajaksi, vai tulenko hänen vastusta-

jakseen, hänen vihamiehekseen? Tällainen kysymys tuli ihmisten eteen viidennessä kulttuurissa. Sentähden voimme huomata, että ihmiset viidennessä kulttuurissa, sen jälkeen kun se tuli kristilliseksi, asettuivat tai luulivat asettuneensa Kristuksen puolelle. „Tuo yksi täydellinen olento puhuu Jumalan edessä meidän puolestamme; hän on siinä ja minä olen hänen puolellaan; minä tahdon tulla hänen luokseen, minä en tahdo olla häntä vastaan.” Ja koska kieltämättä kaikki ne, jotka eivät hänestä tiedä, eivät ole hänen puolellaan, koko se maailma, joka ei ole tämän viidennen kulttuurin suojeluksessa, joka ei ole tähän kristilliseen uskoon kuuluva, on ulkopuolella tätä pelastusta ja pelastajaa, on siis eittämättä pakanallinen maailma. Onhan tapana sanoakin: „yksin kristityt ovat totuuden, Jumalan puolella, yksin he siitä tietävät, ja siis heidän velvollisuutensa on levittää tätä tietoa ja uskoa, puolustaa pakanoita vastaan sitä pelastajaa, joka ihmiskunnalla on.” Tämä on aivan selvä, psykologinen seuraus, ja kaikesta tästä on johtunut kristillisessä kulttuurissa kaikki se, jota me kutsumme milloin milläkin nimellä, uskonkiihkoksi, suvaitsemattomuudeksi, lahkolaisuudeksi, uskonsodaksi, uskon levittämiseksi miekalla ja tulella ja verellä — kaikki se paha, mikä uskonnon alalla on olemassa viidennessä kulttuurissa, mitä on ollut ja on, ja jollaista ei ole ollut eikä ole muissa sivistyksissä. Kaikki se paha on johtunut tästä luonnollisesta psykologisesta syystä. Se vapauttaa samalla ihmiset heidän omista ponnistuksistaan ja pyrkimyksistään. Hehän ovat pahoja, he eivät voi itse omilla ponnistuksillaan saavuttaa mitään jumalallista täydellisyyttä. Kristus yksin on se ainoa, mutta he ovat Kristuksen puolella. „Siis minä hakkaan vaikka pään poikki siltä, joka asettuu häntä vastaan, joka ei tahdo olla totuuden, Jumalan puolella; minä olen valmis lyömään häntä miekalla, minä teen mitä tahansa sen rakastetun totuuteni puolesta.” Tämä on aivan päivänselvä asia, ja me näemme

sentähden, että viidennen kulttuurin tunnusmerkki on sellainen, jollaista ei ole ollut toisissa kulttuureissa, nimittäin ääretön suvaitsemattomuus ja ahdasmielisyys, uskonkiihko ja julmuus. Se on kehittynyt enemmän tässä viidennessä kulttuurissa, kuin missään muussa kulttuurissa.

Nyt huomatkamme, että minä en puhu Kristuksesta enkä hänen opeistaan. Minä en syytä häntä mistään. Se on aivan toinen kysymys, josta ehkä puhumme ensi kerralla, mutta minä puhun ainoastaan siitä kulttuurihengestä, joka on vallinnut tässä viidennessä alarodussa, sellaisena kuin sen meille historia on todistanut ja esittänyt; se henki on se, jota olen tässä kuvannut.

Me siis kysymme: „Millä tavalla Bhagavad Giitaan Minä, Jumala, salattu maailma eli Kristus, joksi sitä kristikunnassa on nimitetty, tahtoo tuoda itsensä ilmi tässä viidennessä kulttuurissa? Mitä se tahtoo tässä kulttuurissa itsestään sanoa?” Se tietysti tahtoo jotakin sanoa jokaisessa kulttuurissa sille minälle, joka syntyy silloin maailmaan, kun adharma on suuri. Neljännessä kulttuurissa se sanoi: „Minä olen täydellisessä ihmisessä; etsi Minua täydellisessä ihmisessä.” Mitä se tässä tahtoo sanoa? Tässä kulttuurissa se tahtoo sanoa: „Minä en asu inhimillisessä persoonallisuudessa; se ei voi tulla täydelliseksi ihmiseksi. Persoonallisuus ihanneolentona ei voi tulla täydelliseksi, Minä en asu siinä, Minä asun syvemmällä, Minä asun syvällä persoonallisuuden takana, siinä täydellisessä Kristuksessa, jonka sinä voit saavuttaa ainoastaan itsesi kieltämällä.” Me olemme ennen tämän sarjan alussa puhuneet siitä, kuinka se dharma, mikä annettiin viidennelle kulttuurille, oli: „Kiellä itsesi! Kun kiellät itsesi, kiellät oman persoonallisuutesi, silloin voit saavuttaa ihanteesi, silloin voit saavuttaa Jumalan. Et sitä saavuta sillä tavalla, että sinä asetat persoonallisuutesi itsesi ja Jumalan välille, asetat persoonallisuutesi eteesi ja sanot: ‘sen pitää olla täydellinen’; sillä ihmisen persoonallisuus ei voi olla

täydellinen persoonallisuus, joka on hänen ruumiillinen ilmennyksensä, hänen muotonsa, hänen ruumiillis-sielullinen ilmennysmuotonsa tässä fyysisessä maailmassa.” Se on: ihminen itse, karmansa sitoma ihminen ei voi persoonallisuutta muuttaa. Yksilöllinen ihminen ei voi muuttaa persoonallisuuttaan yhdessä ruumistuksessa. Hän voi kyllä muuttaa sitä hyvin pienessä määrässä, mutta jos hän asettaa päämääräkseen tehdä itsestensä täydellisen persoonallisuuden, silloin hän lankeaa neljännen kulttuurin erehdykseen; hän ei sitä saavuta; hänet täyttää ääretön ikävä ja kaiho, suuri pessimismi. Mutta ihmisen pitää asettaa eteensä itse täydellisyys, itse täydellinen ihminen eli Kristus, ja se on saavutettavissa siten, että ihminen kieltää itsensä. Tuollainen oli viidennen kulttuurin dharmat: «Kiellä itsesi, aseta itsellesi jonkinlainen täydellisyiden ihanne, olkoon se taiteellinen, tieteellinen tai siveellinen, minkälainen tahansa, ja sen voit saavuttaa, kun kiellät oman persoonallisuutesi, himosi, itsekkyytesi.” Tämä on se sana, minkä viides kulttuuri tahtoo antaa maailmalle.

Nyt voimme kysyä: kun katselemme teosofisen liikkeen eri virtauksia, niin onko sitten tämän viidennen kulttuurin virtaus näkynyt meidän teosofisessa liikkeessämme? Onko Bhagavad Giitaan Minä, onko salattu maailma, onko Kristus teosofisessa liikkeessä löytänyt jonkun, joka voisi siinä tuoda esille tämän puolen, tämän viidennen kulttuurin dharman, koska kerran kaikkien vanhojen kulttuurien dharmojen täytyy uudestaan tunkeutua esille, jotta se varsinainen kuudes voisi syntyä? Silloin meidän täytyy sanoa, että epäilemättä on aivan selvästi ollut eräs henkilö meidän liikkeessämme, joka edustaa tätä viidettä virtausta: se oli tohtori Rudolf Steiner Saksassa. Tohtori Steiner edustaa tätä viidennen kulttuurin virtausta teosofisessa liikkeessä. Hän edustaa kristillistä virtausta, ja ne, jotka ovat tutustuneet hänen maailmankatsomukseensa ja hänen

oppeihinsa, tietävät, että hänen teosofisessa maailmankatsomuksessaan on Kristus a ja o. Me huomasimme edellisessä esitelmässä, kun oli puhe neljännestä virtauksesta teosofisessa liikkeessä, jota Mrs. Besant aikaisemmalla ajallaan edusti, että siinä A. Besantin edustamassa teosofisessa maailmankatsomuksessa selvisi teosofeille, että heidän pitää pyrkiä täydellisyyteen ja selvisi koko se täydellisyyteen pyrkimisen tie. Se sai varmat muodot, niin että puhutaan erilaisista asteista tiellä, erilaisista vaatimuksista, puhdistuksen tiestä ja sen eri ominaisuuksista jne. Koko tuo pyrkimys täydellisyyteen tuli aivan selväksi. Samalla myös saatoimme huomata — siitä puhuttiin myös viime kerralla — kuinka sangen monelle teosofille tuli tuollainen tunne, tuollainen ajatus: „Mutta eihän tuo täydellisyyteen pyrkimys ole minua varten; en minä kykene sitä tietä kulkemaan; en minä osaa sitä seurata; en minä voi ruveta siihen. Missä minä siis olen? — Olenko minä pois suljettu, huonompi olento, joka en kelpaa ollenkaan pyrkimään mestariutta kohti? Vai missä minä olen?”

Silloin tulee nyt tämä viides virtaus teosofiseen liikkeeseen, steineriläinen eli ns. rosenkreutsiläinen maailmankatsomus, joka sanoo: „Ei teidän pidä teosofiassanne ajatella vain mystillistä Kristusta, ei vain ajatella, että mystillinen Kristus on syntyvä teissä, että Kristus on vain jokin epämääräinen prinsippi, ominaisuus, mikähän lieneekään, joka voi syntyä ihmiseen ja että ihmisen sydämessä, hänen sielussaan, syntyy Kristus, kun hän on ensin sielussaan puhdistunut. Ei teidän pidä ajatella vain, että teidän sisässänne on syntyvä Kristus, sillä se tapahtuma voikin olla sangen kaukana teistä. Kristuksen syntymää kutsutaan myös ensimmäiseksi vihkimykseksi, ja ensimmäinen vihkimys saavutetaan vasta sen jälkeen, kun ihminen on kulkenut puhdistuksen tien. Siis mystillinen Kristus syntyy ihmisessä verraten myöhään. Ja koska ainoastaan

mystillinen Kristus syntyessään ihmisessä ikäänkuin lopullisesti pelastaa ihmisen pahasta, niin te vaellatte aivan kuin pimeydessä silloinkin, kun vain tuolla tavalla uskotte siihen mystilliseen Kristukseen, kun uskotte, että se on jotakin, jonka pitää teissä syntyä siten, että te puhdistatte itsenne ja sitten synnyttätte sen mystillisen Kristuksen, jolloin ikäänkuin koko totuus annetaan teille. Kristus ei ole ainoastaan tuollainen mystillinen salaisuus, vaan samalla kosmillinen salaisuus; se Kristus-tajunta, joka teissä voi syntyä mystillisenä, ei ole mikään olematon, joka teidän tulisi ihmisinä synnyttää, vaan se on olemassa; Kristus on jo olemassa. Kun hän teissä mystillisenä syntyy, silloin te kyllä tulette todellisella ja aivan läheisellä tavalla osallisiksi hänestä, mutta hän on nyt jo olemassa. Se täydellinen tajunta, se vapauden saavuttanut tajunta, jota me kutsumme Kristukseksi, on kosmillinen tajunta ja on jo olemassa täällä maailmassa; se vain odottaa, että me ottaisimme sen vastaan. Meidän ei tarvitse sitä olemattomuudesta synnyttää, vaan se odottaa, että ottaisimme sen vastaan sydämässämme.”

Tämä rosenkreutsiläinen eli steineriläinen maailman-katsomus on muistuttanut meille teosofeille teosofisessa liikkeessä sitä samaa, jota julistettiin viidennelle kulttuurille, vaikka se silloin sai hieman räikeän ja rajoitetun muodon: „Kristus on vain tuolla, hän yksin voi teidät pelastaa.” Sitä samaa Kristusta on nyt taas julistettu, mutta siinä muodossa, että se kosmillinen tajunta eli maailman pelastus, vapautus, on jo olemassa tuolla näkymättömässä maailmassa, vaikka se on äärettömän lähellä meitä, ja sen koko päämäärä, sen tarkoitus, sen pyrkimys on syntyä eläväksi ihmisessäkin.

Viides kulttuuri unohti, että Kristuksen piti tulla eläväksi ihmisessä, vaikka Paavali puhuu siitä aivan selvästi ja vaikka kristikunnassakin on sitä silloin tällöin opetettu, siitä puhuttu ja sitä toteutettu, — suuri kristilli-

nen maailma unohti sen kuitenkin eksoteerisesti ja piti vain kiinni niin sanoaksemme kosmisesta, tai ehkä paremmin voisi sanoa extra kosmisesta salaisuudesta, tuosta täydellisestä Kristuksesta, mutta ei omaksunut häntä sydämessään.

Tätä nyt taas steineriläinen eli rosenkreutsiläinen teosofinen maailmankatsomus muistuttaa teosofeille: Kristus kosmisena totuutena ja mystillinen Kristus siitä johtavana luonnollisena seurauksena, kun ihminen ottaa Kosmisen Kristuksen vastaan. Kun ihminen ottaa vastaan Kristuksen, so. tuon tajunnan, silloin hän tulee osalliseksi mystillisestä Kristuksesta ja mystillinen Kristus vähitellen syntyy hänessä oikein sisäisesti, ja se vie hänet vihkimykseen. Tämä on se suuri totuus, jota on julistettu viidennelle kulttuurille ja josta Steiner muistuttaa meitä teosofisessa liikkeessä.

Nyt on meille silloin tuo kohta hyvin tärkeä: omaksuvatko ne, jotka joutuvat tähän viidenteen virtaukseen teosofisessa liikkeessä ainoastaan tämän puhtaan totuuden, vai omaksuvatko he myöskin vastakkaisia tunnusmerkkejä, jotka ovat sitä seuranneet viidennessä kulttuurissa, jaksamatta nousta niiden yläpuolelle. Nyt meidän täytyy kysyä: tulevatko ne, jotka omaksuvat tämän viidennen virtauksen, takertumaan noihin sivuseikkoihin, noihin luonnollisiin ominaisuuksiin, jotka seuraavat mukana, kun tässä virtauksessa on viidennen kulttuurin mahtava henki? Puhuttiin jo äsken, kuinka ne ominaisuudet, jotka ovat seuranneet tätä viidettä kulttuuria ja viidettä maailmankatsomusta, ovat uskonkiihko, ahdasmielisyys, suvaitsemattomuus, epäveljellisyys, uskonsodat, viha ja lahkolaisuudet. Tulevatko ne, jotka erityisesti omaksuvat tämän viidennen virtauksen teosofisessa liikkeessä, takertumaan niihin ominaisuuksiin, jotka ovat viidennen kulttuurin seurauksia, tuleeko heissä näkymään uskonkiihkoa, epäveljeyttä jne. Ja minun täytyy tunnustaa — sillä tässähän me objektiivisesti tutkimme

kaikkia ilmiöitä, — että jonkin verran voimme nähdä samaa alkukristillistä uskonkiihkoa myöskin tässä rosenkreutsiläisessä teosofiassa. Vaikken minä tällä tahtoisikaan ketään moittia, niin minusta vain tuntuu — enkä tunne millään epämääräisellä tavalla, vaan tunnen sen johdosta, mitä olen huomannut ja havainnut, — että hyvin lähellä rosenkreutsiläistä henkeä on tunne, että *me yksin olemme oikeassa*. Se on kristillisen kulttuurin seuraus, ja se on hirveä, sillä niinhän, kuinka sanoisin, eksyneet kristityt aina ajattelevat: „me olemme oikeassa kaikissa asioissa; me olemme oikeassa pakanoihin verraten; me olemme kaiken yläpuolella; me olemme suurimmat ennätykset saavuttaneet ja meidän uskontomme on kaikista paras jne.” Näin me jokainen kohdaltamme ajattelemme: *me olemme oikeassa*. Niin kovin ivallista kuin se onkin, niin on totta, että kristillisen kulttuurin eräänä tunnusmerkkinä on epäveljellinen henki: „Minä olen oikeassa; sinä olet väärässä, veliseni.”

Ja nyt minun täytyy sanoa, että minusta tuntuu kuin rosenkreutsiläisessä teosofiassa olisi tuo ajatus: „minä olen oikeassa”. Inhimillistä puhetta olisi: „Minä nyt vain kerron, mitä näen ja mitä olen huomannut ja havainnut, mutta en minä sano, että minulla olisi lopullinen totuus.” Nyt kuitenkin teosofinen henki ja ainoa totuus maailmassa — sen me tiedämme — on, ettei kukaan ole oikeassa. Se on ainoa ehdoton totuus maailmassa: ei kukaan, ei pääenkeli, ei mestari, ei jumala, ei kukaan ole ehdottoman oikeassa. Sillä ehdoton totuus on ehdottomassa, itse jumaluudessa, kaikki muut ovat rajoitettuja. Se on aina ehdoton totuus, että kellään ei ole koko totuutta, ja se on myöskin teosofian henki. Ei teosofian henki ole se, että luullaan: „Minä olen ehdottomasti oikeassa”. Tai jos minulla on joku opettaja: „Hän on ehdottomasti oikeassa; hän tietää koko totuuden”. Tämä on epäteosofinen henki. Teosofian henki on se, että me pyrimme tietoon, että

kaikki ovat veljiä, kaikki ihmiset ja mestarit, kaikki enkelit ja jumalat, kaikki eläimet ja kasvitkin, että me olemme kaikki matkalla kohti ääretöntä totuutta, itse Jumalaa kohti, että kukaan meistä *ei ole Jumalan ainoa edustaja*. Ei kukaan muu ole hyvä kuin yksin Jumala, niinkuin Jeesus Kristus sanoo. Jumala yksin on täydellinen, Jumala yksin on kaikki kaikessa, kaikki muut ovat ainoastaan matkalla. Ja sentähden tuo kristillisen kulttuurin huomattava piirre, tuo luulottelu, että me itse olemme ehdottoman oikeassa, on sen kulttuurin heikoin kohta. Se samalla antaa voimaa, mutta tietysti itsekästä voimaa. Itsekäs ihminen on aina itsepäinen ja aina hän luulee, että hän ainoastaan on oikeassa, mutta tämä ei ole mitään ikuista.

Nyt minä siis katselen ja odotan, että rosenkreutsiläiset voittaisivat itsensä siinä suhteessa, että he tunnustaisivat, etteivät hekään ole mitään muuta kuin tavallisia ihmisiä; olivatpa he kehittyneitä tai kehittymättömiä, se on vähäpätöinen asia, sillä kaikki ovat ihmisiä. Ja kun näin puhun, niin en tietenkään ollenkaan puhu rosenkreutsiläisten etevimmästä edustajasta, nimittäin t:ri Steineristä; sillä samoin kuin voi sanoa, että Annie Besant ja eversti Olcott ja Leadbeater sekä Judge ja Hartmann ja muut ovat omassa sisässään, esoteerisesti, aina olleet sen eksoteerisen tehtävänsä yläpuolella, joka heillä on ollut maailmassa, samalla tavalla tietysti — ja minä olen varma siitä — t:ri Steiner itse esoteerisesti, esoteerisessa itsessään, on yläpuolella oman tehtävänsä, on yläpuolella sitä eksoteerista tehtävää, mikä hänellä on edustaessaan viidettä kulttuuria. Kysymys on sentähden enemmän juuri suunnasta, käsityksestä ja siitä maailmankatsomuksesta. Voiko se maailmankatsomus päästä voitolle. Muuten meidän tulisi puhuessamme tästä viidennestä virtauksesta aivan lyhyesti kosketella historiallista kristuskysymystä. Mutta tällä kerralla lyhyesti koskettelisin kysymystä historiallisesta Kristuksesta, koska me tiedämme, että neljäs kulttuuri,

edustajanaan Annie Besant, opetti meille, että historiallinen Kristus eli 105 v. e. Kr., ja Steiner sen sijaan viidennen kulttuurin edustajana opetti, että hän eli meidän ajanlaskumme alussa, siis syntyi vuonna 1 meidän ajanlaskumme, niinkuin kirkko aina on uskonut. Voimme tämän johdosta kysyä: „Kuka on oikeassa?” Tämähän tietysti on historiallinen tosiasia, ei mikään mystillinen asia. Kysymys, onko joku ihminen elänyt silloin ja silloin, ei ole mystillinen, vaan se on aivan historiallinen kysymys, sentähden että me voimme aivan historiallisesti kysyä, milloin eli se Kristus, josta Uusi Testamentti puhuu. Elikö hän meidän ajanlaskumme alussa, vai elikö hän 105 vuotta aikaisemmin. Ja silloin meidän täytyy tunnustaa, että historiallinen Kristus eli se Kristus, josta U. T. puhuu, eli ja vaikutti meidän ajanlaskumme alussa. Mutta ei Mrs. Besant eikä ne, jotka uskovat, että hän eli 105 vuotta e. Kr., ole väärässä, sillä silloin eli myöskin eräs Jeesus. On ollut olemassa kaksi Jeesusta, toinen, joka eli meidän ajanlaskumme alussa, Jehoshua ben Josef, Jeesus Joosefin poika, ja toinen, joka eli 105 vuotta e. Kr., Jeesus ben Pandira. Se Jeesus, joka eli 105 v. e. Kr., oli erinomaisen korkea olento, se, jota Mrs. Besant kutsuu Boodhisattvaksi, eli Mestarien Mestariksi, jota hän myös kutsuu Kristukseksi. Minusta hän erehtyy vain tuossa pienessä sanassa, että hän kutsuu sitä olentoa myös Kristukseksi ja sillä ikäänkuin viittaa siihen, että Uusi Testamentti puhuisi Pandirasta. Uusi Testamentti ei puhu tästä Jeesuksesta, joka eli 105 v. e. Kr. Hänessä vaikutti Boodhisattva eli korkea, Mestarien Mestari, Jeesus ben Perachjan eli Pandira. Tämä Jeesus syntyi myöhemmin Apollonios Tyanalaisena; mutta meidän ajanlaskumme alussa eli toinen Jeesus, Jeesus ben Josef, ja hänestä evankeliumit puhuvat sillä tavalla, että ne toistavat hänen lausuntojaan. Evankeliumit eivät ole mitään historiallisia esityksiä hänen elämästään, eivät ole historiallisesti

luotettavia, ne ovat myöhemmin kirjoitettuja, ja niissä ei ole historiallista pohjaa. Mutta se, mikä niissä on totta, ovat tämän Jeesus ben Josefin puheet. Ne ovat todella tämän Jeesuksen puheita, joka eli meidän ajanlaskumme alussa. Hänestä siis evankeliumit puhuvat; häntä ne kutsuvat Kristukseksi. Ja meillä on täten olemassa kaksi Jeesusta; toisesta puhuu Besant, toisesta t:ri Steiner. Kyllä he tietävät molemmista. Besant ja Leadbeater tietävät hyvin tästä Jeesus Joosefin pojasta, jota kutsutaan Kristukseksi ja joka eli meidän ajanlaskumme alussa, mutta heidän mielestään hänen tehtävänsä, hänen vaikutuksensa ja hänen persoonallisuutensa ei ollut niin korkea kuin sen Boodhisattvan, joka ilmestyi maan päälle 105 vuotta varhemmin. T:ri Steinerin mielestä tämä Jeesus Joosefin poika, josta Uusi Testamentti puhuu, on korkeampi, sentähden että hän on lausunut ne sanat, jotka kaikuvat viidennessä kulttuurissa. Ja hänen henkensä on salaisesti vaikuttamassa tässä viidennessä kulttuurissa, vaikkei se vielä olekaan päässyt ilmi.

Täten molemmat eli kaikki nämä salatieteilijät jossain mielessä ovat oikeassa. Ja kun esim. Mrs. Besant ja Mr. Leadbeater sanovat, että Kristus tulee takaisin maailmaan, ja t:ri Steiner sanoo, että Kristus ei tule takaisin maailmaan, niin tässäkin on vain näennäinen ristiriita, sillä Mrs. Besant sanoessaan „Kristus” tarkoittaa Boodhisattvaa, — ja hän sanookin ne nimet vieretysten; — hän tarkoittaa, että Boodhisattva tulee takaisin maailmaan. Mutta kun t:ri Steiner sanoo, että Kristus ei tule takaisin maailmaan, tarkoittaa hän sitä olentoa, jonka tunnemme Jeesus Joosefin poikana; ja t:ri Steiner sanoo, että se tajunta eli Kristusolento oli sen ainoan kerran ruumistuneena tässä Joosefin pojassa eikä koskaan ennen eikä koskaan myöhemmin. Näin sanoo t:ri Steiner, mutta minun täytyy tässä sanoa aivan ohimennen, että minulla itselläni on aivan toinen mielipide, enkä tahdo sitä salata, vaan sanon,

että se tajunta, joka ilmeni Jeesus Joosefin pojan kautta, Kristus-tajunta eli Logoksen tajunta, se kyllä ei tule ruumistumaan, eikä se koskaan ole ruumistunutkaan. Sillä se, joka puhui Jeesus Joosefin pojan kautta, on jumalallinen tajunta, joka puhuu ja ilmenee kaikkien suurten kautta. Siitä on erityisesti puhuttu kristillisen kulttuurin yhteydessä, sentähden että se jumalallinen tajunta eli Logos Jeesus Kristuksessa paljasti aivan uuden olemuspuolen itsestään. Sentähden on kristillisessä kulttuurissa uskonnollisissa piireissä puhuttu Logoksesta, tajunnasta, joka puhui Jeesus Kristuksen kautta, enemmän kuin on puhuttu Jeesuksen persoonallisuudesta. Ja se Logoksen tajunta eli Kristus-tajunta, jota tahdomme kutsua Kristukseksi kristillisellä kielellä, ei koskaan ruumistu mihinkään, sillä se on kaikissa ihmisissä, mutta se puhuu sen ihmisen kautta, joka on saavuttanut sellaisen täydellisyyden asteen hengessään niin kuin ennen kaikkea Jeesus Kristus, kuin myös Buddha, Zoroaster, Krishna, keitä tahansa me historiasta löydämme tällaisia suuria olentoja, — niiden kautta on aina Logoksen tajunta puhunut. Jos me astumme sellaisen suuren olennon eteen, Jeesus Kristuksen, Buddhan eteen, tai jonkun muun, ja kuulemme hänen puhuvan, silloin me kuulemme, että se ei ole hänen persoonallisuutensa, joka puhuu, vaan se Kosmillisen Kristuksen tajunta hänessä, joka puhuu hänen kauttansa, joka on Jumala, jumalallinen tajunta. Hän voi niin antaa itsensä jumalallisen tajunnan palvelijaksi, välittäjäksi, että maailmojen järki puhuu hänen kauttansa. Ja kun kuulemme sellaisen olennon puhuvan, silloin meidän oma sielumme riemastuu ja polvistuu ja ottaa vastaan sen sanoman totuutena, koska tuntuu niin kuin hän puhuisi meidän omassa sielussamme ja sydämässämme, sillä se on se suuri tajunta, se jumalallinen tajunta, joka puhuu ja on meidän kaikkien takana ja meissä. Se tajunta puhuu kaikkien suurten kautta, ja siitä on erikoisesti puhuttu kristillisessä kulttuurissa; tässä on

mainittu, että se on Logos, joka vaikutti Kristuksessa. Sitten on sanottu, että se Logos on Jeesus Kristus, mutta Jumala siinä on vain Logos, joka puhui Jeesus Kristuksen kautta samalla tavalla kuin hän puhui muissakin, mutta Jeesus Kristuksen kautta hän paljasti aivan uuden puolen olemuksestaan. Mutta hän ei koskaan ole ollut mihinkään ihmiseen ruumistunut eikä tule ruumistumaan. Siis siinä suhteessa t:ri Steiner oli oikeassa. Se Logos, jota hän kutsui Kristukseksi, ei tule ruumistumaan, eikä olekaan ennen kokonaan ruumistunut. Annie Besant myös on aivan oikeassa siinä, että Boodhisattva, mestarien korkea mestari, taas joskus tulee esiintymään maan päällä.

Esitelmä pidetty 12. 1. 1913

8

Tulevat kulttuurit

Muistutan vielä kerran mieleenne Bhagavad Giitaan sanat, jotka toistettiin alussa: „Aina kun dharma ihmiskunnassa lakastuu ja adharma saa ylivallan, synnyn Minä aika ajoin suojellakseni hyviä, hävittääkseni pahoja ja lujasti palauttaakseni oikeuden (dharman).”

Me olemme näissä luennoissa nähneet, kuinka tämä Bhagavad Giitaan Minä on esiintynyt aina suuren aallon eli kulttuurin alussa ja antanut uuden dharman samalla kun se on muistuttanut siitä, että alkuperäinen dharma on olemassa. Me olemme nähneet, kuinka tämä Bhagavad Giitaan Minä on askel askelelta ilmoittanut enemmän itsestään. Ensimmäisessä alarodussa se puhui rishien kautta, ja esiintyi risheinä. Toisessa kulttuurissa se puhui, kuten muistamme, luonnon, elämän järkähtämättömissä laeissa ja niiden vihittyjen kuninkaitten ja pappien kautta, jotka edustivat rishejä. Sitten näimme, kuinka kolmannessa kulttuurissa tämä Minä puhui ihmisille koko elämässä ja luonnossa, kaikessa siinä, mikä on valoa, totta, ja sitten näimme neljännessä kulttuurissa, jolloin kaari laskeutessaan alas oli tullut keskikohtaansa, että tuo Minä puhui jokaisen ihmisen täydellisyydessä, niin että ihmisyksilössä heräsi kaipuu tähän täydellisyyteen. Sitten kaaren alkaessa nousta tämä Minä, joka nyt sai nimen Kristus, muistutti ihmisille, että se on olento, joka on olemassa näkymättömässä maailmassa, että se on Logos, josta puhutaan pyhissä kirjoissa. Me muistamme nyt Bhagavad Giitaan toisen jakeen sanat: „Vaikka minä olen syntymätön, häviämätön Itse ja olen kaikkien olentojen Herra, leväten luontoni yllä, joka on omani, synnyn kuitenkin oman

voimani, Maajaan kautta.” Näin on siinä Bhagavad Giitaan jakeessa ilmoitettu. Bhagavad Giitaassa, joka kuuluu ensimmäisen kulttuurin uskonnolliseen kirjallisuuteen, on ilmoitettu juuri se Minä, jonka olemme nähneet tulevan yhä selvemmäksi kulttuurista toiseen siirryttäessä. Se Minä, joka puhuu Bhagavad Giitaassa ja jota tässä viidennessä kulttuurissa kutsuin Kristukseksi, on yhä selvemmin puhunut ihmisille, on tullut yhä lähemmäksi ihmiskuntaa. Ja me voimme ymmärtää, että sen Minän esiintyminen ei millään tavalla ole lakannut tai loppunut eikä saavuttanut huippukohtaa, vaikkakin eri kulttuureissa lausuttaisiin: „Nyt on Jumala ilmoittanut itsestään niin paljon, kuin hän voi ja aikoo”; vaikka erityisesti tässä kristillisessä kulttuurissa olisi ajateltu: „Kristus, se Jumala, joka ilmestyi Jeesus Kristuksen kautta, oli ainoa ja korkein ilmaus.” Vaikkakin näin lausuttaisiin, niin me ymmärrämme, että se on erehdystä, sillä Jumalan itsensä ilmoittaminen jatkuu, ja Jumala tulee vain yhä lähemmäksi ihmisiä, Jumala tekee itsensä yhä enemmän tunnetuksi. Sentähden kuudennessa kulttuurissa tämä Bhagavad Giitaan Minä, Logos, Kristus, tulee tekemään itsensä vielä tunnetummaksi ihmisille. Nojaten tuohon analogian lakiin, jonka mukaan toinen kulttuuri suhtautui kuudenteen ja seitsemäs ensimmäiseen, me voimme ymmärtää, millä tavalla Minä tulee ilmoittamaan itsensä kuudennessa kulttuurissa. Me voimme ymmärtää, millä tavalla se tulee perustamaan uuden dharman ihmiskunnalle ja muistuttamaan alkuperäisestä vanhasta dharmasta. Me voimme sen ymmärtää, koska me muuten tiedämme, että juuri nyt, näihin aikoihin, olemme näkemässä tämän kuudennen kulttuurin alkamisen, olemme nyt sellaisessa ylimenoajassa, jolloin vanha aikakausi loppuu ja uusi alkaa. Vanha alkaa vähitellen hävitä, se on saanut jo kaiken ja alkaa nyt poistua ja kadottaa valtaansa ja uusi alkaa voittaa. Elämme sellaisessa ajassa, ja erityisestihän on sanottu, että

teosofinen liike valmistaa tätä kuudetta kulttuuria, joka myöhemmin tulee koskemaan koko maapalloa eli koko sivistynyttä maailmaa, mutta joka saa alkunsa Pohjois-Amerikasta. Minä en puhu nyt kuudennesta juurirodusta, vaan kuudennesta kulttuurista. Ja kun me ajattelemme näitä kaikkia edellisiä kulttuureja ja sitten erityisesti katselemme toista kulttuuria ja esim. teosofisen liikkeen toista virtausta, niin me voimme saada jokseenkin selvän kuvan siitä, mikä tulee olemaan henkisenä tunnusmerkkinä kuudennessa sivistyksessä, mikä dharmalla tulee olemaan. Tietenkään ei sivistys koskaan täydellisesti saavuta, mitä siinä on tarkoitettu. Päinvastoin näemme, että dharmaa vähitellen muuttuu adharmaksi ja uuden kulttuurin täytyy taas syntyä, mutta kuitenkin on joka sivistyksessä määrätty sen henkinen leima, tunnusmerkki, joka erottaa sen toisista. Ja kun tätä kuudetta kulttuuria ajattelemme, niin voimme kyllä selvästi nyt jo nähdä siinä kaksi pääpiirrettä. Toinen on se, että Logos eli Jumala eli Kristus, eli Minä Bhagavad Giitaan mukaan, salainen maailma, joka on näkymättömissä, tulee sanomaan itsestään: „Minä olen rakkaus ja rauha. Rauha ja rakkaus on elämän laki.” Toisessa kulttuurissa se viittasi elämän järkähtämättömiin lakeihin, ja silloin Jumala ilmoitti itsensä niissä laeissa.

Kuudennessa kulttuurissa se tulee taas sanomaan jotakin elämän laeista, ja tarkemmin niitä määrittelemään, sanomaan elämän perustuslakia rauhaksi ja rakkaudeksi. Me näemme nyt jo maailmassa oireita siihen; meillä on yleinen mielipide jo vaikuttamassa rauhan puolesta; sotailaitos on kohonnut niin julmuuden huippuun, että ihmisten mielet jo ovat kuohuksissa. Hallitukset ja hallitusmiehet pelkäävät ja kammoavat sotaa, vaikka he eivät enää itse ole käyneet sodassa, vaan istuneet kotona ja määränneet, miten muiden pitää murhata ja kuolla. He ovat alkaneet jo pelätä sodan kauhuja, niin että valtiomiehemme ylipäänsä välttävät sotaa. Yleinen mielipide on

jo kallistunut siihen suuntaan, ja me voimme ymmärtää, että tämä johtuu siitä, että valmistetaan uutta eksoteerista maailmankatsomusta, jolloin Jumala selvästi tulee sanomaan: „Minä olen juuri rauhassa. Te ette ole ollenkaan minun palvelijoitani, jos käytte sotia.” Tässä viidennessä kulttuurissa, sekä kristinuskossa että islamin uskonnossa, uskotaan yleisesti eksoteerisesti, että Jumala katselee erittäin suopealla silmällä sotatanterella kaatuvia urhoja, että he ovat Jumalan lempipoikia. Niin on luultu meidän sivistyksessämme, ja veritekoja, sotia ja riitoja on pidetty Jumalalle otollisena asiana. — Tulevassa kulttuurissa tulee Jumala aivan ulkonaisesti, eksoteerisesti puhumaan ihmisille, että jos he tahtovat häntä palvella, silloin he eivät saa käydä sotaa, silloin heidän täytyy noudattaa rauhaa. Mutta vielä nyt, vaikka ihminen on kristitty, hän ymmärtää sillä kaikenlaisia asioita, mutta muun muassa, että hänen pitää kuuliaisesti mennä sotaan ja taistella uskonsa puolesta. Kuudennessa kulttuurissa tulee olemaan toisin. Silloin ihmiset ulkonaisestikin ymmärtävät, että se noudattaa uskontoa eli kulttuuria, joka harrastaa rauhaa eikä käy sotaa. Tällainen tunnusmerkki tulee olemaan kuudennessa kulttuurissa, ja toinen yhtä selvä piirre on huomattavana. Siinä tulee myös Jumala eli Kristus eli „Minä” puhumaan ihmisille: „Kun te kasvatte rauhassa ja rakkaudessa, niin tietonne ja näkemyksenne ja intuitionne kasvaa, ja te tulette näkemään näkyjä.”

Erittäin mielenkiintoinen ja kuudetta sivistystä kuvaava piirre tulee olemaan näkyjen näkeminen ja kaikenlaisten yliaistillisten tietojen saaminen. Me näemme tästäkin jo oireita meidän aikanamme. Missä ne näkyvät? Kaikkiialla psyykkillisessä tutkimuksessa, mutta vielä paremmin niissä ilmiöissä, jotka sen tutkimuksen ovat aiheuttaneet ja joista etenkin on tehty propagandaa spiritistisessä liikkeessä. Spiritistinen liike on myös selvä viittaus kuudenteen kulttuuriin, selvä ennustus ja oire kuudennessa kulttuurista,

sillä spiritistinen liike juuri harjoittaa näiden näkyjen näkemistä. Se etsii, mutta vaikkei niitä etsisikään, niitä ilmenee kuitenkin maailmassa. Olen täällä Suomessakin tehnyt sen kokemuksen, että yhä useampi ihminen alkaa tulla hieman mediumistiseksi. Sen ei tarvitse olla suorastaan mediumismia, en tiedä, minkä sanan keksisin, se on jonkinlaista selvänäköisyyttä ilman että se on johtunut mediumistisista kokemuksista. Yhä useampi ihminen alkaa kokea tällaisia näkyjä ja henkivaikutuksia. Nämä ilmiöt tulevat yhä tavallisemmiksi Suomessa. Minulle tulee esim. joka kuukausi useita kirjeitä, joissa kysytään neuvoja tämänlaatuisissa asioissa: nähdään näkyjä ja tehdään erilaisia yliaistillisia kokemuksia. Ja tiedän, että asianlaita on sama muissa maailman paikoissa. On ikäänkuin toteutuisi se raamatun sana, että „vanhukset alkavat nähdä näkyjä ja lapset profetoivat, näkevät unia”. Sillä tavalla nykyään yhä useampi yksilö joutuu tekemisiin tuon yliaistillisen maailman kanssa. Tämä viittaa siihen, että kuvaavana piirteenä kuudennen alarodun sivistyksessä tulee olemaan tällainen mediumismi ja jonkinlainen selvänäkö, ei vielä mitään korkealaatuista, sellaista kuin se tulee olemaan kuudennessa juurirodussa, mutta alkaa olla oireita siihen, sillä koko tämä psyykillinen ala on niin rikas ja monimutkainen, että siitä riittää sekä kuudennelle kulttuurille alkuoireita, jotka nekin jo ovat mielenkiintoisia, että sitten kuudennelle juurirodulle. — Ja kun me sitten kysymme, näemmekö, että kuudes kulttuuri, kuudes henkinen virtaus on jollakin tavalla edustettuna tässä teosofisessa liikkeessä, silloin minä vastaan: „Koko teosofinen liikehän tavallaan on kuudennen kulttuurin valmistamista, ja siis kaikki sen johtajat ja kaikki teosofit, jotka siihen maailmankatsomukseen ottavat osaa ja tavalla tai toisella elävät teosofiaa, elävät nyt jo sitä kuudetta virtausta; mutta voihan tietysti erityisesti muutamissa henkilöissä huomata tämän edustuksen tunnusmerkkejä, ja

voimme myös ajatella, että sellainen edustaja, joka aivan täydellisesti edustaa kuudetta virtausta, vielä voi tulla.” Kun ajattelemme nykyisiä tunnetuimpia teosofeja ja sitten kysymme itseltämme, kukahan heistä parhaiten edustaa rauhan ja rakkauden ajatusta ja sitä veljesrakkautta, joka tässä meidän Teosofisessa Seurassamme on erityisesti puettu suvaitsevaisuuden muotoon, silloin meidän täytyy sanoa, että se ihminen, joka nyt on Teosofisen Seuran päänä, presidentti Annie Besant myöhempänä aikanaan on ottanut tämän ajatuksen, tämän suvaitsevaisuuden, rauhan aatteen aivan ojennusnuorakseen toiminnassaan. Me olemme aivan myös voineet huomata, kuinka hän esiintyessään teosofisissa kysymyksissä aina huomauttaa suvaitsevaisuudesta, kuinka Teosofisessa Seurassa pitää vallita veljeyden ja suvaitsevaisuuden ainakin siinä suhteessa, että Seurassa voidaan kuulla erilaisia mielipiteitä. Hän ei koskaan sanoissaan, jos me niitä tarkastamme, ole millään tavalla tahtonut asettaa omaa mielipidettänsä esille, vaan on aina huomauttanut siitä, että kaikkien erilaisten mielipiteitten pitää vapaasti saada jalansijaa Teosofisessa Seurassa, sillä se on Teosofisen Seuran aate, jota Olcott voimakkaimmin edusti alkuaikoina. Nyt meidän presidenttimme on aivan jyrkästi seisonut saman periaatteen puolella. Jos otatte tuon kirjoituksen Tietäjistä „Erlaisia salatieteellisiä tutkimustapoja”, niin huomaatte, kuinka hän siinä asettaa itsensä totuudenetsijäksi, joka kertoo, mitä hän on löytänyt, mutta ei tahdo asettaa itseänsä miksikään profeetaksi, Jumalan mieheksi, jota nyt tulee kuunnella, vaan sanoo vaatimattomasti: „Minä tuon esille niiden tutkimusten tuloksia, joita olen saavuttanut.” Tämä on rehellisen ihmisen puhetta, ja sentähden täytyy sanoa, että tässä rauhan ja rakkauden peruskysymyksessä presidenttimme edustaa kuudetta periaatetta teosofisessa liikkeessä. Hän aivan puhuu maailman rauhan puolesta: täytyy syntyä maailmanrauha, sotien pitää loppua ja rauhan täytyy

jälleen tulla maailmaan. Siis voimme siitä nähdä, kuinka meidän teosofisessa liikkeessämme on T. S:n presidentissä tuon kuudennen virtauksen edustaja. Sitä vastoin ei voi sanoa, että presidentti edustaisi kuudetta virtausta sen toisessa puolessa, näkyjen näkemisessä, vaan jos kysymme, kuka sitä erityisemmin edustaa siinä suhteessa, psyykkillisessä suhteessa, silloin mielestäni meidän täytyy tunnustaa, että meillä on siinä suhteessa erittäin etevä edustaja, Mr. C. W. Leadbeater. Hänestä me emme ollenkaan vielä ole puhuneet, mutta hän on aivan erikoinen ilmiö teosofisessa liikkeessä, yleensä erikoinen ilmiö ihmiskunnan historiassa ja erittäin ihmeellinen olento. Hän edustaa kuudetta virtausta teosofisessa liikkeessä viitatessaan siihen, että kuudennessa kulttuurissa, kun tulee esiintymään hyvin paljon näitä psyykkillisiä ilmiöitä maailmassa, täytyy niitä tutkia eikä ottaa valmiina vastaan ja umpimähkään uskoa. Jos me katselemme niitä ihmisiä nykyään, jotka kokevat yliaistillisia asioita, näkevät näkyjä, kuulevat ääniä ja ottavat vastaan vaikutuksia henkimaailmasta, voimme huomata heissä sen aivan yleisen vaikutuksen, että he joutuvat uskon tielle, ensin epäilevät, sitten uskovat, ja kun kerran uskovat, luottavat täydellisesti johtajiinsa. Heille ilmestyy näkymättömiä johtajia, ja näihin ja näkyihinsä he luottavat ja hyvin pian luulevat ties kuinka paljon itsestensä: „Me olemme ties kuinka armoitettuja.” Tämä on yleinen piirre näissä näkyjen näkijöissä, elleivät he saa erityistä koulutusta. Mutta Leadbeater on siinä suhteessa tyypillinen kuudennen virtauksen mies ja sen edustaja Teosofisessa Seurassa, että hän aina huomauttaa siitä, kuinka ihmisen tulee pysyä järkevänä ja tutkivana, kuinka hän ei saa näitä asioita ottaa umpimähkään vastaan jumalallisina ilmoituksina, vaan kuinka niitä pitää erinomaisen tarkasti tutkia. Me voimme ymmärtää, että näitä tällaisia ilmiöitä ei voisi maailmaan syntyä, niitä ei näkymättömän maailman puolelta annettaisi

maailmaan tulla, ellei tässä viidennessä kulttuurissa olisi vähitellen tieteellinen henki syntynyt. Tieteellinen tutkimus on mennyt niin pitkälle, että voidaan vähitellen alkaa raottaa näkymättömän maailman peitettä. Se uskalletaan tehdä sentähden, että tieteellinen henki on niin pitkälle kehittynyt ihmiskunnassa tai ainakin sen tieteellisissä edustajissa, että nämä eivät umpimähkään usko mihin tahansa. Tämä on välttämätön edellytys, ennenkuin luonto antaa ilmestyä kaikenlaisia uusia tutkimusaloja, joissa on kaikenlaisia vaaroja tarjolla. Nyt kun on uusi kulttuuri tulossa, saavat ihmiset nähdä näkyjä, mutta samalla on pitämässä vaakaa tasapainossa tieteellinen vaatimus, ettei saa uskoa mihinkään, jota ei tiedä. Leadbeaterissa näemme sellaisen olennon Teosofisessa Seurassa, joka aivan itseensä yhdistää nämä molemmat periaatteet, sekä suurenmoisen näkemyskyvyn että tieteellisesti täysin tarkan tutkimustavan ja tutkimushengen. Hän näet ei ole ollenkaan tyytynyt vain näkyihin, ei tyytynyt kehittämään itsessään yliaistillisia kykyjä, vaan hän on kouluttanut itseään ja käynyt sellaisen treenauksen läpi, joka on tehnyt hänestä salatieteilijän. Tämänhän tiedätte, ja Leadbeater on sentähden aivan kuin tiedemies näkymättömässä, psyykkillisessä maailmassa.

Minun täytyy mainita pieni esimerkkikin hänen saavutuksistaan ja ensin sanoa pari sanaa hänen työtavastaan. Kuten tiedämme, sellaiset ihmiset, jotka ovat mediumistisesti tai aika ajoittain selvänäköisiä, saavat näkyjä. Ne tulevat heille silloin itsestään, he eivät voi hallita niitä kykyjä. Sitä vastoin harjoitettu salatieteilijä, josta Leadbeater on tyypillinen esimerkki astraalisessa suhteessa, hallitsee näitä kykyjä, niin että hän katsoo asioita astraalisesti, silloin kun hän tahtoo, ja on katsomatta, silloin kun tahtoo. Leadbeater on tavallinen ihminen jokapäiväisissä oloissa, mutta jos hän tahtoo ja jos olosuhteet ovat suotuisat, niin hän katselee ja voi nähdä mitä tahansa astraali-

sesti ja henkisesti niillä kyvyillä, joita hänellä on. Hän saattaa psykometrisoida aivan niinkuin Mr. Peters. Kun Peters ottaa kirjeen käteensä, hän saa siitä vaikutelmia. Leadbeater on samansuuntainen; hän ottaa kirjeen käteensä ja keskittää siihen huomionsa, ja silloin hän näkee. Ero on vain siinä, että Peters ei hallitse kykyänsä, vaan saa mitä saa, hän ei voi itse ottaa selvää; hän saa vain mitä siitä tulee, sillä hän on vain mediumistinen selvänäkijä. Leadbeater sitä vastoin ottaa selvää aivan vapaasti mistä asiasta tahansa: kuka kirjeen on kirjoittanut, minkälaisissa olosuhteissa se ihminen on, mitä tahansa vain hän tahtoo tietää. Tämän ovat kertoneet toiset, — minä en ole fyysillisesti tavannut Leadbeateria —, ovat kertoneet ne, jotka ovat tavanneet hänet ja olleet fyysillisesti hänen kanssaan ja jotka ovat kertoneet siitä myös painetussa sanassa. Nyt voimme nähdä yhdestä esimerkistä selvästi, mikä on ero sellaisen umpimähkäisen psyykillisyyden ja siitä johtuvan uskon sekä todellisen tutkimuksen ja tiedon välillä.

Leadbeater on saanut auttaa erinomaisen monia ihmisiä, jotka ovat joutuneet ahdinkoon psyykillisten asiain takia, ja hän on myös kyennyt auttamaan. Hän saa aivan joka päivä kirjeitä maailman kaikilta ääriiltä ja joutuu persoonallisesti tekemisiin erilaisten ihmisten kanssa, jotka häneltä pyytävät neuvoa. Kerran, muutamia vuosia sitten, hän sai kirjeen eräältä amerikkalaiselta rouvalta. Hän itse ensin, kun se tuli hänen istuessaan aamiaispöydässä, katsahti siihen, mutta lykkäsi sen syrjään. Hänelle nim. tulee hyvin paljon kirjeitä, joissa ihmiset kertovat kaikenlaisista näyistä ja ilmiöistä; usein he eivät mitään erityistä apua pyydäkään, vaan kertovat vain ilmiöistä ja kysyvät, mitä nämä ovat. Hän ei tietysti voi näihin vastata; se tulisi mahdottomaksi työksi. Korkeintaan hän antaa sihteerin vastata. Tämänkin kirjeen hän pani syrjään, mutta sitten hänen sihteerinsä otti tämän erinomaisen paksun kirjeen —

siinä oli parikymmentä arkkia — ja luki sen ja huomasi, että siinä oli harvinaisen mielenkiintoisia seikkoja ja että se ihminen kysyi neuvoa ja selvyyttä siitä, mitä tämä oli, ja koko kirjeen sisältö ja kaikki, mitä rouva kertoi, oli harvinaisen mielenkiintoista sihteerin mielestä.

Leadbeater itsekin ihmetteli tätä kertomusta ja päätti tutkia, mitenkä asia oikeastaan oli. Sihteerin kertoi, kuinka Leadbeater piteli kirjettä kädessään, istui tuijottaen ulos avaruuteen tunnin yhtenä päivänä, tunnin toisena päivänä, ja sillä välin kuin hän tällä tavalla oli suunnannut katseensa, hän aina välillä huudahti ja kertoi. Sihteerin teki kysymyksiä ja Leadbeater otti aina selvää siitä asiasta, ja tuolla tavalla se sitten vähitellen tuli selväksi. Leadbeater itsekin ihmetteli ja oli yhtä huvitettu kuin sihteerin.

Tästä näemme, kuinka erilaista on, kun harjaantunut selvänäkijä katselee asioita.

Tällä tavalla Leadbeater on kuudennen virtauksen edustaja Teosofisessa Seurassa. Ja me tiedämme, että sekä Leadbeater että Annie Besant odottavat, niinkuin sanovat, Kristuksen tai jonkun suuren Mestarin tuloa tähän maailmaan. Tietysti ei saa ymmärtää sanalla Kristus sitä, jota sillä ymmärretään esimerkiksi kristillisessä maailmassa, kristinuskossa. „Kristus” kristillisessä merkityksessä tarkoittaa Bhagavad Giitaan „Minää”, jonka sanotaan syntyvän maailmaan silloin, kun adharma on suuri, sitä Kosmillista Kristusta, josta t:ri Steiner puhuu. Hän syntyy kulttuurissa toisensa jälkeen, niinkuin olemme sanoneet ja niinkuin Bhagavad Giitaassa puhutaan. Jumala ilmoittaa itsensä yhä enemmän, syntyy oman Maajansa kautta, mutta ei persoonallisena olentona, vaan ihmisten sieluissa, aatteissa, luonnossa jne. ja tulee yhä enemmän ilmi ihmiskunnan kulttuureissa. Ei se Kristus ollut maan päällä Jeesus Kristuksessa, ei hän hänessäkään ollut täydellisesti, sillä se jumalallinen olento, Kosmillinen Kristus, voi kyllä vaikuttaa ihmisen kautta, mutta ei voi täydellisesti mennä

sen ihmisen sisälle. Kuinka hän olisikaan jättänyt muun maailman? Mutta jos Steiner opettaa niin, on hän näkemysissään jollakin tavalla erehtynyt. Emmehän voi ajatella, että tämä Kosmillinen Kristus olisi syntynyt maailmaan. Mutta hän, tämä Kosmillinen Kristus, vaikutti ja puhui eri tavalla ja ilmoitti itsestään uuden olemuspuolen, tarkemmin sanottuna sellaisen, josta ei ennen julkisesti oltu niin puhuttu, joten hän sillä tavalla tuli lähemmäksi ihmiskuntaa, kuin hän ennen oli. Kun Besant ja Leadbeater siis puhuvat, että Kristus tulee, niin he eivät voi tarkoittaa Kosmillista Kristusta, vaan jotakin olentoa, jota he kutsuvat Kristukseksi. Tämähän on päivänselvää, ja minusta on ollut erehdyttävää, sanoisinko ajattelematonta, että ruvettiin käyttämään Kristus-nimeä siitä olennoista, jota odotetaan. Kaikki ihmiset maailmassa kutsuvat mieluummin Kosmillista Kristusta Kristukseksi. He voivat sitten erehtyä, kun kutsuvat sitä Jumalaksi, ja sentähden, jos osaisimme menetellä viisaasti, emme kutsuisi yksilöllistä olentoa Kristukseksi, jos Kristus-nimi pysytetään Kristuksella, vaan korkeintaan sanoisimme: „Ihminen, jossa Kristus on, jossa hän elää, jossa hän on saavuttanut täydellisyyden”, niinkuin Paavali sanoo. Sillä tavalla pitäisi puhua niin, että tulisi selväksi ero Kosmillisen ja mystillisen Kristuksen välillä, sillä kun Kosmillinen syntyy, on se aina mystillinen, niinkuin Bhagavad Giitaassa sanotaan: „Minä synnyn oman voimani kautta”, joka tässä tapahtuu ihmisessä. Muuten on minusta myös aivan luonnollista, että Besant ja Leadbeater odottavat jonkun tulevan, sillä niinkuin jo luentojeni alussa sanoin, ei meillä vielä ole tässä teosofisessa liikkeessä yhtään henkilöä, joka aivan täydellisesti edustaisi kuudetta virtausta, ja toiseksi, onhan mahdollista, että se uusi kulttuuri saa jonkun yksilöllisen perustajan. Kyllä ero nyt on toinen kuin edellisen kulttuurin alussa. Uusi on oleva rauhan ja rakkauden ja siis ykseyden merkeissä, joten kuudennen

kulttuurin Kristus tulee ilmoittamaan itsensä hyvin monien kautta, kymmenien, satojen, tuhansien kautta. Se tulee olemaan rikas kulttuuri. Mutta toiselta puolen ei ole ollenkaan mahdotonta ajatella — minä omasta puolestani voin hyvin sitä ajatella — että on joku aivankuin keskipiste, korkein ilmennys, johon Kristus ilmestyy, ja sentähden voi hyvällä syyllä odottaa, että joku erityinen ihminen on maan päällä edustava Kristusta. Tämä odotus on muuten aivan yleinen ylt'ympäri kristillistä maailmaa. Kirkoissa ulkomailla hyvin paljon puhutaan siitä, että Kristus tulee nyt uudestaan. Ja Besant on myös, jollei juuri ollut perustajana, ainakin ottanut korkeimman johdon siinä seurassa, joka vartavasten odottaa uutta opettajaa, seurassa, jota hän on kutsunut „Idän tähden järjestöksi”. Tämä Idän tähden järjestö on minusta aatteeltaan aivan oikea. Se aate, joka siinä on takana, on se, että odotetaan jotakin tänne tulevaa olentoa ja koetetaan valmistaa hänen tuloaan. Aina tuollaisissa seuroissa kuitenkin helposti kasvaa lisävirtauksia, ja niinpä tässäkin näkyy kasvaneen sellainen lisävirtaus, että odotetaan jo, että se olento tulee syntymään määrättyssä henkilössä, joka on sen seurun päänä. Siinä suhteessa tämä on mielestäni mennyt liian pitkälle, sillä tällaisia asioita ei voi yksityiskohdissa tietää edeltäkäsien. Ne kadottavat silloin makunsa, tuoksunsa. Sitä ei voi edeltäkäsien tietää. Ihmiskunta on monta kertaa pettynyt odotuksessaan, kun on sanottu: „Nyt tulee Kristus”. Vuonna 1000 odotti kristikunta Kristuksen tuloa. Kaikki työ lakkasi, ihmiset istuivat kädet ristissä, mutta ei mitään tapahtunut, ei mitään tullut. Kaikenlaiset sellaiset yksityisseikat ja tarkat tiedot voivat viedä harhaan, ja minusta ei tarvitse muuta kuin yhtyä vain siihen, että mahdollisesti on hyvin luultavaa, että joku tulee. Ja jos saa luottaa salaisiin tietoihin, niin olen minäkin saanut sellaisen ilmoituksen muutamia vuosia sitten, että joku

tulee, mutta sellaiset tiedonannot ovat kuitenkin otettavat vastaan aivan tyynesti ja odottaen.

[1913]

○○○

Ote

Pekka Ervastin

TOIMITTAJALTA-kirjoituksesta

(Tietäjä joulukuu 1912)

[Ruusu-Ristin vuosikerroissa 1950—51, joista edellisellä sivulla päättyvä esitelmäsarja on jäljennetty, sarjan viimeinen esitelmä jatkuu täällä otteella Pekka Ervastin *Toimittajalta* -kirjoituksesta. Sen vuoksi ote on liitetty myös tähän kirjaan. Alkutekstinä on käytetty vuosikerran 1951 sijasta vuoden 1912 Tietäjä-lehden joulukuun numeroa. Huomautus *Pekka Okko.*]

Ihmisen sielu vaikeroi ja huutaa: oi missä on vapahtajani? Olen epätäydellinen, syntinen ja huono. Kamppailen, taistelen ja ponnistan, mutta en muutu, en paremmaksi tule. Luonteeni pysyy samana tänään kuin eilen, samana huomenna kuin tänään. Ei ihminen omin voimin saata pelastua. Ken nostaa minut itsekkyyden ja tietämättömyyden kuilusta? Missä on vapahtajani?

Kirkollinen teologia neuvoo: ei ole muuta perustusta laskettu kuin se, mikä laskettu on maailman alusta: Jeesus Kristus. Jeesus on ainoa vapahtaja, ainoa joka kykenee ihmissielun nostamaan kadotuksen vallasta. Jeesus on totinen ihminen ja totinen Jumala ja sentähden hän on ihmiskunnan pelastaja. Usko häneen, niin tulet autuaaksi. Joulu on käsillä, Jeesuksen juhla, anna nyt sielusi hänelle.

Ihmisen järki väittää vastaan: voinhan uskoa, että Jeesus Kristus niminen henkilö on elänyt maan päällä, vaikkei se olisikaan vielä aivan todistettu historiallisesti, mutta silloin hän tietysti on ollut ihminen kuin muut. Ei avaruuksien Jumala ole saattanut supistua yhteen ihmiseen pienellä maapallolla — koska Jumala on kaikkialla — eikä Jeesus siis voinut olla itse Jumala. Ja kun hän kerran oli ihmi-

nen, kuinka silloin uskoni häneen, toiseen ihmiseen, voisi minut vapauttaa ja pelastaa?

Ihmisen sydän lisää: sitäpaitsi tunnen päältäni, että vapahtaja, jota kaipaan, ei saa olla ihminen. Minähän olen ihminen, ja jos ihminen on jumalallista alkuperää, olen ihmisenä Jeesuksen vertainen. Ei ihminen voi ihmistä pelastaa. Jokaisessa ihmisessä on jotain epätäydellistä. Mutta sieluni kaipaa täydellistä. Se kaipaa sitä vapahtajaa jota ei koskaan kiusata, koska hän on ikuinen rauha, täydellisyys ja muuttumattomuus.

Kuuluu välillä ääniä. Materialismi: ei ole muuta kuin se mitä on. Luota omiin voimiisi. Skeptisismi: miksikä ollenkaan ponnistaa? Olethan hyvä semmoisena kuin olet. Pintapuolinen uskonnollisuus: ota Jeesus Kristus esimerkiksi jokapäiväisessä elämässäsi ja seuraa häntä. Teosofis-mielinen suvaitsevaisuus: ota kuka tahansa Mestari sankarikesi ja ihanteeksesi, ihaile ja palvele häntä.

Ihmisen sielu valittaa: oi te ette ymmärrä minua. Minulla ei ole voimaa, ei halua, ei intoa. En voi ihmiseen sillä tavalla uskoa. Ihannetta en näe, sankariutta en löydä. Mutta ikävöidä minun täytyy, ikävöidä jumalallista, ikävöidä sitä täydellistä, joka minut epätäydellisyydestä irrottaa, ikävöidä sitä rauhaa, joka tuskasta ja levottomuudesta minut pelastaa, ikävöidä sitä vapahtajaa, joka minut itsestäni päästää.

Nyt jumalallinen teosofia kuiskaa: ah sielu, joko siinä kohdassa olet, että olet itseesi väsynyt? Tiedä, että totinen vapahtaja on sinussa itsessäsi: Isä Jumala, joka ei koskaan ihmisenä ole elänyt maan päällä, koska hän aina elää ihmisissä, Isä, joka on täydellinen, ikuinen, muuttumaton, Isä joka on Jumala. Usko häneen ja heitä itsesi. Älä enää rakasta itseäsi, rakasta Isää. Älä huolehdi epätäydellisyydestäsi, Isä on täydellinen. Älä ole tuskainen äläkä levoton, Isässä on rauha.

Kuka sitten Kristus oli?

Hän oli ihminen niinkuin sinä, mutta hän löysi Isän. Kun sinä löydät Isän, tulet sinäkin Kristukseksi. Et heti ole valmis, pois se, mutta Kristus sinussa syntyä, Kristus-elämä sinussa alkaa, ja kun se kukkaansa kehittyä, olet Jeesuksen kaltainen.

*

Tahtoisin sanoa sanan suoraan sydämestäni nuorille. Monet nuoret harrastavat meidän päivinämsä teosofiaa. Vuosi vuodelta niiden lukumäärä kasvaa. Elämme semmoisessa ajassa, että totuuden etsintä on ilmassa. Kristushengen vuodatus on suuri ja runsas ja moni nuori tulee siitä osalliseksi. Miksikä ainoastaan vanhemmat ihmiset olisivat nöyrät sydämestään ja vilpittömät ja rakastavaiset? Voihan nuorekin sydän olla puhdas, niin että hän näkee jumalan? Sitä aina olen uskonut ja vielä uskon, vaikka katkeriakin olen kokenut.

Te nuoret, tiedättekö, mikä tosi teosofinen henki on — tosi Kristushenki, totuuden pyhä henki? Tiedättekö, mihin se teitä velvottaa?

Se velvottaa teitä ajattelemaan omaa elämäänsä ja mahdollisesti sitä muuttamaan. Älkääkä nyt luulko, että mitään ulkokultaista saarnaasä saarnaasä. En erityisiä „syntejä” ajattele. En „synnitöntä” ihmistä tahtoisin nähdäkään, eikä se ole ihanteeni. Tiedänhän minä, että kaikki olemme „syntisiä”, koska kerran täällä olemme. „Syntiä” ajattelenkin kauniimmin kuin monet jumaluusoppineet (kats. esim. „Suuret Uskonnot”, viimeinen luku).

Vaan tarkoitan aivan toista. Tarkotan paljon suuremmoisempaa asiaa kuin „synnittömyyttä”. Tarkotan koko teidän elämäänsä, sen perusvaikuttimia ja toimia.

Tahtoisin antaa teille uuden käskyn: „palvelkaa jumalaa, mutta älkää palvelko jumalaa sunnuntaisin”!

Ja kuulkaa nyt, mikä on tämän käskyn „esoteerinen merkitys”.

„Palvella jumalaa” on tehdä työtä totuuden, s. o. ihanteen puolesta ja ihmiskunnan hyväksi; ihmissielu elää silloin korkeammassa maailmassa, hänen tajuntansa on jumalan luona.

Katsokaa ihmisten elämää! Se on niin järjestetty meidän yhteiskunnissamme, että jumalaa palvelemaan sunnuntaisin. Silloin käydään kirkossa ja nostetaan mieli korkeampiin. Mutta viikon varrella tehdään työtä «toimeentulon puolesta». Viikolla ei palvella ihannetta.

Onko tämä kaunista? Ei. Meidän yhteiskuntamuotomme on vanha ja kulunut. Se vain tahtoo meitä ajattelemaan itseämme. Muiden puolesta työskenteleminen tapahtukoon sunnuntaisin jonkinmoisena huvina tai juhla-velvollisuutena. Ja jos vakavasti katsomme tätä Jumalan-palvelusta” silmiin, on sekin muuttunut jokseenkin ontoksi omasta „autuudesta” huolehtimiseksi!

Ottakaa siis pohtiaksenne, te nuoret, jotka totuuden etsintään olette heränneet, mikä teidän velvollisuutenne kuuluu. Älkää myykö itseänne mammonalle, sillä ei kenkään voi palvella kahta herraa. Jos tekin tyydytte totuutta ja ihannetta ajattelemaan vain „sunnuntaisin”, vain lepoetkinä, koska sitten maailma muuttuu? Jos tekin vain pidätte silmällä ruumiinne elättämisen ja sen nimessä teette mitä työtä tahansa — semmoista työtä, jota te ette tekisi, jos olisitte „vapaat valinnassanne”, — koska silloin syntyvät tänne ne uudet ihmiset, jotka uutta kulttuuria luovat? Vai ettekö tiedä, että uusi sivistys luodaan siten, että ihmiset alkavat elää ja tehdä työtä uudella tavalla, että ihmiset tahtovat tehdä semmoista työtä, jossa he ihannetaan palvelevat?

Te sanotte: maailmassa ei ole semmoista työtä! Jos teosofinen työ onkin, eiväthän kaikki voi sitä tehdä. Eivät kaikki voi puhua, kirjoittaa j.n.e.

Niinkö? Minun mielestäni on teosofista työtä maailmassa kuinka paljon tahansa. Tietysti ei ole valmiita „paikkoja” ja „virkoja”, joista niin ja niin paljon palkkaa maksetaan. Pois se. Se ei olisikaan enää aivan puhdasta teosofista työtä. Sillä teosofinen työ on sitä työtä, jota työntekijä itse on mukana luomassa. Kun vanhemmat ihmiset, jotka jo ovat kiinni elämän velvollisuuksissa, perustavat teosofisen looshin ja paikkakunnallaan koettavat levittää teosofista maailmankatsomusta, silloin he tietysti tekevät teosofista työtä, sillä he itse sitä luovat. Enempää heiltä harvoin voi odottaakaan. Mutta nuoret, jotka vielä voivat elämäänsä muuttaa, tai sitä vasta alottaa, he saattavat luoda koko elämästään teosofisen työskentelyn. Eikä tätä työskentelyä silloin pidä käsittää liian ahtaassa merkityksessä, ei sen tarvitse olla suoranaista työtä teosofisen liikkeen puolesta. Sen pitää olla työtä teosofisessa hengessä ihmiskunnan hyväksi — itsekeksittyä, itsevalittua työtä.

Tietysti tämä ei ole leikintekoa. Helppoa on „harrastaa” jotakin aatetta, kun aineellinen toimeentulo on taattu. Mutta työskennellä ihanteensa puolesta ja siinä samalla raivata tietä itsellensä aineellisesti, se ei ole leikintekoa.

Ja kuitenkin kehotan teitä siihen, te teosofiset nuorukaiset. Pohtikaa asiaa, kukin „omassa kammiossaan”. Keskustelkaa jumalanne kanssa. Mutta muistakaa, muistakaa, että lykkäätte maailman pyörää edes hiukan verran eteenpäin.

Sillä ihminen osaa sitä tehdä. Ja ihminen osaa siihen ryhtyä jo nuorena. Sen uskon ja sen tiedän.

[Ote Pekka Ervastian *Toimittajalta*-kirjoituksesta
(Tietäjä 1912, ss. 452-456).]

9

H. P. B.

ja itämainen okkultismi

Yleensä en osaisi puhua mitään siitä okkultismista, jota me nimitämme ruusuristiläiseksi, ellen uskoisi koko sydämeistäni ja hengestäni, että olen sen tehtävän myöskin saanut H. P. B:ltä, siltä suurelta ihmiseltä, jonka okkultismista minun pitäisi tänä iltana vähän puhua. En osaa sanoa, olisinko ollenkaan voinut ryhtyä koko Ruusu-Ristin perustamiseen ja Ruusu-Risti-okkultismin julistamiseen, kun kuului Teosofiseen Seuraan, niinkuin kaikki, jotka ovat olleet mukana perustamassa tätä Ruusu-Ristiä, jollen olisi tuntenut ja ollut vakuuttunut sisässäni, että Helena Blavatsky — tai niinkuin sanomme, kun ajattelemme hänen okkultista persoonallisuuttaan „H. P. B.” — on ollut tässä Ruusu-Risti-työssä mukana ja juuri itse sitä toivonut. Vaikka mestari kyllä toivoi ja toi ilmi minulle toivomuksensa, että tämmöistä Ruusu-Risti-työtä tehtäisiin, en ehkä sittenkään hänen toivomuksestaan yksin olisi voinut siihen ryhtyä, ellei H. P. B. myöskin olisi sitä toivonut. Sillä H. P. B. on minulle minun nuoruuteni ensimmäinen, sanoin kuvaamaton rakkaus. Te tiedätte kyllä, millä tavalla me nuoruudessamme ihastumme ja rakastumme johonkin henkilöön, ja te voitte ymmärtää, että minäkin olen nuoruudessani tuntenut juuri sellaista runollista, oikeastaan sanoin kuvaamatonta rakkautta, mitä ihminen voi tuntea, ja minä tunsin sitä H. P. B:tä kohtaan. Hän oli minusta suurin ihminen, mikä oli ilmestynyt tässä meidän maapallollamme nyt näinä aikoina. Vaikka hengessäni näin nuoresta pitäen, että Jeesus Kristus oli

ihmeolento, se jonka edessä minä olin polvillani, ja vaikka myöskin näin, että Gautama Buddha oli toinen ihanneolento, jonka edessä seisoin kädet ristissä rinnalla, niin H. P. B. oli minulle sellainen elävä ihminen, joka ei koskaan tahtonut esiintyä pyhimyksenä, joka ei koskaan tahtonut näyttää millekään erinomaiselle tai erikoiselle — joka päinvastoin tahtoi peittää kaikkea, mikä hänessä oli suurta, joka mieluummin tahtoi esiintyä syntisenä, epätäydellisenä, moitittavana, jonka päälle ihmiset saivat heittää lokaa, kuin että ihmiset olisivat saaneet hänestä sen käsityksen, että hän oli joku palveltava pyhimys tai enkeliolento. Hän kammoksui kaikkea sellaista ihmettelyä ja palvontaa, mutta oli tämän kaiken takia suurin ihminen, mikä meidän ajallamme on liikkunut maan päällä. Minä jollakin salaperäisellä, ihmeellisellä tavalla tunsin tämän nuoruudessani. En ymmärtänyt häntä yhtä hyvin kuin vanhempana, mutta tunsin sen ja ihailin ja rakastin häntä, niinkuin nuori ihminen voi rakastaa — en tarkoita niinkuin nuori ihminen rakastaa jotakin toista nuorta, vaan niinkuin nuori ihminen voi rakastaa esimerkiksi äitiä, jonka hän varustaa kaikella hyvällä ja kaikella täydellisyydellä, ja joka hänen silmissään aina on ihanteen ruumistuma. Sillä tavalla minä nuoruudessani rakastuin H. P. B:hen, ja tunsin, että jos eläisimme ritariajalla, niin minä aseenkantajana — ehkä myöhemmin ritarina — kulkisin aina hänen värinsä olkapäälläni tai kypärässäni ja taistelisin hänen puolestaan. — Se oli tuollainen voittamaton rakkaus, ja sentähden minä olen aina myöskin tahtonut sieluni syvimmästä sopukasta, että hän on mukana, että hän on hyväksymässä kaikkea, mitä minä pienillä voimillani ja kyvyilläni yritän tehdä. Ja sentähden myöskin on aivankuin tänä iltana olisin saanut häneltäkin tuon tehtävän, puhua hänestä ja itämaalaisesta okkultismista.

Silloin on ensimmäinen kysymys: mitä okkultismi on?

— Ja H. P. B. on itse vastannut tähän kysymykseen —

hän on sanonut: „Okkultismi on sitä, että tutkitaan jumalallisen eli kosmillisen järjen toimintaa maailmankaikkeudessa”. Se on siis tietoon pyrkimistä, se on tutkimista. Emme sano: „uskomme Jumalaan, ja kaikki on hyvin, kun uskomme on voimakas, kun uskomme, että Jumala on hyvä”. — Okkultismi on sitä, että emme ainoastaan tahdo tietää, vaan ymmärtää. Okkultismi on sitä, että tahdomme ymmärtää, millä tavalla jumalallinen järki toimii tässä maailmankaikkeudessa, ja mihinkä tietoon ihminen siitä voi päästä. Ja kun määrittelemme okkultismia tällä tavalla, on myöskin aivan selvää, että emme voi puhua itämaisestä enemmän kuin länsimaisesta okkultismista. Okkultismi on sitä yhtä ja samaa, mitä se aikojen aamusta saakka on ollut, sitä, että ihminen on koettanut päästä tietoon siitä, mitkä järkevät lait vallitsevat maailmankaikkeudessa, minkätähden kaikki on, niinkuin on ja tapahtuu, niinkuin tapahtuu, mikä on syynä ja mikä on seurauksena, millä tavalla kaikki on järkevää ja hyvää. Näinhän on ajatteleva ihminen alusta lähtien voinut tutkia sentähden, että muualta on tullut tähän tähtemme sellaisia hyviä olentoja, vanhoja ihmisiä, jotka ovat osanneet ohjata hänen askeleitaan ja myöskin herättää hänen haluaan, hänen mielenkiintoansa tällaisiin kyselyihin ja tutkimuksiin. Okkultismi sellaisena kuin H. P. B. sitä määrittelee, ei ole itämaista eikä länsimaista, vaan se on yleisinhimillistä, ikuista. Minkä tähden sitten puhumme itämaisesta okkultismista, ja minkä tähden länsimaisesta okkultismista? Me puhumme niistä asioista sentähden, että itse menettelytavat muuttuvat ihmiskunnan kehittyessä, okkultiset menettely-, tutkimustavat — se tapa, millä me järkevinä olentoina kehitymme maailmankaikkeudessa. Sentähden me voimme puhua erilaisista okkultismeista. Se koskee siis okkultismin muotoa ja sen elämää siinä muodossa, mutta ei okkultismia itseään, sen periaatetta sinänsä. Se on ollut aina sama ja tulee pysymään aina samana. — Kun nyt

puhumme itämaisestä ja länsimaisesta okkultismista, silloin luonnollisesti emme voisi sellaisesta puhua, ellei meillä olisi joitakin eläviä esimerkkejä, ellei meillä olisi eläviä ihmisiä, jotka ovat silmiinpistäväällä tavalla edustaneet näitä okkultismin erilaisia metodeja. Heidän on täytynyt olla historiassa joku henkilö tai monta henkilöä, mutta joku päähenkilö, joka on edustanut sitä okkultista menettelytapaa, jota nimitämme itämaiseksi. Ja sitten historiassa on täytynyt olla joku päähenkilö tai monta henkilöä, jotka ovat ruumistuttaneet ja edustaneet sitä okkultismia, jota nimitämme länsimaiseksi. Ja itse asiassa meillä on historiassa kaksi sellaista henkilöä, joista emme voi sanoa, kumpi heistä ihmisenä on suurempi, vaan joista täytyy sanoa, että ihmisinä he ovat yhtä suuret. Jos toinen on toisenlainen kuin toinen, jos toinen on tuonut jotakin lisää, riippuu tämä pikemmin historiallisista olosuhteista ja siitä tehtävästä, jonka hän on saanut korkeammalta taholta, kuin siitä, että hän ihmisenä olisi ollut suurempi kuin toinen. Nämä kaksi henkilöä ovat — niinkuin kaikki tiedätte: Gautama Buddha ja Jeesus Kristus.

Gautama Buddha — lyhyesti Buddha — edustaa meille sitä okkultismia, jota nimitämme itämaiseksi. Ja mitä tämä silloin tarkoittaa? Me nimitämme sentähden sitä itämaiseksi, että Gautama Buddha itse oli itämaalainen — syntyi Intiassa ja eli siellä. Sentähden hänen oppinsa, tiensä, menetelmänsä levisi, on levinnyt itämaihin. Sentähden nimitämme sitä itämaiseksi. Mutta itse asiassa se ei oikeastaan ole itämainen. Ei Buddha ole itämaalainen missään määrättyssä merkityksessä, erotukseksi länsimaalaisesta, eikä Jeesus Kristus ollut länsimaalainen millään erikoisella erotuksella itämaalaisesta, — vaan Buddha oli pikemmin atlantilainen ja Jeesus Kristus oli eurooppalainen. Buddha ruumistutti, personoi itsessään neljännen juurirodun korkeimman saavutuksen, viisauden. Buddha oli ensimmäinen ihminen meidän ihmiskunnastani-

me, suurin ihminen, joka neljännen juurirodun edustajana saavutti korkeimman viisauden. Buddha oli atlantilaisen ihmiskunnan kukka. Jeesus Kristus taas edustaa meille viidettä juurirotua, ja meidän täytyy lisätä — ainakin minä tunnen sisäisen pakotuksen heti lisätä (en tiedä) — hän luultavasti edustaa meille ei ainoastaan viidettä, vaan kuudetta ja seitsemättä juurirotua. Sillä viides, kuudes ja seitsemäs juurirotu kuuluvat yhteen, niinkuin ensimmäinen, toinen, kolmas ja neljäs kuuluvat yhteen. Nämä neljä ensimmäistä periaatetta kuvaavat persoonallisuutta ja kolme myöhempää periaatetta, joita rodut jollain tavalla edustavat, kuvaavat taas korkeampaa minää. Sentähden Buddha neljännen juurirodun edustajana kuvaa sitä korkeinta saavutusta, minkä ihminen persoonallisena olentona voi saavuttaa. Ja Jeesus Kristus viidennen juurirodun edustajana kuvaa sitä, mitä ihminen korkeampana yksilöllisenä minänä voi saavuttaa. Ja sentähden sanon, että Jeesus Kristus ei ainoastaan edustanut viidettä —, vaan kuudetta — ja seitsemättä juurirotua. Hän kuvaa omassa persoonallisuudessaan ihmiskunnan myöhemmän kehityksen, niinkuin Buddha koko sitä kehitystä, minkä ihmiskunta saattoi saavuttaa neljännessä juurirodussa — että verraten harvat ihmiset saavuttavat sellaisen korkeuden kuin Buddha, että oikeastaan kukaan ei saavuttanut sitä. Se vain todistaa, että kolmannessa — ja varsinkin neljännessä juurirodussa oli mahdollista saavuttaa niin suuri korkeus inhimillisessä henkisessä kehityksessä, että siihen ei pystynyt kuin yksi ainoa valiohenkilö, yksi kukka, Gautama Buddha. — Mikä on erotus nyt Buddhan ja Jeesus Kristuksen okkultismin välillä? Mikä oli se korkea saavutus, mikä oli saavutettavissa neljännen juurirodun ihmisillä, ja mikä on saavutettavissa nyt ja vastedes tässä rodussa ihmiskuntamme historiassa? Buddha itse nimittää omaa saavutustaan, omaa tietään, omaa päämääräänsä, jonka hän myöskin tarjoaa toisillekin saavutettavaksi,

nirvaanaksi. Ja Jeesus Kristus taas nimittää sitä päämäärää, minkä ihminen voi saavuttaa, Jumalan Pojaksi, jumalanlapsi-saavutukseksi. — Jos nyt kysymme: mikä on Buddhan nirvaana? — niin saimme ainakin muutamia vuosikymmeniä sitten kuulla länsimaisilta oppineilta aina, että se merkitsi kaiken elämän sammumista. — Se oli kaiken loppu. Buddha, sanoivat nämä eurooppalaiset oppineet, oli suuri pessimisti. Hän oli nähnyt, millaista surua olemassaolo on, kuinka onnetonta ja kurjaa kaikki oli. Kurjaa on syntyä tänne, onnetonta ja kurjaa elää täällä, onnetonta ja kurjaa oli kuolla täältä pois. Olemassaololla ei ollut mitään arvoa — sellaisena kuin se meille esiintyi, ei sillä ollut arvoa itsessään. Koko sen arvo oli siinä, että se teki mahdolliseksi päästä irti siitä — kuolla pois. — Ja länsimaiset oppineet selittivät, että kun voitamme itsessämme kaikki himot, kaiken itsekkyyden — niinkuin Buddha neuvoi —, silloin kuolemme pois tästä olemassaolosta. Kuolemme itsestämme pois ja saavutamme nirvaanan olemattomuuden. — Ja eihän ole ihme, että länsimaiset oppineet ajattelivat, että Buddha siis oli suuri pessimisti, joka sanoi: „tappakaa itsessänne kaikki, että pääsette kurjuudesta”. — Mutta asianlaita ei ole niin. Nirvaana Buddhan huulilla ei merkitse sitä. Buddhan pessimismi ei ole absoluuttinen sellaisenaan, vaan se on relatiivinen ja viittaa siihen, että itsekäs elämä kaikissa sen muodoissa on semmoista, joka ei voi meitä tyydyttää ja tehdä meitä onnelliseksi, vaan itsekäs elämä vie aina ristiriitoihin. Jos meissä on himoja, haluja, itsekkäitä pyyteitä, joudumme ristiriitoihin, ja vaikea on selvitä ja päästä niistä. Sentähden sanoo Buddha: „voittakaa itsessänne kaikki intohimot, itsekkäät halut ja pyyteet, että saavuttaisitte nirvaanan”. Mutta nirvaana ei hänen huulillaan merkinnyt olemattomuutta, vaan tämän itsekään persoonallisuuden sammumista, joka on meille monella tavalla vaivaksi. Meiltä se sammukoon, kuolukoon

pois, jotta me itse ihmisolentoina „itseinä” olisimme vapaat. Nirvaana on pelastus kaikesta onnettomuudesta ja kurjuudesta. „Nirvaana on vapautumista ihmeelliseen suureen autuuteen”, sanoo Buddha optimistisesti. Ja hänen okkultisminsa oli nyt siinä, että persoonallinen ihminen, joka ei tunne korkeampaa minäänsä, joka ei tiedä mitään korkeammasta minästään, että tämä persoonallinen ihminen kuitenkin voi kulkea pelastuksen tietä Buddhan kautta. Miten hän olisi ollut pessimisti? Hän oli pikemminkin suurin optimisti, sillä hän näytti, että kaikki ihmiset, jotka vaeltavat pimeydessä ja eivät tiedä mitään korkeammasta minästään ja tiedä olevansa kuolemattomia, mutta jotka tutkimalla itseään huomaavat olevansa suuri kimppe kaikenlaisia ominaisuuksia, että nämä ihmiset voivat kulkea pelastuksen tietä. Emme voi epätäydellisinä, huonoina, syntisinä olentoina pelastua ja voittaa itseämme. Buddha sanoi: „Te näette, kuinka olen voittanut itseni ja noussut kaikkien pyyteitten valtiaaksi, kuinka olen kamppailut ja voittanut. Seuratkaa minua ja lupaan teille, että kaikki teidän kamppailunne, kärsimyksenne eivät mene hukkaan, vaan tulette saavuttamaan sellaisen ihmeellisen voiton itsenne yli joka avaa teille autuuden portin.” Buddha oli neljännen juurirodun viisauden ruumistuma. Sellainen ihminen, joka ei tiedä vielä mitään Kosmillisesta Kristuksesta — ei pääse päiväajunnassaan tietoiseksi Kosmillisesta Kristuksesta, sellainen ihminen ei voi olla toivottomassa tilassa. Hänhän voi pelastua. Voiko suurempaa ihmistä ajatella, kuin se, joka on kamppailut ja taistellut itsensä vapaaksi, joka voi näyttää toisille tietä. „Vaikka, rakkaat veljet, ette voi mitään tietää, nähdä, uskoa ja aavistaa, niin luottakaa minuun. Olen elänyt samassa pimeydessä kuin te. Olen saavuttanut valon, kulkekaa minun perässäni ja kuolettakaa itsestänne itsekkyyks, silloin saavutatte pelastuksen ja tulette nirvaanaan.” — Näin sanoi Buddha, siihen aikaan suurin ihminen,

atlantilaisen viisauden suurin edustaja. Sillä me ihmiset olimme vielä silloin kuin suuria orpoja. Atlantilaisen maailman aikaan me syvennyimme aineeseen, lankesimme pikemmin mustaan kuin valkoiseen magiaan. Vajosimme syvälle kaikkeen itsekkyyteen ja syntiin. Kuka meidät siitä pelasti? Ei ollut Kosmillinen Kristus vielä niin lähellä, että olisi voinut päivätajunnassa saada kiinni siitä. Se oli vielä niin ylhäällä ja kaukana. Kuka päästi siitä pimeydestä meidät, missä vielä vaelsimme? Kuinka on suurta meille ihmisille, että on suuria olentoja, jotka uskalsivat voittaa itsensä ja pyrkiä hyvään, vaikka vain yö oli ympärillä. Oo! onko suurempaa ihmistä kuin sellainen Buddha, joka yöllä kulki eteenpäin, jonka sydän itki aina ja silmät vuotivat kyyneleitä, kun oli niin pimeätä, mutta joka pyrki kuitenkin eteenpäin, koska hänen sydämensä kuiskasi hänelle: „On suurempaa olla hyvä, rakastaa ja antaa anteeksi, ja olla lempeä, kuin olla julma, kuin vihata”. Sellainen ihminenhan on omiansa herättämään meissä toisissa rakkautta, luottamusta, uskoa. Sellainen ihminen oli Buddha. Sentähden hän edustaa meille atlantilaista viisautta ja okkultismia. Hän oli suurin ihminen siltä ajalta. Ihmisellä oli silloin ainoastaan älynsä, järkensä, ainoastaan persoonallinen intelligenssinsä, ainoastaan persoonallinen sydämensä.

Sitten tulee tätä uutta aikaa, näitä kolmea korkeampaa juurirotua ja korkeampaa periaatetta edustamaan okkultistina Jeesus Natsarealainen, Jeesus Kristus ja hänen koulunsa. Kosmillinen Kristus tulee lähemmäksi maapalloa, tulee tänne ihmiskunnan keskelle, tulee tänne eetterimaailmaan, ristiinnaulittuna tähän ihmiskunnan sisään. Jeesus Kristus avaa nyt uuden ajan, uudet portit, uudet mahdollisuudet. Nyt on Kosmillinen Kristus niin lähellä ihmiskuntaa, että ihminen voi kokea ja uskossaan, *pistiksessään*, lähestyä Kristusta. Buddhan täytyi mennä ulos omasta persoonallisuudestaan voidakseen päästä

yhteyteen Kosmillisen Kristuksen kanssa. Jeesus Kristus pääsi Kosmillisen Kristuksen yhteyteen omassa päivätajunnassaan, ja hänen jälkeensä tarjotaan tämä sama mahdollisuus kaikille ihmisille. Mutta ihmiset eivät vielä yleensä ymmärrä, että Kosmillinen Kristus on niin lähellä. He eivät ymmärrä mitään Kosmillisesta Kristuksestakaan eivätkä ymmärrä, että Jeesus Kristus ei ollut vain historiallinen henkilö, joka eli pari tuhatta vuotta sitten, vaan Jeesus Kristus on sellainen olento, joka koputtaa jokaisen ihmisen sydämelle: „Minä olen täällä, etkö tahdo ottaa vastaan minua! Sinun ei tarvitse enää kulkea yksin tuollaista pitkää tietä . . . voit nyt uskossa ja päivätajunnassa ottaa vastaan minut.” — Ja sentähden Jeesus Kristuksen okkultismi, tie, menetelmä on toisenlainen kuin tuo vanha. Jos nyt tahdomme tutkia jumalallisen järjen toimintaa maailmankaikkeudessa, meidän ei tarvitse tutkia sitä sillä tavalla, että ensin lähdemme niinkuin ulos ruumiistamme ja siellä opimme näkemään. Nyt me näemme tässä näkyvässä maailmassa ja myöskin näkymättömässä, sillä nyt otamme uskossa vastaan Kristuksen, ja silloin avautuu ihan toinen ja uusi tie. Mutta sehän on muodollinen asia, sehän on vain menetelmäero. Ei se muuta sitä asiaa, että meidän täytyy tutkia jumalallisen järjen toimintaa maailmankaikkeudessa. Menetelmä on paljon muuttunut, mutta vielä on verraten harvassa niitä ihmisiä, jotka osaavat ottaa vastaan tämän uuden okkultisen tien. Ehkä suurin osa ihmiskuntaa vielä on sillä tavalla rakentunut, että se kulkee vanhaa tietä. Tämä on meidän pidettävä mielessä aina: jos esimerkiksi ymmärrämme uutta tietä, on aina ymmärrettävä, että vanha tie on myöskin olemassa. Buddha on tänä päivänä, niinkuin Jeesus Kristus on tänä päivänä olemassa. Ja Buddha on Kosmillisessa Kristuksessa, niinkuin Jeesus Kristus on Kosmillisessa Kristuksessa. Sentähden on välttämätöntä

pitää mielessä juuri tuo, että on kysymys menetelmästä, on kysymys tiestä.

Ja kun nyt käännämme huomiomme H. P. B:hen, niin meidän on muistettava, että jokainen okkultisti, joka nyt esiintyy maailmassa Jeesus Kristuksen jälkeen, jos hän tulee koko maailman luo, on tietoinen näistä molemmista teistä, ja on ainakin tietoinen Kristuksen tiestä. Hänen täytyy tietää ja tuntea ne uudet edellytykset, jotka ovat nyt olemassa. Sillä jos hän on oikea okkultisti, on hän pakotettu tuntemaan Kosmillista Kristusta. Hän ei voi oppia enää tuntemaan korkeampaa minäänsä oppimatta tuntemaan Kosmillista Kristusta. Sentähden hänen aina täytyy tuntea Kosmillinen Kristus, ja sentähden hänen oma okkultisminsa on aina tietoinen siitä uudesta tiestä. — Mutta nyt me ihmiskuntana olimme tulleet sellaiseen ajankohtaan, että meidän järjellemme oli tehtävä selväksi sekä ero vanhan että uuden tien välillä, että myöskin — mikä se uusi tie on. — Ja niinkuin olen joskus ennenkin kertonut, niin Valkoisessa Veljeskunnassa oli siitä neuvottelu. Jo muutamien vuosisatojen aikana Valkoisessa Veljeskunnassa tiedettiin, että aika lähestyy, jolloin ihmisten älylle on tehtävä selväksi uusi — ja samalla vanha tie. Sillä vaikka ihmiskunta on elänyt jo parituhatta vuotta Jeesus Kristuksen esiintymisen jälkeen, niin se ei tiedä vielä mitään oikeasta tiestä. Harvat ymmärtävät, että elämä on tie. Sentähden tarvitaan aina niitä opettajia, lähettäjiä, jotka muistuttavat ihmisiä tästä. Ja Valkoisessa Veljeskunnassa neuvoteltiin ja mietittiin kauan aikaa, millä tavalla saataisiin ihmisiä vähän laajemmassa mitassa ymmärtämään näitä asioita. Sillä jos ihmiset — monet kutsutut — eivät laajemmassa mitassa ymmärrä näitä asioita, niin viivästyy sen uuden ajan tulo, jonka pitäisi tulla, jota kohti ihmiskunta käy, joka tasoittaa ne kärsimykset, mitkä käyvät nyt jo ylivoimaisiksi. Se kurjuus, joka vallitsee ihmiskunnassa, tulee aivan järjettömäksi. Ei

niin paljon pahaa tarvitse tehdä. Ihmisten täytyy tulla järkiinsä. Tätä valmistetaan näkymättömässä maailmassa. Tiedetään, että uusi aika on tulossa, ja Valkoisessa Veljeskunnassa on mietitty, mitä on tehtävä. Ja monena vuosisatana on Euroopassa esiintynyt sellaisia viisaita adeptiolentoja, jotka ovat valmistaneet tätä uuden tien ymmärtämistä, ja myöskin vanhan ja uuden tien välisen eron ymmärtämistä pienemmissä piireissä. Mutta ei vielä oltu voitu julkisesti puhua tästä tiestä. Vaikka suurimmat viisaat olivat siitä puhuneet, ihmiset olivat kaiken unohtaneet, niin etteivät he olisi ymmärtäneet sellaista puhetta enää. Sentähden oli valmistettava ja julistettava tuota totuutta uudestaan ja uudestaan, ja nyt se oli julistettava viisaiden taholta julkisemmin kuin ennen. Ja niinkuin tiedätte, Valkoisessa Veljeskunnassa oltiin hieman eri mieltä siitä, koska aika olisi kypsä julkiselle julistukselle. — Valkoisessa Veljeskunnassa on seitsemän looshia ympäri maapalloa. Yksi niistä loosheista on se, jota nimitämme Ruusu-Risti-looshiksi, ja se valvoo länsimaista kulttuuria ja henkistä elämää — länsimaisten kansojen kehitystä. Ja nyt kun Valkoisessa Veljeskunnassa mietittiin, pohdittiin ja keskusteltiin tuosta, millä tavalla on julistettava sanomaa tiestä, sanomaa uudesta ja samalla vanhasta tiestä, olivat kaikki yhtä mieltä kyllä siitä, että koska ihmisten äly oli kehittynyt nyt jonkin verran, ei ollut mahdollista julistaa sanomaa uudesta tiestä ilman, että julistettiin sanomaa samalla vanhasta tiestä. Siitä olivat kaikki yhtä mieltä, mutta siitä oltiin Valkoisessa Veljeskunnassa eri mieltä, oliko aika nyt jo hyvin lähellä. Viime vuosisadan alkupuolella, kun keskusteltiin siitä asiasta, olivat useimmat sitä mieltä Valkoisessa Veljeskunnassa, että tuskin aika on riittävän kypsä. Ja varsinkin kun julistus oli tehtävä niille länsimaisille kansoille, jotka olivat historiassa etunenässä, niin pelkäsivät useimmat, että länsimaalaiset eivät ole vielä kypsiä. Mutta ihmeellistä

kyllä — oli, niinkuin tiedämme, kaksi syntyperältään itämaalaista korkeata mestaria, jotka ajattelivat: „Mutta onhan joskus aloite tehtävä. Emme saa odottaa liian kauan, meidän täytyy jotain julistaakin.” Ja silloin erikoisesti Saint Germain, joka kuului Ruusu-Risti-looshiin täällä länsimailla, ja eräs englantilainen mestari, joka kuului siihen looshiin, olivat hyvin epäilevällä kannalla ja sanoivat, että — olemme nähneet kaiken epäonnistuvan. Saint Germain sanoi: „Minun täytyi silloin 1700-luvulla vetäytyä pois; kuinka uskaltaisimme nyt yrittää julistaa”. Se englantilainen mestari epäili ja sanoi: „Minä tunnen länsimaalaiset. Ne ovat niin typeriä, että kohtelevat hyväntekijäänsä kuin siat ja koirat, purevat niitä, jotka hyvää tekevät.” — Vaikka tämä englantilainenkin sanoi näin, niin nämä kaksi Moorja ja Kuut Huumi, jotka olivat syntyisin Intiasta ja eivät olleet siis niin länsimaisesti sivistyneitä, ajattelivat: „Mutta yritetään sittenkin. Otamme vastuun päällemme . . . tahdomme edes yrittää”. — Ja silloin sanoivat tietysti toiset mestarit: „Me emme vastusta, vaan autamme niin paljon kuin voimme, mutta vastuu on kyllä teidän — Moorjan ja Kuut Huumin”. — Ja sillä tavalla sovittiin, ja erittäin nimenomaan Ruusu-Risti-looshin jäsenet sanoivat: „Meistä tuntuu, että jos nyt ensin 1800-luvun loppupuolella pannaan työ alulle, niin ehkä sen parhaiten on kulettava atlantilaisen inspiration merkeissä — itämaisen okkultismin merkeissä —, jotta ihmiset pääsisivät selville siitä tiestä, joka on olemassa, ja jonka vaikeudet ja vaatimukset selvemmin näkyvät ihmisen järjelle, kun esitetään näin vanhan liiton mukaan. Jos sillä lailla aloitetaan, silloin voi asia menestyä. Tietysti täytyy koko ajan viitata uuteen tiehen, mutta siitä ei sovi puhua. Me emme ainakaan tule puhumaan ja vaikuttamaan ennen kuin 1900-luvun alussa — sanokaamme 1925, viisikymmentä vuotta myöhemmin kuin työn maailmassa pitää alkaa. Silloin voimme tulla mukaan ja annamme oman

uuden inspiraation, joka kertoo selvästi uudesta tiestä. Silloin me myöskin lupaamme auttaa ja ottaa vastuun päällemme, että vuodesta 1975 alkaa uuden inspiraation aika, ja tulee uusi lähettiläs maailmaan, että hän voi silloin selvästi heti viitata molempiin teihin ja painostaa uuden liiton tietä.” — Epäilemättä se lähettiläs, joka silloin tulee, on sama H. P. B., joka sitä työtä aloitti v. 1875.

Minun asenteeni ja käsitykseni on sellainen kuin se on. Minusta on painostettu nyt teosofisessa liikkeessä sekä vanhan liiton että myöhemmin myöskin uuden liiton tietä, ja nyt voimme ainoastaan jatkaa työtämme ja uskoa ja toivoa, että kun H. P. B. tulee uudestaan tekemään työtä v. 1975, silloin hän löytää — niinkuin hän „Teosofian Avaimessa” sanoo — sellaisen joukon maailmassa, joka voi ottaa sen uuden sanoman vastaan, joka hämmentämättä mieliä voi selvästi puhua uuden liiton tiestä Kristuksen luo.

Pekka Ervastian esitelmä 8/5 1932

[Esitelmä on jäljennetty

Ruusu-Ristin vuosikerrasta 1950 (ss. 97—107).

Muistiinpanot eivät ole Pekka Ervastian tarkistamia.]

Liite

Kirjan tekijän esittelyä ja henkilöhakemisto

Elämäkerrallisia tietoja

eri lähteistä koonnut

Pekka Okko

Kuva 1: Pekka Ervast

Kirjan tekijän esittelyä

Ervast, *Pekka* (Petter Elias) (1875 – 1934)

Pekka Ervast syntyi Helsingissä Tapaninpäivänä 26. joulukuuta 1875. Kasteessa hän sai etunimikseen Petter Elias. Hänen isänsä oli asessori Petter Edvard Ervast ja äitinsä Hilma Natalia, tyttönimeltään Törnroos. Esikoisensa syntyessä nuori-pari asui ensimmäisessä yhteisessä kodissaan Helsingin Siltasaarassa. Edvard, joksi Pekka Ervastin isää kutsuttiin, oli siihen aikaan Valtion rautateiden tilastotoimiston esimiehenä.

Pekka Ervastin vanhemmille syntyi kaikkiaan kuusi lasta: neljä poikaa ja kaksi tyttöä. Eloon jäivät Pekka, Gerda ja Yrjö (Georg), muut lapset kuolivat jo vauvaikäisinä. Gerda-sisko oli Pekkaa nelisen vuotta nuorempi ja Yrjö-veli, perheen kuopus, kuutisen vuotta nuorempi. Lasten äiti kuoli 3. helmikuuta 1884 Pekan ollessa 8-vuotias. Asessorin kodissa puhuttiin ruotsia, mikä siihen aikaan oli aivan tavallista virkamiesperheissä. Lapset kävivät kuitenkin suomenkieliset koulut.

Pekka Ervast ymmärsi jo nuorena, että mikään uskonto ei ole mitään, jollei se ole Jeesuksen Kristuksen jäljissä kulkemista. Neljätoistavuotiaana hän otti elämänsä oppaaksi suurimman edelläkävijänsä, Jeesus Kristuksen moraaliset elämänohjeet, Vuorisaarnan käskyt, ja noudatti niitä jokapäiväisessä elämässään. Hän eli niiden mukaisesti niin tunnontarkasti, ettei tiennyt rikkovansa niitä vastaan. Ne syvenivät syvenemistään. Kristuksen käskyt olivat hänelle niin tyhjentyttömät, että niiden vaikutus jatkui rajattomaan ikuisuuteen.

Lapsesta lähtien Pekka Ervast oli poikkeuksellisen lahjakas. Hänellä oli aivan ilmiömäinen kielitaito. Ylioppilaaksi hän tuli Suomalaisesta Normaalityöstä keväällä 1893 erinomaisin arvosanoin. Lahjakkuutensa tähden häntä pidettiin kuin itseoikeutetuna yliopistomiehenä. Syksyllä hän kirjoittautui Helsingin Yliopistoon, jossa opiskeli mm. sanskritin kieltä.

Jouluaattona 1893, jolloin Pekka Ervast oli pari päivää vaille kahdeksantoista, hän ehtoollisella käydessään näki elävän Jeesus Kristuksen, jonka syvät ja lempeät silmät katsoivat suoraan häneen. Pekka Ervast näki koko elämänsä olevan siinä, että hän toden teolla pyrkii täydellisyyttä kohti. Hän kantoi Kristuksen kuvaa sydämellään.

Pian sen jälkeen, tammikuussa 1894, hän tutustui kansainväliseen teosofiaan, josta alkoi kantautua ääniä myös Suomeen. Hän tunsikin ilmestyksessä, että niin oli asiat kuin teosofiassa esitettiin. Äärettömällä innolla hän ryhtyi tutkimaan teosofiaa ja vanhoja mystikkoja, Platonia, Böhmeä, Brunoa, Paracelsusta, Agrippaa, Tauleria, Susoa, Eckhartia, Swedenborgia ym., missä tutkimisessa hänen kielitaitonsa oli suureksi avuksi. Hänen sisäinen virityksensä aivan kuin vaati häntä tutustumaan kaikkeen siihen henkiseen valoon ja opastukseen, jota ihmiskunnalle oli siihen asti annettu.

Syksyllä 1895 hän liittyi Teosofiseen Seuraan, sen skandinaaviseen osastoon — myöhemmin 1896 hän liittyi myös H. P. Blavatskyn perustamaan esoteeriseen kouluun. Mutta Pekka Ervast kaipasi vieläkin enemmän, hän kaipasi itse elävää elämää, elävää totuutta, Jumalaa. Tämä omakohtaisen totuuden tiedon tarve vei hänet lopulta aivan äärimmäisiin ponnistuksiin. Kuukausimääriä hän oli elänyt sisäisessä tuskassa ja jatkuvassa mietiskelyssä. Vihdoin tuo yhtämittainen konsentraatio saavutti huippunsa. Ja silloin vastasi itse Elämän pohjaton syvyys ja äärettömyys.

Lokakuun 13. päivänä 1896 Pekka Ervast koki henkisen universaalisen uudestisyntymisen, jossa kaiken takainen Isä tunnusti hänet Pojaksi. Tämä henkinen kokemus laski perustan Pekka Ervastin tulevalle työlle. Kosmiseen syvyyteensä nähden hänen kokemansa uudestisyntyminen on verrattavissa Palestiinassa tapahtuneeseen, Jeesuksen kokemaan kasteeseen Jordanilla. Itse hän kuvaa tapahtumaa seuraavasti: „Sama mikä tapahtui Jeesukselle, kun hän meni Johanneksen luo ja Johannes kastoi hänet Jordanissa, sama saattaa tapahtua ihmiselle tänä päivänä, jos hän kulkee Kristuksen jäljissä. Se tapahtui minulle” (*Ruus-Ristin syntysanat Suomessa*, sivu 70).

Henkisessä kokemuksessaan Pekka Ervast mm. koki, että sota ja väkivalta ovat suurin ja raskain rikos ihmisten elämässä ja että rauha on saatava maailmaan. Sitä varten on saatava syntymään uusi sivistys. Uuden henkisen kulttuurin perusohjeina ovat rauha ja rakkaus, kaikkien ihmisten keskinäinen veljeys. Ihmiskuntaa oli autettava rakkauden ja hyvän tahdon elämään, sen kosmisen Isä-tajunnan yhteyteen, jonka Pekka Ervast itse oli kokenut.

Kasteensa jälkeen hän aloitti lähes neljäkymmentä vuotta kestäneen henkisen työnsä. Hän luopui yliopistosta ja antautui kokonaan ihmiskunnan auttamistyöhön. Loppuelämänsä hän

toimi yksinomaan teosofian hyväksi. Hänen työnsä vaikutuksesta Suomeen perustettiin Teosofinen Seura vuonna 1907 ja — sen jälkeen kun hänen työnsä kävi siellä mahdottomaksi — Ruusu-Risti vuonna 1920.

Viime vuosisadan lopulla Pekka Ervast alkoi tehdä teosofiaa tunnetuksi esitelmillään ja lehtikirjoituksillaan. Vuoden 1897 alussa Helsinkiin avattiin Teosofinen lainakirjasto, jonka tiloissa kokoontui säännöllisesti pieni ryhmä asianharrastajia keskustelemaan teosofisista kysymyksistä. Kirjastossa Pekka Ervast alkoi pitää esitelmää sunnuntaisin. Ensimmäiset suomenkieliset julkaisut olivat samana vuonna ilmestyneet Pekka Ervastin kirjoittamat lentolehdist.

Varsinaisesti suomenkielinen teosofinen työ alkoi vuosisadan vaihduttua. Jo ennen Suomen Teosofisen Seuran perustamista Pekka Ervast kierteli ympäri Suomea esitelmää pitäen. Teosofisten aatteiden äänenkannattajaksi yritettiin ensin Jean Boldtin ja Pekka Ervastin *Uusi Aika* -nimistä viikkolehteä. Se ilmestyi tammikuusta toukokuuhun 1901, mutta kaatui taloudellisiin vaikeuksiin. Siinä ehdittiin kuitenkin julkaista mm. alkuosa Pekka Ervastin teosofisista kirjeistä, jotka herättivät lukijoiden mielenkiinnon. Joulukuun 1901 ne julkaistiin kokonaan *Valoa kohti* -kirjana, joka on ensimmäinen suomen kielellä kirjoitettu teosofinen kirja.

Hengen kylvötyön seurauksena teosofiset aatteet tulivat kansassamme tutuiksi ja alkoi syntyä paikallisia kerhoja, joissa uusia ajatuksia pohdittiin ja niistä keskusteltiin. Toisinaan paikkakunnalle saatiin joku luennoimaan teosofiasta, uudesta elämänymmärryksestä, joka tarjosi ehjän maailmankatsomuksen. Siinä puhuttiin jälleensyntymisestä ja karmasta, Mestareista, kuoleman jälkeisestä elämästä, ihmisessä piilevästä jumalasta, ikuisen elämään vievästä tiestä ja ihmiskunnan veljeydestä, mikä kaikki vapautti ihmisiä siitä pelosta, jota kirkon karkea sijaissovituspöytä ikuisine kadotuksineen sai aikaan.

Teosofinen aikakauslehti *Omatunto* alkoi ilmestyä vuonna 1905. Vuoden 1908 alusta lehden nimi vaihtui *Tietäjäksi*. Teosofisten kysymysten ohella Pekka Ervast seurasi lehdessä maamme valtiollista kehitystä, kulttuurielämää ja uskonnollisia kysymyksiä. Hänen työnsä vaikutuksesta Suomeen perustettiin Teosofinen Seura Helsingissä 15. syyskuuta 1907. Seuran ylläpitäjäksi valittiin yksimielisesti Pekka Ervast. Virallisesti suomalaisen osaston synnyn vahvisti kansainvälisen seuran presidentti Annie Besant Adyarissa 21. lokakuuta 1907, jolloin

hän allekirjoitti osastokirjan. Suomen Teosofinen Seura oli järjestyksessä kolmastoista kansallinen osasto kansainvälisessä Teosofisessa Seurassa.

Teosofian henkinen sisältö on jumalallinen tieto, viisaus sellainen kuin on Mestareilla. H. P. Blavatskyn alulle panema teosofinen liike pohjautuu rosenkreutzilaisuuteen. Toisin sanoen siinä ollaan tietoisia siitä inspiraatiosta, joka tuli Jeesus Kristuksen kautta ja joka sisältää veljeyden kokemisen, yleisen inhimillisen rakkauden tuntemisen. Esoteerisesti liikkeen tarkoituksena on herättää veljesrakkautta ihmisten sydämissä, kasvattaa yksilöitä siihen, että nämä selvästi näkevät ja kokevat kaikkien ihmisten veljeyden. Veljeyden aatteen mukaista käytäntöä eivät ole sota ja väkivalta.

Käsillä oleva kirja *Viidennen kulttuurin tehtävä* sisältää luentosarjan, jonka Pekka Ervast piti vuodenvaihteessa 1912 — 13, ennen ensimmäisen maailmansodan puhkeamista. Luentosarja oli suunnattu teosofeille ja siinä käsitellään Mestarien työtä kunakin aikakautena. Teosofinen liike lähti korkealta hengen maailmasta ja se otti vastaan Kristuksen antaman kulttuurisysäyksen. Uutta kulttuuria ilmentäessään se joutui läpikäymään myös vanhojen kulttuurien saavutukset. Esitelmissään Pekka Ervast kuvasi sitä, millä tavoin eri kulttuurikaudet ilmenivät teosofien opetuksissa. Luentosarjassa kerrotaan tavallaan teosofisen liikkeen historiasta, uuden kulttuurin synnyttämistyöstä sekä siitä, mitä puolia teosofiset opettajat silloisessa työssään ilmensivät. Esitelmissään Pekka Ervast jää itse syrjään, ja kuitenkin opetuksessa näkyy hänelle ominainen viisaus, joka yhdistää ja nostaa eri virtaukset ehjäksi kokonaisuudeksi.

Koska kirjassa puhutaan muiden muassa tohtori Steinerista, sopinee tässä yhteydessä toistaa J. R. Hannulan kertoma vaikutelma Suomen Teosofisen Seuran vuosijuhlalta Helsingissä 1912. Vuosijuhlassa hän tapasi Pekka Ervastin ensimmäistä kertaa. Vuosijuhlassa vieraili myöskin Saksan Teosofisen Seuran silloinen ylisihteeri, tohtori Rudolf Steiner. J. R. H. ymmärsi, että nuo molemmat ihmiset, Pekka Ervast ja Rudolf Steiner, tekevät työtä ihmiskunnan hyväksi. He olivat kuin kaksi elävää todistuskappaletta, kaksi elävää näytettä teosofisen maailmankatsomuksen todenperäisyydestä. Heidän vaikutustaan J. R. H. luonnehti seuraavasti: „tohtori Steinerista tuntui kuin uhkuvan varmuus: ‘jos tahdotte päästä tietoon, tietoon korkeammista maailmoista, niin seuratkaa minua’. Pekka Ervastin vaikutus oli toisen luontoinen. Sitä kenties ei ole yhtä helppo

sanoiksi pukea. Sanoisin näin: 'Pekka Ervastin vaikutus oli kuin henkisen elämän läsnäoloa, moraalisen eli henkisen tajunnan piirissä aukkoa avaava ja mahdollisuuksia tarjoava'. Steiner tuntui tarjoavan mahdollisuuksia elämän yliaistillisen muotupuolen tutkimiseen, Ervast taas elämän henkisen puolen tajuamiseen" (*Totuudenetsijä*, sivu 47).

Vuonna 1920 Pekka Ervast joutui kannattajineen perustamaan uuden työmuodon, Ruusu-Ristin. Se perustettiin tukemaan Pekka Ervastin työtä niin siveellisesti kuin taloudellisestikin. Ruusu-Ristin johtajana hän toimi fyysisen elämänsä loppuun.

Pekka Ervast poistui näkyvältä tasolta Helsingissä 22. touko-kuuta 1934. Kuollessaan hän jätti jälkeensä tuotannon, joka henkiseen syvyyteensä nähden on ainutlaatuinen. Hänen opetuksissaan H. P. Blavatskyn esittämä teosofinen metafysiikka esiintyy eloisana ja Vuorisaarnan hengen läpitunkemana. Pekka Ervastin opetukset ovat valtavaa hengen vuodatusta. Niissä kristinusko esiintyy uudistettuna alkuperäiseen puhtauteensa. Yksinpä teosofisessakin maailmassa hän oli ensimmäinen, joka tuotannossaan alusta lähtien ja pitkin matkaa syvensi Jeesus Kristuksen elämänymmärrystä ja asetti hänen Vuorisaarnansa henkisen elämän lähtökohdaksi.

Eläessään Pekka Ervast julkaisi noin 70 kirjaa, joista osa on vihkoja. Hänen kuolemansa jälkeen on julkaistu suunnilleen saman verran hänen kirjojaan, joihin pääsääntöisesti on joko kerätty sarjakirjoituksia lehdistä tai koottu pikakirjoitettuja esitelmiä. Myös uusia painoksia hänen eläessään julkaistuista kirjoista on otettu.

Lähteitä: Hannula, J. R.: **Teosofis-ruusuristiläinen uskonpuhdistus II.** Pekka Ervast. Pohjolan Valo 1941, ss. 24-30. Kirjoitus sisältyy kokoomateokseen **Kristosofian Polulla II.** P. E:n Kannatusliitto 1959.

Kirjallisuusviitteitä:

Ervast, Pekka: **Ruusu-Ristin syntysanat Suomessa.** Mystica 1929.

Ervast, Pekka: **P. E:n teosofisia muistelmia.** Julkaistu alunperin artikkelisarjana aikakauslehdessä Tietäjä 1915 — 16. Koottu sittemmin kirjaan Teosofisia muistelmia. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ja Kristosofinen Kirjallisuusseura 1980.

Hannula, J. R.: **Pekka Ervastin asema.** Yhteissidos alunperin erillisinä ilmestyneistä vihkoista *Kalevala, teosofia ja ritarius* (1937), *Pekka Ervastin asema* (1938), *Mitä olemme oppineet?* (1938), *Sananen vielä Pekka Ervastin asemasta* (1939), *Uusi hengen vuodatus ja uusi usko* (1939), »*Etet tuntenut etsikko-aikaasi*» (1939), »*Tosi israeliitta*» (1940) ja *Ylentäkää ihmisen*

- poika* (1940). Viimeksi mainittu vihko ilmestyi P. E:n Kannatusliiton kustantamana, aikaisemmat tekijän kustantamina.
- Kosonen, S. A.: **Pekka Ervastian elämä.** P. E:n Kannatusliitto 1953.
- Krohn, Sven: **Erään tietäjän elämä.** Pekka Ervastian 50-vuotispäivän johdosta. Julkaistu aikakauslehdessä *Ruus-Risti* 1925, ss. 399-418.
- Mela, Aimo: **Pekka Ervast.** Kirjailija, teosofian tutkija, kristillinen mystikko. *Ruus-Ristin Kirjallisuusseura* 1956.
- Pekka Ervastian kirjallista tuotantoa:*
- Eurooppalaisia näköaloja.** *Ruus-Risti* 1933.
- Gnostikot.** *Ruus-Ristin Kirjallisuusseura* 1943.
- Jeesuksen salakoulu.** Evankeliumitutkimus. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1915.
- Kalevalan Avain.** Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1916.
- Kristus meissä.** *Ruus-Ristin Kirjallisuusseura* 1951.
- Nykyisen ajan ongelma ja sen ratkaisu.** *Ruus-Ristin Kirjallisuusseura* 1945.
- Suuret uskonnot.** Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1911.
- Teosofia hengen uskontona.** Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1916.
- Teosofian sanoma nykyajalle.** Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1919.
- Tähtikoulut.** *Mystica* 1930.
- Uudestisyntyvä Suomi.** Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1924.
- Vihkimyksen polku** ennen ja nyt. *Ruus-Ristin Kirjallisuusseura* 1955.
- Vuorisaarna.** Jeesuksen hyvä sanoma totuuden etsijöille. *Mystica* 1925.

Henkilöhakemisto sekä joitakin elämäkerrallisia tietoja

Apollonios Tyanalainen — *Sivu*: 94.

Besant, Annie (1847–1933)

Sivut: 63, 67, 72–73, 74–77, 79, 89, 93–95, 97, 103–104, 107, 108, 109.

Annie Wood syntyi Lontoossa 1. lokakuuta 1847. Hänen isänsä, joka oli lääkäri, kuoli Annien ollessa vielä lapsi vuonna 1852. Kahdeksantoistavuotiaana Annie solmi avioliiton pastori Frank Besantin kanssa, josta liitosta syntyi kaksi lasta. Annie oli silloin harras kristitty ja otaksui, että avioliitto pappismiehen kanssa olisi onnellinen. Toisin kuitenkin kävi. Pastorilla taisi olla vankat käsityksensä aviomiehen arvovallasta ja vaimon kuuliaisuudesta. Hänen vaimonsa, silloin vielä nuoren tytön, sisimmässä paloi taasen vapauden kaipuu, vaikka se vielä oli osaksi tuntematon hänelle itselleenkin. Pakkoa vastaan hän kapinoi sisässään, eikä voinut sopeutua niihin tekopyhyiden kaavoihin, joita hänelle tarjottiin. Hän ei esimerkiksi tahtonut ottaa osaa pyhään ehtoolliseen. Papin rouvalta siitä kieltäytymistä pidettiin sopimattomana.

Avioliiton tuomat surulliset kokemukset saivat Annie Besantin epäilemään kristillistä jumalakuva. Hänen totuutta kaipaava sielunsa etsi vastausta sisässään polttavaan elämäkysymykseen. Hän rupesi tutkimaan Raamattua ja teologiaa, luki enemmän kuin tavalliset jumaluusoppineet tutustuen tarkoin esimerkiksi kirkkoisien opetuksiin. Ja hän sai huomata, kuinka kirkollinen dogmi toisensa jälkeen luhistui hänen itsenäistyvässä ajattelussaan. Havaittuaan, ettei kirkon tarjoama uskonnollinen elämä kyennyt antamaan hänelle vastausta, jonka hän olisi voinut sydämessään ja järjessään hyväksyä, hän hylkäsi kirkon opettaman kristinuskon ja tuli materialistiksi. Seuraava vaihe oli avioero miehestä. Avioerossa Annie Besant menetti lapsensa näiden isälle.

Annie Besant muutti asumaan vanhan äitinsä luokse ja hankki elatuksensa kirjoittamalla lehtiin. Hän oli innokas naisasian ajaja, vapaa-ajattelijä ja sosialisti. Sosialistien leirissä hän tuli

tunnetuksi ja rakastetuksi. Mutta hänen totuuden janonsa ei saanut tyydytystä materialismista. Hän tutki spiritistisiä ilmiöitä ja tuli vakuuttuneeksi yliaististen voimien olemassaolosta. Kuitenkin hän pysyi niihinkin epäilevällä ja tutkivalla kannalla, kunnes tapahtui käännekohta hänen elämässään.

Vuonna 1888 hän sai arvosteltavakseen H. P. Blavatskyn Salaisen Opin. Kummastellen Annie Besant ryhtyi sitä lukemaan. Mitä pitemmälle hän luki, sitä suurempaa riemua hän tunsu. Häntä vuosikausia askarruttaneet kysymykset ja pulmat esitettiin tuossa kirjassa ratkaistuina. Tietyksi hänen täytyi asioita myöhemmin perin pohjin selvittää ja kypsyttellä, mutta nyt hän tiesi, että totuus oli löytynyt.

Vuonna 1889 hän tutustui H. P. Blavatskyyin, tuli tämän oppilaaksi ja liittyi Teosofiseen Seuraan. Sen jälkeen hän omistautui työhön teosofian levittämiseksi. Hän osoitti niin suurta edistystä, että H. P. B. sanoi uskotuilleen: „Anniesta tulee minun seuraajani.” Esoteerisen Koulun „ulkonaisena päänä” Annie Besant oli Blavatskyn kuolemasta lähtien 1891.

Vuonna 1893 Annie Besant matkusti eversti Olcottin kanssa Lontoosta Intiaan. Siellä hän tutki sanskritin kieltä ja tutustui hindulaisiin teksteihin. Sanskritin kielestä hän käänsi *Bhagavad Giitaan* englanniksi. Hän työskenteli kansan sivistystason kohottamiseksi, mm. perustamalla kouluja, ja toimi tarmokkaasti myös Intian kansallisten harrastusten ja itsehallinnon edistämiseksi. Tunnustuksena hänen ansioistaan Intian kansan hyväksi Benaresin hindulainen yliopisto antoi Annie Besantille kunnia-tohtorin arvonimen 14. joulukuuta 1921.

Kun Teosofisen Seuran perustajapresidentti, eversti H. S. Olcott kuoli vuonna 1907, hänen seuraajakseen valittiin suurella äänen enemmistöllä Annie Besant, joka oli silloin 60-vuotias. Teosofian palveluksessa hän toimi 45 vuotta. Hän kirjoitti yli 60 teosofista kirjaa. Sen lisäksi hän julkaisi vuosien kuluessa lukuisia kirjoitelmia sanoma- ja aikakauslehtiin. Väsymättä hän kulki matkoilla pitäen luentoja ja kokouksia. Hän oli loistava puhuja, jonka persoonallisuudesta säteili voimaa. Monipuolisuudessaan ja tuloksellisuudessaan hänen elämäntyönsä osoittaa kunnioitettavaa uutteruutta ja auttamistahtoa.

Teosofisen Seuran presidentin vastuunalaista tehtävää Annie Besant hoiti kuolemaansa asti. Adyarissa, Intiassa hän kuoli 20. syyskuuta 1933. Vajaan kahden viikon kuluttua hän olisi täyttänyt 86 vuotta. Hänen jälkeensä Teosofisen Seuran presidentiksi valittiin George S. Arundale.

Kuva 2: Annie Besant

Besantin aloitteista syntyi myös useita sivuhaarautumia, jotka toimivat erillään Teosofisesta Seurasta, mutta joihin liittyi myös paljon teosofeja, koska Besantin aloitteet seuran presidenttinä saivat usein jonkinmoisen „teosofisen leiman”. Yksi hänen suojelemistaan järjestöistä oli vuonna 1911 perustettu Idän Tähti, jossa nuori hindulainen poika Alcyone (Jiddu Krishnamurti) esitettiin tulevaksi Maailman opettajaksi. Aluksi tämä identifioitiin Kristuksen kanssa ja puhuttiin Kristuksen toisesta tulemisesta. Silloinen julistus, joka alkoi ennen kuin Krishnamurti oli edes aloittanut elämäntyötään, hajotti teosofista liikettä. Esimerkiksi Rudolf Steiner — Saksan Teosofisen Seuran ylisihteeri, rakastettu teosofi ja etevä okkultisti — kielsi jyrkästi, että Kristus fyysisesti enää ruumistuisi. Samaan aiheeseen kytkeytyi myös kysymys, milloin evankeliumien Jeesus oli elänyt. — Aikuistuttuaan Krishnamurti itse hajotti järjestön, jonka pääksi hänet oli asetettu.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Toimittajalta** I (ss. 39—40). Kristosofinen Kirjallisuusseura 1985. Kirjoitus julkaistu alunperin aikakauslehdessä Tietäjä 1909, ss. 305—307. — Lilly Heber:

Annie Besant. Kustannusosakeyhtiö Kirja 1927.

Kirjallisuusviitteitä:

Diderichsen, Henny: **Annie Besant.** Suomentanut G. A. Brander. Suomen Teosofinen Seura 1923.

Ervast, Pekka: **Christosophia.** Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1924.

Annie Besantin kirjallista tuotantoa:

Aikain viisaus. Teosofisten oppien pääpiirteet. Suomentanut U. K—a. Toinen painos. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1912.

Bhagavad-Gîtâ. Herran Laulu. Englanniksi kääntänyt Annie Besant. Suomennos. Mystica 1936.

Ihminen ja hänen ruumiinsa. Englannin kielestä suomentanut Veikko Palomaa. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1907.

Jälleensyntyminen. Suomentanut Veikko Palomaa. 1905.

Karma. Englannin kielestä suomentanut Veikko Palomaa. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1907.

Kristinuskon salainen puoli eli vähemmät mysteerit. Englannin kielestä suomentanut Väinö Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1908.

Tajunta. Tutkielma. Lisäys sielutieteen tutkimukseen. Suomentanut Kyllikki Ignatius. Suomen Teosofinen Seura 1924.

Besant, Annie ja Leadbeater, C. W.: **Ihminen: mistä ja miten?** Selvänäköisiin tutkimuksiin perustuva kuvaus. Suomentaneet

Hugo Vaivanne ja Väinö Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1913.

Blavatsky, Helena Petrovna (1831 – 1891)

Sivut: 7, 27, 32, 34–39, 41, 44, 45, 49, 50, 51, 52, 61, 62, 63, 72, 74, 75, 76, 116–118, 125, 128.

Helena von Hahn syntyi aamuyöllä 31. heinäkuuta 1831 vanhan, Venäjällä silloin voimassa olleen juliaanisen kalenterin mukaan. Nykyisen gregoriaanisen ajanlaskun mukaan päivä oli 12. elokuuta 1831. Hänen syntymäpaikkansa oli Jekaterinoslav (nyk. Dnepropetrovski), joka on kaupunki Etelä-Venäjällä, Ukrainassa. Lapsesta lähtien Helenassa ilmeni merkillisiä sielullisia voimia, jotka herättivät huomiota hänen omaisissaan.

Ennen kuin Helena oli täyttänyt 18 vuotta hän joutui naimisiin kenraali Nikefor Blavatskyn kanssa, joka oli vaimoan paljon vanhempi. Avioliitto solmittiin 7. heinäkuuta 1848. Se ei kuitenkaan kestänyt kuin muutaman kuukauden. Helena poistui kenraali Blavatskyn luota. Nuorella rouvalla oli ratkaistavana elämän sisäinen kysymys, ja tämä voimakas totuuden löytämisen tarve kutsui häntä muualle. Hän matkusti Venäjältä vuonna 1849 ja lähti etsimään salaisen tiedon tietäjiä.

Isänsä kanssa H. P. Blavatsky kävi Lontoossa kesällä 1851. Siellä hän 20-vuotiaana tapasi Mestari Moorian, jonka kanssa hän oli ollut sisäisesti yhteydessä lapsesta lähtien. Moorina oli tullut Lontoon Hyde Parkin Crystal Palace'ssa pidettävään suureen kansainväliseen näyttelyyn Nepalilain valtuuskunnan mukana. Heidän tapaamisensa johti siihen, että H. P. B. teki sarjan matkoja seuraavina vuosina. Hän kierteli ympäri maailmaa tutkien okkultismia ja salaisia tieteitä. Tarkkaa matkapäiväkirjaa ei häneltä liene, mutta vuosina 1851–58 hän matkusteli Kaliforniassa, Egyptissä ja Intiassa, vuosina 1856 — 58 hän oli Kashmirissa ja ties missä. Myös Tiibetissä hän kävi. Vuoden 1858 lopulla hän palasi väliaikaisesti Venäjälle, mutta jatkoi taas matkojaan.

H. P. B:n isä, eversti Peter von Hahn kuoli vuonna 1873. Siihen asti H. P. B:n elämä oli ollut yhtä seikkailua. Hänen sammumaton totuudenjanonsa oli vienyt häntä maasta toiseen. Matkojensa aikana hän oli valmistunut ihmiskunnan auttajaksi ja kristikunnan herättäjäksi. Hän oli Valkoisen Veljeskunnan vihitty jäsen, jonka tehtävä oli toimia Mestareiden lähettiläänä. Mestarinsa käskystä hän matkusti perintörahoillaan Amerikkaan ja saapui New Yorkiin vuonna 1873. Eversti H. S. Olcottin

hän tapasi Chittendenissä 14. lokakuuta 1874. H. P. Blavatskyn opetustyö oli alkanut.

Ensimmäisenä nykyajan länsimaalaisena H. P. B. opetti julkisesti Salaisesta Veljeskunnasta, jonka jäsenet, vihityt Mestarit, ovat saavuttaneet korkeamman totuuden tiedon. Veljeskunnan jäseniä on aika ajoin esiintynyt ihmiskunnan keskuudessa, ja heidän sanomansa ympärille suuret maailmanuskonnot ovat syntyneet. Nämä ihmiskunnan edelläkävijät ovat ihmisiä, jotka ovat ponnistaneet Jumalan tuntuun. He ovat jo saavuttaneet ihmiskehityksen päämäärän, toteuttaneet ihmisyyden ihanteen ja päässeet Jumalan yhteyteen. H. P. B. itse tunsu heistä muutamia ja oli heihin persoonallisesti kosketuksissa. Viisauden Mestarit olivat teosofisen liikkeen takana. Heidän edustajanaan tässä näkyvässä maailmassa oli H. P. Blavatsky.

Teosofinen Seura perustettiin New Yorkissa 17. marraskuuta 1875. H. P. Blavatskyn lisäksi seuran perustajajäseninä olivat mm. eversti H. S. Olcott ja W. Q. Judge. Seuran presidentiksi valittiin Olcott. Seuran johtava sielu, sen näkyvä keskushahmo ja Mestarien lähetti oli luonnollisesti H. P. Blavatsky. Hänen ympärilleen jäsenet kokoontuivat. Heidän silmissään juuri hän oli teosofinen opettaja, jolta he tietoa ammensivat. Hän oli valontuoja, jolla oli käsissään okkulttisen tiedon avaimet. Eikä hänen elässään kukaan teosofi olisi voinut kuvitella olevansa H. P. B:tä pätevämpi puhumaan teosofisista kysymyksistä. Hän oli Mestarien suora välittäjä, kuten Kuthumi eräässä kirjeessään eversti Olcottille nimenomaan huomautti.

Oppinut maailma sai pian huomata, että tämä tuntematon nainen omasi hämmästyttävän tarkat ja laajat tiedot asioista, jotka kristikunnalta olivat unohtuneet. Ei hän itse halunnut esiintyä tietäjänä, vaan vetosi aina totuuden tietäjiin, takanaan oleviin Mestareihin, joiden nöyrä lähetti hän oli. Ja hän todella myös hallitsi esittämänsä teosofian, jumalviisauden, joka oli kätkeytyneenä vanhoihin uskontoihin. Hän osasi esittää sen ymmärrettävässä muodossa ja herätti tosiakin sitä tutkimaan. Hänen älynsä oli niin terävä, neroutensa niin häikäisevä, että tuskin yksikään mies olisi kyennyt hänen kanssaan kilpailemaan.

H. P. B:n ensimmäinen kirja, hänen 2-osainen suurteoksensa *Isis Unveiled* [„Paljastettu Isis”, suomennettu *Hunnuton Isis*] ilmestyi New Yorkissa 1877. Kirjan alaotsikkona oli „mestariavain muinaisen ja nykyisen tieteen ja jumaluusopin salaisuuksiin”. Kirjassaan H. P. B. suoraan ja arkailematta paljasti, missä kohdin kirkon luiseva dogmatiikka oli mennyt harhaan.

Hän tahtoi auttaa kristikuntaa, jotta sen parissa herättäisiin huomaamaan, että Kristuksen omat opetukset ovat totta, mutta kirkkojen omatekoiset teologiset opit ovat paljolti väärinymmärrystä. Kristikunnan pelastus olisi siinä, että se alkaa noudattaa Jeesuksen moraalisia oppeja. Vasta sitten kun kristikunta sen tekee, on toivoa siitä, että länsimainen kulttuuri voisi muodostua harmoniseksi. Eurooppalainen sivistys niittää kuolemaa, mutta kenties se vielä voisi välttyä uhkaavalta tuholta. Sen tähden H. P. B. vetosi vanhoihin uskontoihin, jotka vanhastaan olivat johtaneet ihmiskunnan sisäisen Kristuksen, veljesrakkauden tuntoon, sillä vanhoissa uskonnoissa ymmärrettiin, että oppilaan tulee, mikäli mieli korkeampaa tietoa saavuttaa, noudattaa omassa elämässään opettajan antamia ohjeita. Totuuden tietoa ei voi ojentaa toiselle kuin tarjottimella. Sen tulee avautua oppilaassa itsessään. Sen saavuttaminen edellyttää myös oppilaan puolelta ponnistelua, moraalista itsekasvatusta. Eettisen ohjelman noudattaminen herättää veljesrakkauden oppilaan sydämessä. Hän löytää oman henkensä taivaista sisäisen Kristuksen, Aalajan, joka on säde Jumalan rakkaudesta.

Vuoden 1878 lopulla H. P. Blavatsky lähti yhdessä eversti Olcottin kanssa Amerikasta. He matkustivat Lontoon kautta Intiaan, jonne he saapuivat 16. helmikuuta 1879. Sinne keskittyi teosofinen työ näiden kahden perustajan toimesta. H. P. B:n ensimmäinen lehti *The Theosophist* alkoi ilmestyä lokakuussa 1879. Intiassa Teosofinen Päämaja perustettiin ensin Bombayihin. Sieltä se vuonna 1883 siirrettiin Adyariin, Mad-rasiin, jossa se vielä nykyäänkin sijaitsee.

Intiassa ollessaan H. P. Blavatsky, varsinkin Sinnettien luona vieraillessaan, teki niitä „okkulttisia ilmiöitä”, joista A. P. Sinnett kertoi kirjassaan *The Occult World*. Aikoinaan ne herättivät suurta huomiota Euroopassa. Niistä selkoa ottamaan Lontoon Psykkinen Seura lähetti Intiaan vuonna 1884 nuoren tutkijansa Richard Hodgsonin, jonka surullisen kuuluisassa raportissa H. P. B. sitten leimattiin vuosisadan huijariksi. Raportti sellaisenaan oli tekaistu ja perustui valheisiin, joihin Coulombien pariskunnalla oli oma osuutensa.

Hodgsonin vierailun aikana H. P. B. oli matkoilla. Käväistyään vielä Intiassa H. P. B. jätti sen 31. maaliskuuta 1885 ja eli lopun ikäänsä Euroopassa. Würzburgissa, Saksassa hän kirjoitti suuren osan aineistosta, joka sittemmin julkaistiin kirjassa Salainen Oppi. Toukokuussa 1887 hän muutti Lontooseen. Hänen toimittamansa aikakauskirja *Lucifer* [„Valontuoja”] alkoi

ilmestyä saman vuoden syksyllä. Hänen toinen suurteoksensa *The Secret Doctrine* (Salainen Oppi) ilmestyi Lontoossa 1888. Lokakuussa 1888 hän perusti Teosofisen Seuran Esoteerisen Osaston. Sen oppilaille hän kirjoitti samana vuonna ohjeensa [*Instructions*]. Seuraavana vuonna 1889 hän julkaisi teoksensa *The Key to Theosophy* (Teosofian Avain) ja *The Voice of Silence* (Hiljaisuuden Ääni).

H. P. Blavatsky kirjoitti useita kirjoja ja tuhansia lehtiartikleita teosofisista aiheista. Hänen kuollessaan Lontoossa 8. toukokuuta 1891 Teosofisella Seuralla oli useita osastoja ja loosheja Amerikassa, Englannissa, Euroopassa, Intiassa, Australiassa ja Uudessa Seelannissa.

Lähteitä: Vuosiluvut pohjautuvat suurimmaksi osaksi Ruusu-Ristin aikakauslehdessä vuonna 1931 julkaistuun taulukkoon **Helena Petrovna Blavatsky**, muutamia vuosilukuja hänen elämänhistoriastaan (ss. 106 — 107). Jonkin verran niitä on täydennetty H. P. Blavatskyn koottujen teosten [*Collected Writings* osa III] kansipaperissa olevasta tiivistelmästä, jossa on esitetty H. P. B:n elämän ulkopiirteet vuosilukuina. — Lähemmin hänen elämäntyöhönsä voi tutustua lukemalla esimerkiksi kirjat: Pekka Ervast: «H. P. B.» Näytelmä, joka sisältää neljä kuvaelmaa 19. vuosisadan sfinksin elämästä. Ruusu-Risti 1931. — Pekka Ervast: **H. P. Blavatsky ja hänen teosofiansa**. Ruusu-Risti 1932. — Pekka Ervast: **H. P. Blavatskysta sananen**. Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1923.

Kirjallisuusviitteitä:

Besant, Annie: **H. P. Blavatsky ja Viisauden Mestarit**. Kertomuksen suomennos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Tietäjä 1909.

Blavatsky, H. P.: **Kirjoistani**. Julkaistu kokoomateoksessa **Valon Airut**. Kustantanut Pirkko Salonen 1981. Artikkelin suomennos on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Tietäjä 1920 (ss. 25—39).

Keightley, Bertram: **Muistelmia H. P. B:stä**. Kirjoitus lehdestä *The Theosophist*. Englannin kielestä suomentanut Annikki Reijonen. Suomennos on julkaistu aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1931 (ss. 293—312).

Leigton Cleather, Alice: **Muistelmia H. P. Blavatskysta**. Muistelmateos *H. P. Blavatsky as I knew her* [„H. P. Blavatsky sellaisena kuin hänet tunsin”]. Englannin kielestä suomentanut Pekka Ervast. Suomennos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1928.

Muutamit suomalaiset teosofit: **Teosofia ja H. P. Blavatsky**. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1910.

Sinnett, A. P.: **Erään näkijän elämänvaiheita**. H. P. Blavatskyn elämäkerta *Incidents in the Life of Madame Blavatsky* [„Tapahtu-

- mia Madame Blavatskyn elämässä”] (1886). Kirjan suomennos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1952-56.
- Wachtmeister, Constance: **H. P. Blavatsky ja Salainen Oppi**. Kirjan suomennos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Tietäjä 1910. Myöhemmin suomennos kerättiin vanhoista lehdistä vihkoksi, joka ilmestyi vuonna 1979.
- H. P. Blavatskyn kirjallista tuotantoa:*
- Eräitä elämän okkultista filosofiaa käsitteleviä kirjelmiä.** Annie Besantin ym. toimittamasta Salaisen Opin ns. 3. osasta suomentaneet Jussi Alatalo ja Uno Pore. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1958.
- Evankeliumien esoteerinen luonne.** Aikakauskirjassa *Lucifer* (1887) painetusta englanninkielisestä artikkelisarjasta suomentanut Pekka Ervast. Sarja jäi H. P. B:lta kesken. Suomennos on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Ruusu-Risti vuonna 1929. Sitten suomennos julkaistiin uudelleen jatkokirjoituksena aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1962-63. Siitä julkaisukerrasta otettu erillispainos ilmestyi vihkona. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1963. Suomennos löytyy myös kokoomateoksesta *Valon Airut*. Kustantanut Pirkko Salonen 1981.
- Hiljaisuuden Ääni** ja muita valittuja katkelmia Kulthaisten Sääntöjen Kirjasta. Kääntänyt ja muistuksilla varustanut H. P. B. Englannin kielestä suomentanut Väinö Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1908.
- H. P. Blavatskyn kirjeitä** ruhtinas A. M. Dondukov-Korsakoville. C. Jinarajadasan toimittamasta teoksesta *H. P. B. Speaks, Volume II* suomentanut Kaija Holstikko. Ihmisyyden tunnustajat 1993.
- Hunnuton Isis I—II** [kaksi osaa, neljä kirjaa]. Suomentaneet Sirkka Virolainen, Timo Nurminen ja Heli Makkonen. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1984-86.
- Kirkko ja vapaamuurarius.** Kirkon ja vapaamuurariuden juhla-menojen juuret. *Lucifer*-lehdessä maaliskuu—toukokuun numeroissa 1889 olleesta englanninkielisestä artikkelisarjasta suomentaneet Väinö Vaivanne ja Eino Krohn. Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1924.
- Mitä on okkultismi?** Kokoomateos H. P. Blavatskyn kirjoituksista, jotka on valikoinnut ja suomentanut Uno Pore. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1975.
- Salainen Oppi I—II.** Tieteen, uskonnon ja filosofian yhdistelmä. Suomentaneet Väinö Vaivanne ja Pekka Ervast. Suomennos, jonka kustansi Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike, ilmestyi kuutena niteenä vuosina 1910—17 ja sisälsi ensimmäisen osan kokonaan ja puolet toisesta osasta. Sen jälkeen suomentaminen keskeytyi. Kesken jäänyt suomennos sidottiin kahdeksi kirjaksi.

Myöhemmin suomentamista jatkoivat Willie Angervo ja Jussi Snellman. Heidän kääntämänään toisen osan loppu ilmestyi vuosina 1937—47 neljänä niteenä, jotka kustansi Teosofinen Seura. Sittenmin Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura julkaisi vanhat suomennokset yhteen koottuina 1970—1973. Teos on nykyään saatavilla neljäksi kirjaksi sidotussa asussa, jotka sisältävät Salaisen Opin kaksi osaa. Siihen on laadittu myös erillinen hakemisto, jonka toimitti suomeksi Pirkko Carpelan. Teosofinen Seura 1992. — Salaisen Opin kolmas osa, jonka Annie Besant ja muut julkaisivat H. P. B:n kuoleman jälkeen, on suomennettu ja sitä on saatavilla monisteena. Toistaiseksi (1995) sitä ei ole vielä painettu kirjaksi.

Teosofian Avain. Selvä esitys kysymysten ja vastausten muodossa siitä siveysopista, tieteestä ja filosofiasta, jonka tutkimista varten Teosofinen Seura on perustettu. Suomennos vuoden 1889 alkuperäisestä englanninkielisestä painoksesta. Suomentanut Pekka Ervast. Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1925.

Valon Airut. H. P. Blavatskyn artikkelien suomennokset aikakauslehdistä *Omatunto* (1905-07), *Tietäjä* (1908-20) ja *Ruusu-Risti* (1921—34). Koonneet Pirkko ja Kalle Salonen. Kustantanut Pirkko Salonen 1981.

Buddha, Siddhartha Gautama — *Sivut:* 8, 96, 117, 119–123, 124.

Cagliostro, Alexandro — *Sivu:* 20.

Filo Judaeus — *Sivu:* 78.

Germain — Ks. de *Saint-Germain*.

Hartmann, Franz (1838 - 1912)

Sivut: 62–66, 74, 75, 93.

Franz Hartmann syntyi Baijerissa 22. marraskuuta 1838 pienessä Donauwörth-nimisessä kaupungissa, jossa hänen isänsä toimi piirilääkärinä. Sieltä Franzin vanhemmat muuttivat Kempteniin Etelä-Baijeriin hänen ollessaan noin vuoden ikäinen.

Saatuaan lääketieteen tohtorin arvon Münchenin yliopistossa Franz Hartmann matkusti ensin Pariisiin 1865, mutta jatkoikin matkaansa New Yorkiin siirtolaisia kuljettavalla laivalla, jossa hän toimi lääkärinä. Amerikkaan hän jäi kahdeksaksitoista vuodeksi. Siellä hän eli ja toimi lääkärinä ja farmarina. Hän kävi yksin Pohjois-Amerikan intiaanien luona, matkusti Meksi-

kossa ja Texasissa, ja tutki Yhdysvaltojen spiritismiä juurta jaksain, mutta ei saanut vastausta polttaviin kysymyksiinsä.

1880-luvun alussa hän löysi A. P. Sinnetin kirjan *The Occult World* ja kirjoitti eversti H. S. Olcottille. Kirjeenvaihto johti siihen, että Hartmann tutustui muihinkin teosofisiin julkaisuihin. Saatuaan käsiinsä Madame Blavatskyn suurteoksen *Isis Unveiled* hän tajusi teosofian totuuden valoksi, joka tarjoutui ihmiskunnan avuksi.

Vuonna 1883 Hartmann matkusti Intiaan eversti Olcottin kutsumana ja asettui Adyarin päämajaan. Siellä hän oli Hodgsonin syytösten aikoina. Hartmann oli H. P. Blavatskyn innokkaimpia puolustajia ja oli mukana siinä komiteassa, joka paljasti puuseppä Coulombin puuhat.

1890-luvulla Hartmann muutti lopullisesti Saksaan ja ryhtyi laajaan teosofiseen työhönsä kansalaistensa hyväksi. Hän oli William Judgen vanha ystävä ja puolusti tätäkin asettuen alussa Mrs. Besantia vastaan, mutta kun Mrs. Tingley vuonna 1898 perusti Yleinen Veljeys -nimisen seuran (*Universal Brotherhood*), tohtori Hartmann palasi Teosofiseen Seuraan.

Franz Hartmann toimitti teosofista aikakauskirjaa *Lotusblüten* vuosina 1893-1900. Lehden hän herätti uudelleen vuonna 1908 nimellä *Neue Lotusblüten* ja toimitti sitä vuosina 1908 — 12. Hän julkaisi ainakin 37 teosofis-okkulttista kirjaa.

Hartmann kuoli Kempenissä Baijerissa 7. elokuuta 1912.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Toimittajalta** I (ss. 161 — 163). Kristosofinen Kirjallisuusseura 1985. Kirjoitus on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Tietäjä 1912, ss. 355—357. — Lisäksi on täydentäviä yksityiskohtia etsitty H. P. Blavatskyn koottujen teosten [*Collected Writings* osa VII] loppuun liitetystä Hartmannin pienoiselämäkerrasta.

Franz Hartmannin kirjallista tuotantoa:

Bhagavad-Gîtâ eli Herran Laulu. Saksan kielelle kääntänyt Franz Hartmann. Saksan kielestä suomentanut Martti Humu. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1905.

Magian salakouluja ja okkultisia harjoituksia. Saksan kielestä suomentanut Aina Parvela. Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1923.

Seikkailu rosenkreutziläisten luona. Saksan kielestä suomentanut Kyllikki Ignatius. Kustannusosakeyhtiö Tietäjä 1922.

Hermes Trismegistus — *Sivu: 77.*

H. P. B. — Ks. *Blavatsky, H. P.*

Kuva 3: H. P. Blavatsky

Kuva 4: Franz Hartmann

Jeesus Nasaretilainen (*Jeesus Kristus*) — *Sivut:* 10, 16, 33, 37, 44, 46, 71, 76-77, 78, 79, 82, 93, 94-97, 99, 107, 111 — 112, 113, 116, 119-121, 123-124, 125.

Jeesus ben Pandiira — *Sivut:* 94—95.

Joséphine — *Sivu:* 24.

Judge, William Quan (1851 - 1896)

Sivut: 45, 48-49, 52-54, 61, 74, 75, 93.

William Judge syntyi 13. huhtikuuta 1851 Dublinissa, Irlannissa. Hänen ollessaan kolmentoista vuoden ikäinen perhe muutti Yhdysvaltoihin heinäkuussa 1864. Hänen äitinsä oli kuollut jo aikaisemmin Irlannissa synnyttäessään seitsemättä lastaan. Tultuaan täysi-ikäiseksi huhtikuussa 1872 William Judge oli Amerikan kansalainen. Vuonna 1874 hän avioitui opettajattaren kanssa.

Nuorena lakimiehenä William Judge tapasi H. P. Blavatskyn New Yorkissa elokuussa 1875. Judge oli ollut H. S. Olcottin ystävä jo jonkin aikaa ja oli kiinnostunut okkulttisesta tieteestä. Hän oli H. P. Blavatskyn ja H. S. Olcottin ohella kolmantena pääperustajana silloin kun Teosofinen Seura perustettiin New Yorkissa 17. marraskuuta 1875.

H. P. Blavatskyn ja eversti Olcottin lähdettyä Amerikasta joulukuussa 1878 — he muuttivat Intiaan, jonne perustivat Teosofisen Seuran päämajan — teosofinen toiminta Amerikassa oli aluksi laimentunut. Mahdollisesti Judge ei heti kyennyt antamaan aikaansa teosofiaan. Hän oli silloin nuori lakimies, vasta perheen perustanut. Vuonna 1884 hän matkusti Pariisiin, jossa hän tapasi H. P. B:n. Matkallaan hän kävi myös Intiassa.

Saatuana työpaikan eversti Olcottin veljen Emmett Olcottin lakitoimistossa 1886 Judge saattoi taas enemmän kiinnittää huomiotansa Teosofiseen Seuraan. Kirjeessään H. P. Bille ja Olcottille hän ehdotti Amerikkalaisen Osaston muodostamista. Kesäkuussa 1886 amerikkalaiset looshit organisoituivat uudelleen ja valitsivat Judgen ylisihteerikseen. Ilman hänen uutteraa ja epäitsekästä työtään teosofinen liike Amerikassa olisi varmaankin sammunut jo alkutaipaleellaan H. P. B:n lähdettyä Intiaan. Judgen aikana teosofinen toiminta Amerikassa elpyi ja voimistui. Hän oli lahjakas teosofinen työntekijä. Huhtikuussa 1886 alkoi ilmestyä hänen toimittamansa aikakauslehti *The Path*.

Kuva 5: W. Q. Judge

Joulukuussa 1888 Judge kävi Dublinissa, Irlannissa, minkä matkansa yhteydessä hän ilmeisesti oli mukana H. P. B:n perustaessa Esoteerista Osastoa. Joka tapauksessa H. P. B. luotti Judgeen ja puhui aina kiittävästi siitä jalosta työstä, jota tämä teki Amerikassa teosofian hyväksi. Eversti Olcott nimitti Judgen Teosofisen Seuran varapresidentiksi vuonna 1888. Siihen virkaan Judge valittiin virallisesti 1890.

H. B. Blavatskyn kuoltua 8. toukokuuta 1891 Judge saapui Lontooseen ja osallistui eurooppalaisten haaraosastojen kokoukseen 9.–10. heinäkuuta. Annie Besant oli saapunut muutaman päivän kuluttua H. P. B:n kuolemasta. Sisäisen piirin neuvosto valitsi Annie Besantin rinnalle johtajaksi ja opettajaksi W. Q. Judgen. Syntyi tilanne, joka tunnetaan ns. „Judge-juttuna”. Siitä voi tarkemmin lukea lähteinä mainituista teoksista.

H. P. B. oli jättänyt esoteeriset paperinsa Annie Besantille, mutta oli toisaalta jo eläessään määrännyt Judgen esoteeriseksi edustajakseen Amerikassa. Judgen kannattajia oli Amerikassa, Annie Besantin oppilaita etupäässä Euroopassa ja Intiassa. Tilanne johti kriisiin, joka jakoi Teosofisen Seuran kahtia vuonna 1895. Amerikkalainen Osasto erosi vanhasta Teosofisesta Seurasta (ns. Adyar-seurasta) ja siitä lähtien oli kaksi Teosofista Seuraa. Vanhan Teosofisen Seuran presidenttinä oli eversti Olcott kuolemaansa saakka (1907) ja hänen jälkeensä seuran johdossa oli Annie Besant. Amerikkaan perustetun uuden, kansallisen Teosofisen Seuran ensimmäiseksi elinikäiseksi presidentiksi valittiin William Judge. Taitava ja sydämellinen johtaja ei kuitenkaan ehtinyt toimia pitkään tehtävässään. Hän oli jo kauan potenut vaikeata rintakipua. Kerrottujen tapahtumien jälkeen hän melko pian kuoli kotonaan New Yorkissa 21. maaliskuuta 1896 44-vuotiaana. Hänen seuraajakseen Amerikassa valittiin ruotsalaissyntyinen Katherine Tingley.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Olemmeko käsittäneet oikein?** Pari sanaa teosofisesta liikkeestä. Julkaistu alunperin artikkelisarjana aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1922. Koottu sittemmin kinaan **Ihmisyuden uskonto**. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1941. — Pekka Ervast: **P. E:n teosofisia muistelmia**. Julkaistu alunperin artikkelisarjana aikakauslehdessä Tietäjä 1915 — 16. Koottu sittemmin kirjaan **Teosofisia muistelmia**. Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ja Kristusofinen Kirjallisuusseura 1980. — Judgen esittelyyn on edellä mainittujen lähteiden lisäksi haettu täydentäviä yksityiskohtia H. P. Blavatskyn koottujen teosten [*Collected Writings* osa I] loppuun liitetystä Judgen pienoiselämäkerrasta.

Kuva 6: H. P. Blavatsky ja H. S. Olcott

Kuva 7: Annie Besant, H. S. Olcott ja W. Q. Judge

Krishna — *Sivut:* 7, 8, 96.

Kuthumi — *Sivut:* 75, 127.

Leadbeater, Charles Webster (1847 – 1934)

Sivut: 63, 67, 79, 80, 93, 95, 104-108.

Charles Leadbeater syntyi Englannissa 17. helmikuuta 1847 — tai ainakin sellainen käsitys lienee tavallisin. Hänen elämäkertansa kirjoittaja Hugh Shearman kertoo kuitenkin pienessä englanninkielisessä vihkossaan, että Leadbeater syntyi seitsemän vuotta myöhemmin, nimittäin 16. helmikuuta 1854, mikä päivämäärä oli hänen syntymätodistuksessaan, ja että jostain tuntemattomasta syystä syntymäaika myöhemmin vaihtui ensin mainituksi virheelliseksi päivämääräksi, joka oli merkitty hänen passiinsa. Leadbeater näyttää olleen vanhempiensa ainoa lapsi. Hänen isänsä kuoli tuberkuloosiin Lontoossa vuonna 1862.

Valmistuttuaan papiksi Leadbeater palveli Englannin kirkossa. Siinä ohella hän harrasti spiritismiä. Siten hän oli alkanut omien sanojensa mukaan „ajatella asioita, joita ei ole hyvä ajatella, jos mieli pysyä oikeauskoisena”. Tämän ajattelunsa tähden hän ei tyytynyt pelkästään siihen maailmankuvaan, jota kirkko opetti. Spiritismiä tutkiessaan hän oli huomannut, että jotkut kirkon opetukset olivat tosia. Omien havaintojensa perusteella hän oli vakuuttunut esimerkiksi siitä, että ihmisestä oli jotakin olemassa kuoleman jälkeen. Siinä kohden siis materialismi erehtyi, eikä hän sen tähden heittäytynyt materialismin pyörteisiin. Toisaalta hän ei kyennyt muodostamaan itselleen yhtenäistä maailmankatsomusta spiritisminkään pohjalta eikä kyennyt arvioimaan vanhojen uskontojen opetuksia.

Kun sitten Sinnettin ensimmäiset teosofiset kirjat osuivat hänen kohdalleen, hän ymmärsi löytäneensä tien, jota kulkemalla asiat selkiintyisivät. Hän luopui entisestä papin urastaan ja liittyi Teosofiseen Seuraan vuonna 1884, jolloin hän seurasi H. P. Blavatskya Lontoosta Intiaan. Siitä lähtien C. W. Leadbeater työskenteli teosofian puolesta. Hän tahtoi palvella löytämänsä totuuden asiaa. Intiassa hänessä kehittyi Selvänäköisyys.

Leadbeaterin kolmatta vuotta kestänyt luentomatka Yhdysvalloissa alkoi syyskuussa 1902. Hän piti sekä julkisia luentoja että yksityisiä kokouksia Teosofisen Seuran jäsenten kesken. Amerikassa hänen työnsä herätti suurta innostusta ja kiinnostusta

teosofisiin aatteisiin. Sieltä hän matkusti Uuden Seelannin kautta Australiaan, jossa hän viipyi marraskuuhun asti 1905.

Leadbeater erosi Teosofisesta Seurasta vuonna 1906 sen jälkeen kun samana vuonna toukokuussa Amerikkalaisen Osaston hallitus syytti häntä epäsiiveillisten neuvojen antamisesta. Hän oli vastannut joihinkin kysymyksiin, jotka koskivat nuorissa pojissa heräävän sukupuolisuuden mukanaan tuomia ongelmia. Nykyisin tavallisessa kasvatuksessa hänen antamia vastauksia tuskin paheksuttaisiin, mutta siihen aikaan teini-ikäiset nuoret eivät saaneet juurikaan sukupuolivalistusta. Leadbeateriin kohdistuvien, asiallisesti aiheettomien epäilyksien takia tämä pyysi oman (brittiläisen) osastonsa hallitukselta eroa Teosofisen Seuran jäsenyydestä, mihin seuran presidentti, eversti Olcott oli heti suostunut. Leadbeater oli toivonut, että hänen erottuaan rauha laskeutuisi seuraan, mutta toisin kävi. Panettelu näytti jatkuvan. Tilanne päättyi onnellisesti vasta kun Annie Besant presidentiksi tultuaan laati asiaa koskevan kirjelmän vuonna 1908. Siinä hän ehdotti, että Teosofinen Seura kutsuisi Leadbeaterin takaisin. Niin kävikin. Hän tuli uudelleen Teosofisen Seuran jäseneksi vuonna 1910.

Vuonna 1915 Leadbeater lähti luentomatalle Australiaan ja muutti sinne. Siellä hän johti kirkkoa *The Liberal Catholic Church* (Vapaamielinen Katolinen Kirkko), jonka piispana hän toimi. Sen parissa hän teki useita tutkimuksia rituaaleista ja seremonioista. Hän oli myös yhteisvapaamuurariliikkeen keskushenkilöitä.

Charles Leadbeater tuli Teosofisen Seuran esoteerisen osaston johtoon Annie Besantin kuoltua, mutta kuoli itsekkin pian monivuotisen työoverinsa jälkeen Adyarissa 28. helmikuuta 1934 täytettyään sitä ennen 87 (tai mahdollisesti 80) vuotta.

Luonteeltaan C. W. Leadbeater oli tutkija ja tarkkailija. Hänen saavuttamansa astraalinen selvänäkökyky on yleisesti tunnustettu ja arvostettu. Sen avulla hän pyrki valaisemaan teosofisia oppeja. Hänen tutkimuksensa perustuivat hänen oma-kohtaisiin persoonallisiin havaintoihinsa, ja henkimaailman astraalisen puolen alueella hän näyttää olleen spesialisti. Joka tapauksessa hänen esityksensä ovat olleet omiaan herättämään suuren yleisön mielenkiintoa teosofiseen maailmankatsomukseen, etenkin sen opetuksiin yliaistisista oltiloista ja kuoleman jälkeisestä elämästä.

Lähteitä: Pekka Ervast: Toimittajalta I (ss. 53–54). Kristofin Kirjallisuusseura 1985. Kirjoitus on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Tietäjä 1910, ss. 3–4. — Samaan kirjoitukseen

P. E. palasi myöhemminkin toistamalla sen osittain mutta jatkaen sitä kertomalla myös selvänäkötutkimusten luonteesta. Pekka Ervast: **Toimittajalta** II (ss. 230—232). Kristosofinen Kirjalisuusseura 1986. Kirjoitus on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1923, ss. 43—47. — Selostuksessa mainittu, Leadbeaterin syntymäaika koskeva maininta löytyy Hugh Shearmanin laatimasta elämäkerrallisesta esityksestä. (**Charles Webster Leadbeater**. A biography. The Theosophical Society, Adyar 1980.) — Leadbeaterin kutsumisesta takaisin Teosofiseen Seuraan voi lukea Pekka Ervastin laatimasta selonteosta **C. W. Leadbeaterin asia**. Julkaistu aikakauslehdessä Tietäjä 1908, ss. 375-379.

Charles Leadbeaterin kirjallista tuotantoa:

Astraalitaso. Sen näkymöt, asukkaat ja ilmiöt. Suomentos englannin kielestä. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1909.

Ihminen näkyväisenä ja näkymättömänä. Esimerkkejä eri ihmistyypeistä nähtynä harjaantuneen selvänäön avulla. Suomentanut J. T. Suomen Teosofinen Seura 1927.

Kuoleman jälkeinen elämä ja miten teosofia sen paljastaa. Englannin kielestä suomentanut Veikko Palomaa. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1912.

Kuudennen juurirodun alkuvaiheet. Kirjan suomentos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Tietäjä 1910 — 11. Kirja on kuin romaani, jota voi lukea viihteenä, vaikka siinä esitetyt kuvaukset olisivatkin tarkoitettu opetuksiksi.

Luonnonhengen. Englannin kielestä suomentanut Väinö Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1910.

Mestarit ja Polku. Suomentanut Aarne A. Astala. Suomen Teosofinen Seura 1926.

Näkymättömiä auttajia. Kirjan suomentos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä Omatunto 1906—07.

Selvänäköisyys. Suomentanut Hugo Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1914.

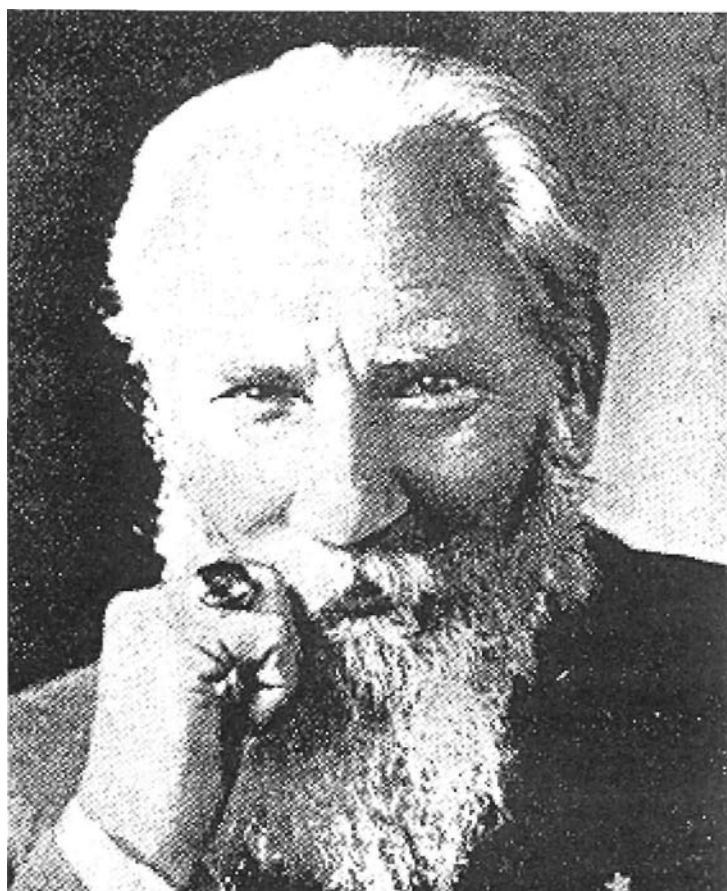
Teosofia. Yleiskatsaus teosofiseen maailmankatsomukseen. Suomentanut A. A. Saarnio. Suomen Teosofinen Seura 1925.

Teosofiian ulkopiirteet. Englannin kielestä suomentanut Veikko Palomaa. 1904.

Tšakrat. Suomentanut Kyllikki Vuorinen. Teosofinen Seura 1985.

Älytaso ynnä taivasmaailma, sen luonteenominaisuudet ja asukkaat. Suomentos englannin kielestä. Suomen Teosofinen Seura 1924.

Besant, Annie ja Leadbeater, **C. W.**: **Ihminen: mistä ja miten?** Selvänäköisiin tutkimuksiin perustuva kuvaus. Suomentaneet Hugo Vaivanne ja Väinö Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1913.

Kuva 8: C. W. Leadbeater

Kuva 9: G. R. S. Mead

Mead, George Robert Stowe (1863 - 1933)

Sivu: 11.

George Mead syntyi 22. maaliskuuta 1863. Hän opiskeli klassista kirjallisuutta Cambridgen yliopistossa, pääaineinaan kreikka ja latina. Hindulaisuudesta kiinnostuneena hän jatkoi filosofian opintojaan Oxfordissa tutustuen myös spiritismiin.

Jossain välissä opintojensa aikana hän luki Sinnetin kirjan *Esoteric Buddhism*. Teosofiseen Seuraan hän liittyi 1884. Hän tapasi H. P. B:n vuonna 1887 ja toimi tämän yksityissihteerinä Lontoossa H. P. B:n kolme viimeistä vuotta. Teosofisen Seuran Eurooppalaisen Osaston ylisihteerinä Mead oli vuodesta 1890 lähtien.

H. P. B:n kuoleman jälkeen Mead yhdessä Annie Besantin kanssa toimitti H. P. B:n perustamaa aikakauslehteä *Lucifer*. Meadin ensimmäinen kirja *Simon Magus* ilmestyi vuonna 1892. Yhdessä Annie Besantin kanssa Mead toimitti H. P. Blavatskyn jälkeenjääneistä papereista Salaisen Opin kolmannen osan ja sanakirjan *Theosophical Glossary*.

Vuodesta 1898 lähtien Mead toimitti aikakauslehteä *The Theosophical Review*. Hän oli kuuluisa tiedemies, oppinut tutkija, jonka erikoisalana oli kristinuskon alkuhistoria. Hän teki laajoja tutkimuksia gnostilaisuudesta ja alkukristillisyydestä.

Vuonna 1908 Brittiläisessä Osastossa käsiteltiin C. W. Leadbeateriin kohdistuneita epäilyjä, joista edellä on kerrottu. Hänen arvostelijansa vaativat, että Brittiläinen Osasto julkisesti lausuisi kammoksuvansa entisen jäsenensä vahingollisia oppeja siveellisyyskysymyksissä. Annie Besantin ehdotuksesta Leadbeater pyydettiin takaisin Teosofisen Seuran jäseneksi.

Asiassa oli kuitenkin myös toinen puoli: eräänlainen linjakykyisyys. Annie Besant, joka toimi seuran esoteerisena johtajana, oli entinen sosialisti ja poliitikko. Häinkin, kuten myös Leadbeater, oli psyykkisesti kehittynyt, eivätkä kaikki teosofit olleet tyytyväisiä hänen valintaansa Teosofisen Seuran presidentiksi. Yli 700 jäsentä Englannissa erosi Teosofisesta Seurasta. Heidän joukossaan oli H. P. Blavatskyn oppilas George Mead.

Vuonna 1909 George Mead perusti esoteerisen ryhmän, joka tunnetaan nimellä *The Quest Society*. Sen äänenkannattajaksi syntyi lehti *The Quest*, jota hän toimitti. Mead kuoli 29. syyskuuta 1933.

Tutkimuksissaan Mead paneutui gnostismiin, hermeettiseen filosofiaan ja varhaiskristillisyyteen. Suomessa hänet tunnetaan varmaankin parhaiten teoksen *Pistis Sophia* toimittajana.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Olemmeko käsittäneet oikein?** Pari sanaa teosofisesta liikkeestä. Julkaistu alunperin artikkelisarjana aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1922. Koottu sittemmin kirjaan **Ihmisyden uskonto.** Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura 1941. — H. P. Blavatskyn koottujen teosten [*Collected Writings* osa XIII] loppuun liitetty Meadin pienoiselämäkerta.

G. R. S. Meadin kirjallista tuotantoa:

Apollonios Tyanalainen. Ajanlaskumme ensimmäisen vuosisadan filosofi-uskonpuhdistaja. Alkuteos *Apollonius of Tyana.* Suomentanut Hugo Vaivanne. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1914.

Pistis Sophia. Kristillistä esoterismia. Otteita gnostilaisista kirjoituksista, ennen kaikkea „Vapahtajan kirjoista” 3:nnelta vuosisadalta j. Kr. Suomennos G. R. S. Meadin englantilaisen käännöksen uuden korjatun painoksen mukaan. Suomentanut Annikki Reijonen. Suomennoksen yhtäpitävyyden englanninkieliseen tekstiin tarkistanut Pekka Ervast. *Mystica* 1927.

Moorja — *Sivut:* 75, 127.

Mooses — *Sivut:* 10, 13, 44, 60.

Napoleon I — *Sivut:* 22-25, 38.

Olcott, Henry Steel (1832 - 1907)

Sivut: 20, 45-46, 47-48, 49, 50-51, 52-53, 54, 61, 74, 75, 93, 103.

Henry Olcott syntyi Yhdysvalloissa 2. elokuuta 1832. Koulutukseltaan hän oli lakimies, ja hänellä oli New Yorkissa oma asianajotoimisto. Ennen teosofiksi tuloaan hän otti osaa sotaan etelävaltioita vastaan orjien vapauttamiseksi. Sodassa hän sai everstin arvon. Hänet tunnettiin pystyvänä ja rehellisenä juristina, joka oli tehnyt uudistavaa tieteellistä tutkimusta esim. maanviljelyksen alalla. Sen vuoksi hänet nimitettiin hallituksen sotaosastoon sen jälkeen kun hän oli sairastunut sodassa punatautiin. Virkailijana hän paljasti muutamia laajoja petoksia. Sodan loputtua tämä luotettava ja kunnioitusta herättänyt kansalainen vetäytyi valtiollisista tehtävistä lakimies-toimeensa.

Eversti Olcott oli kiinnostunut spiritismistä ja hän kirjoitti aiheesta artikkelin New Yorkissa ilmestyneeseen päivälehteen *Daily Graphic*. Eräässä kokouksessa, joita spiritismin harrastajat järjestivät Chittendenissä, Vermontissa, Eddy-nimisen perheen maatilalla, Olcott tapasi H. P. Blavatskyn. Kohtaami-

nen tapahtui 14. lokakuuta 1874. Heistä tuli välittömästi ystävykset. Heidän välilleen muodostui vuosikautia kestänyt läheinen työtoveruus, joka on syvimmin vaikuttanut Teosofisen Seuran syntyyn ja teosofisen liikkeen näkyvään alkuhistoriaan. Yhdessä H. P. Blavatskyn kanssa H. S. Olcott perusti Teosofisen Seuran New Yorkissa 17. marraskuuta 1875. Hänestä tuli Teosofisen Seuran presidentti, jona hän toimi kuolemaansa saakka.

Muutettuaan Intiaan yhdessä H. P. B:n kanssa vuonna 1879 Olcott tuli teosofisten aatteiden sanansaattajaksi. Luentomatkoillaan Ceylonissa ja muualla hän pääsi läheiseen kosketukseen kansan kanssa ja näki omin silmin seuraukset, joita syvään juurtunut kastijako Intiassa oli aiheuttanut. Kurjuudessa elävä kansa kasvoi tietämättömänä omasta, isiltä perityn uskontonsa opeista. Kristittyjen lähetyssaarnaajien ylläpitämässä kouluissa sille tyrkytettiin aivan vierasta uskontoa. Olcottin epäitsekäs työ Intiassa kansan sivistämiseksi ja buddhalaisuuden elvyttämiseksi on suurenmoista ja kunnioitettavaa. Sen ansiosta Intiaan saatiin Teosofisen Seuran valvomia kansallisia kouluja, joissa lapset kasvatettiin Buddhan oppiin. Eräs merkillinen ajanjakso Olcottin elämässä ajoittuu vuosiin 1882-83, jolloin hänen mesmerinen parantamiskykynsä kehittyi miltei ihmeitä tekeväksi.

H. S. Olcottin varsinainen työ oli Teosofinen Seura. H. P. Blavatsky, teosofian ensimmäinen julistaja ja Mestarien valitsema lähettäjä, oli luonnollisesti seuran sielu. Hän oli teosofinen opettaja, ihmiskunnan herättäjä ja kasvattaja, jonka ympärille oppilaat kokoontuivat. H. S. Olcottin osaksi tuli järjestää teosofialle ensimmäinen ulkonainen käyttöväline, joka edustaisi teosofisia aatteita maailmassa. Hän tahtoi muodostaa ihmiskunnan yleisen veljeyden ytimen katsomatta rotuun, uskontunnustukseen, sukupuoleen, yhteiskunta-asemaan tai muuhun ihmisiä erottaviin tekijöihin, kuten Teosofisen Seuran ensimmäisessä ohjelmapykälässä mainitaan. Seura olikin hänen suurimpana huolenaan. Sen hän tahtoi säilyttää vapaana kaikesta lahkolaisuudesta ja dogmaattisuudesta. Jos joku esiintyi liiallisella auktoriteettiudella, silloin presidentti puuttui asiaan ja teroitti sitä, että Teosofisella Seuralla ei ole muuta uskonnonnunnustusta kuin totuuden etsiminen eikä muuta auktoriteettia kuin totuus.

Teosofisen Seuran presidenttinä Olcott matkusteli ympäri maailmaa seuran kansallisissa osastoissa. Tukholmassa käydessään vuonna 1900 hän tapasi Pekka Ervastian. Palatessaan

amerikkalaisen osaston vuosikokouksesta 1906 Olcottille, silloin jo yli 70 vuoden ikäiselle vanhukselle, sattui tapaturma. Laivamatkalla hän kaatui portaissa. Saman vuoden lopulla Adyarissa Teosofisen Seuran vuosikokouksessa hän istui sairastuolissa. Seuraavana vuonnahan kuoli Adyarissa, Intiassa 17. helmikuuta 1907. Kuollessaan hän oli 75. ikävuodellaan.

Eversti Olcott oli teosofisen liikkeen ulkonainen organisoija. Hän oli H. P. Blavatskyn työtoveri ja tämän auttaja. Erotukseksi Teosofisen Seuran myöhemmistä presidenteistä hänestä käytetään nimitystä Perustaja-Presidentti. Näiden kahden työtoveruksen — H. P. B:n ja H. S. O:n — suhdetta voisi kuvata sanomalla, että Olcott oli eksoteristi, H. P. B. esoteristi. Olcott loi teosofialle sen ensimmäisen ulkoisen käyttövälineen, H. P. B. antoi sille aatteellisen sisällön. Jos Olcott tähdensi Teosofisen Seuran ylevyyttä, joka onkin mitä suuremoinen, niin kuitenkin on hyvä muistaa, että seura oli syntynyt nimenomaan teosofista maailmankatsomusta varten.

Kysymys on siitä, kumpi on korkeampi, kumman mukaan tarkistus tehdään, mikäli se osoittautuisi tarpeelliseksi. Luonnollisesti näissä erilaisissa lähestymistavoissa piili ensimmäiset mahdollisuudet painotuseroihin, joskin ne vielä Olcottin aikana pysyivät kutakuinkin taka-alalla. Myöhäisemmässä historiassa syntyi vaihe, joka tunnetaan *Back to Blavatsky* -liikkeenä [„takaisin Blavatskyyn”].

Lähteitä: Pekka Ervast: **H. S. Olcottin elämäntyö.** Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1907.

H. S. Olcottin kirjallista tuotantoa:

Buddhalainen Katkismus. Alkuteos *A Buddhist Catechism*. 40:nnestä englantilaisesta, korjatusta ja laajennetusta painoksesta suomentanut Pekka Ervast. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1906.

Orfeus — *Sivu:* 15.

Paavali — *Sivut:* 44, 90, 108.

Peters, Alfred Vout (1869 - 1934)

Sivu: 106.

Alfred Peters oli englantilainen selvänäkijä ja psykometri-soija, joka syntyi 6. tammikuuta 1869. Hänen äitinsä, jolta Alfred kertoi perineensä psyykkisen kykynsä, oli hollantilaista sukua. Hänen perhenimensä oli Vout, joka oli Alfredin toinen nimi. Jo lapsena Alfred näki, mitä muut eivät nähneet: valoja,

värejä, enkeleitä, vainajia. Kun hän kertoi näkemästään toisille, nämä nauroivat. Mutta hänen äitinsä ei nauranut, vaan ymmärsi. Hänellä itselläänkin oli vastaavia kokemuksia.

Petersin julkinen toiminta alkoi 1894 Lontoon hienoston piirissä. Kotimaansa ulkopuolellakin hän oli Euroopan spiritistisissä piireissä hyvin tunnettu meedio ja selvänäkijä, joka tahtoi osoittaa henkimaailman olemassaolon ja todistaa vainajien elävän. Myös psykometrinen kyky oli hänessä kehittynyt.

Pekka Ervast tapasi Petersin ensi kerran Tukholmassa 1901 prinsessa Mary Karadjan luona pidetyssä istunnossa, jossa Peters toimi meediona. Pekka Ervastin pyynnöstä Peters tuli myös Suomeen vuonna 1908. Sen jälkeen hän kävi täällä muutaman uudemman kerran. Peters liittyi myös Teosofisen Seuran jäseneksi.

Petersillä oli useita suomalaisia ystäviä, jotka Lontoossa vieraillessaan pistäytyivät häntä tervehtimässä. Suomesta ja Kalevalasta hän piti maassaan useita esitelmiä.

Alfred Peters kuoli pääsiäisenä 31. maaliskuuta 1934 äkilliseen sydänkohtaukseen oltuaan sitä ennen vuorokauden ajan tainnoksissa.

Aikoinaan Peters Helsingissä vieraillessaan esiintyi joitakin kertoja Pekka Ervastin luentojen yhteydessä antaen näytöksiä selvänäköisyydestään ja psykometrisistä taidoistaan.

Lähteitä: Annikki Reijonen: **Alfred Vout Peters kuollut.** Julkaistu aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1934 (s. 141). — Annikki Reijonen: **Elävätkö kuolleet?** A. V. Petersin selvänäkökokeita Helsingissä 1929. Yliaistillisten ilmiöiden tutkimisseura 1929.

Kirjallisuusviitteitä:

Ervast, Pekka: **Mr. Peters Lontoosta.** Julkaistu aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1922, ss. 70 — 80. Artikkelin kuuluu sarjaan *Muistoja menneiltä vuosilta*, joka myöhemmin poimittiin kirjaan **Teosofisia muistelmia.** Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ja Kristusofinen Kirjallisuusseura 1980.

A. V. Petersin kirjallista tuotantoa:

Mediumin kokemuksia. Tekijän käsikirjoituksesta suomentanut Pekka Ervast. Suomennos on julkaistu artikkelisarjana aikakauslehdessä *Omatunto* 1905—06.

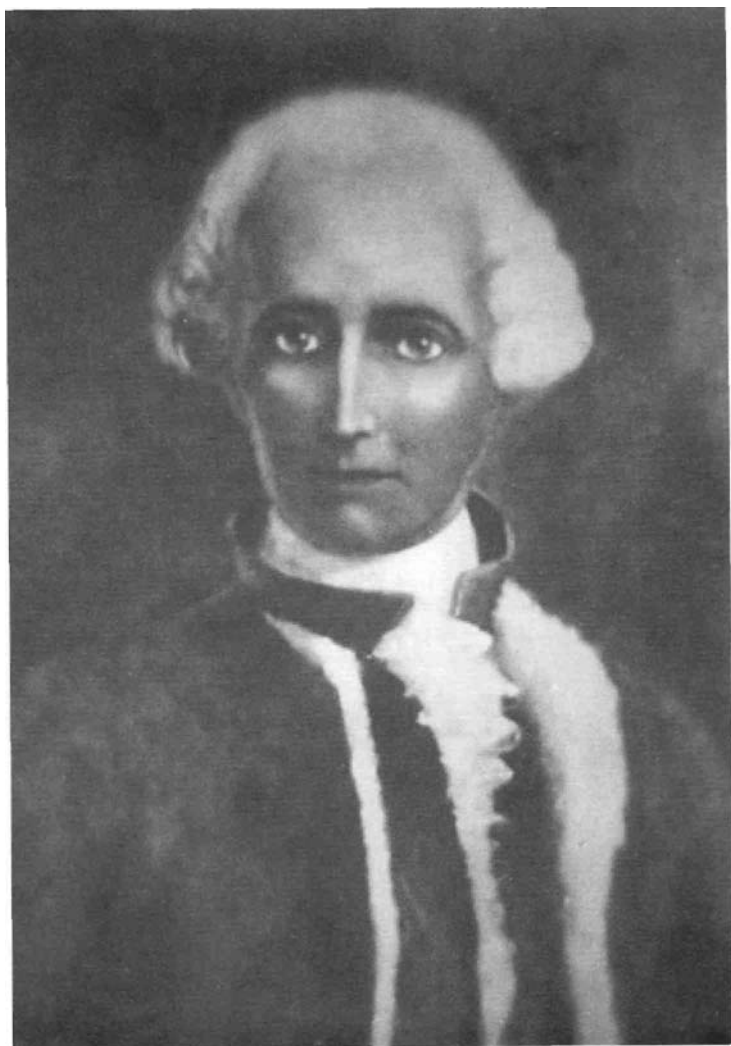
Philo Judaeus — Ks. *Filo* Judaeus.

Platon — *Sivu:* 71.

Plotinos — *Sivu:* 65.

Kuva 10: H. S. Olcott

Kuva 11: kreivi de Saint-Germain

de **Saint-Germain** kreivi — *Sivut*: 20-21, 127.

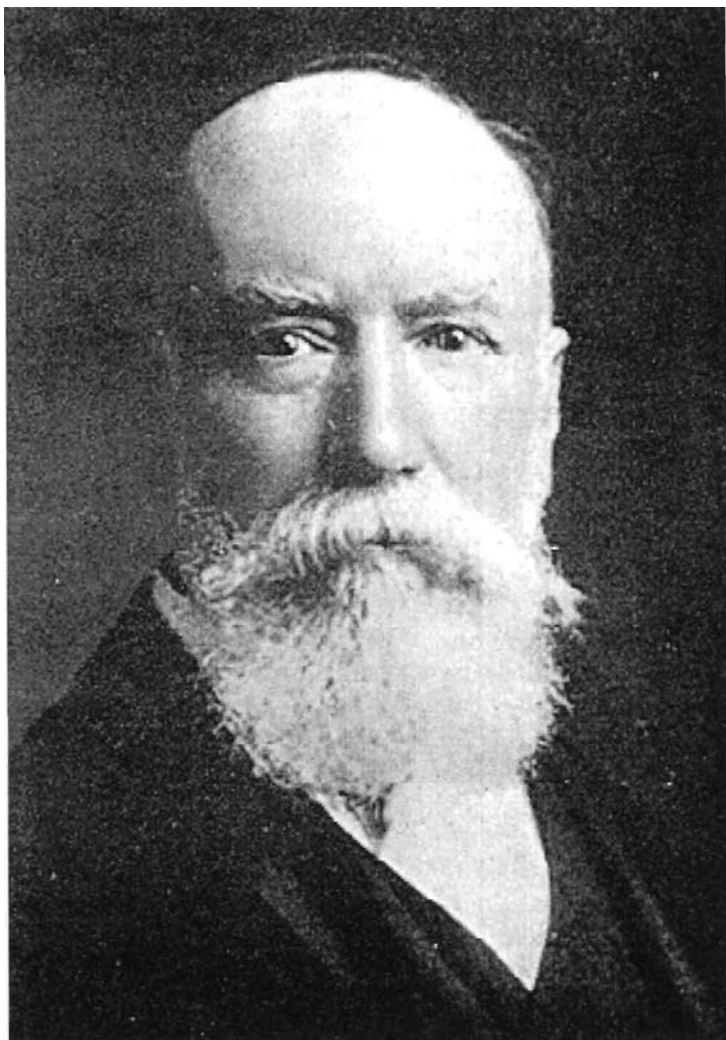
Sinnett, Alfred Percy (1840-1921)

Sivu: 75.

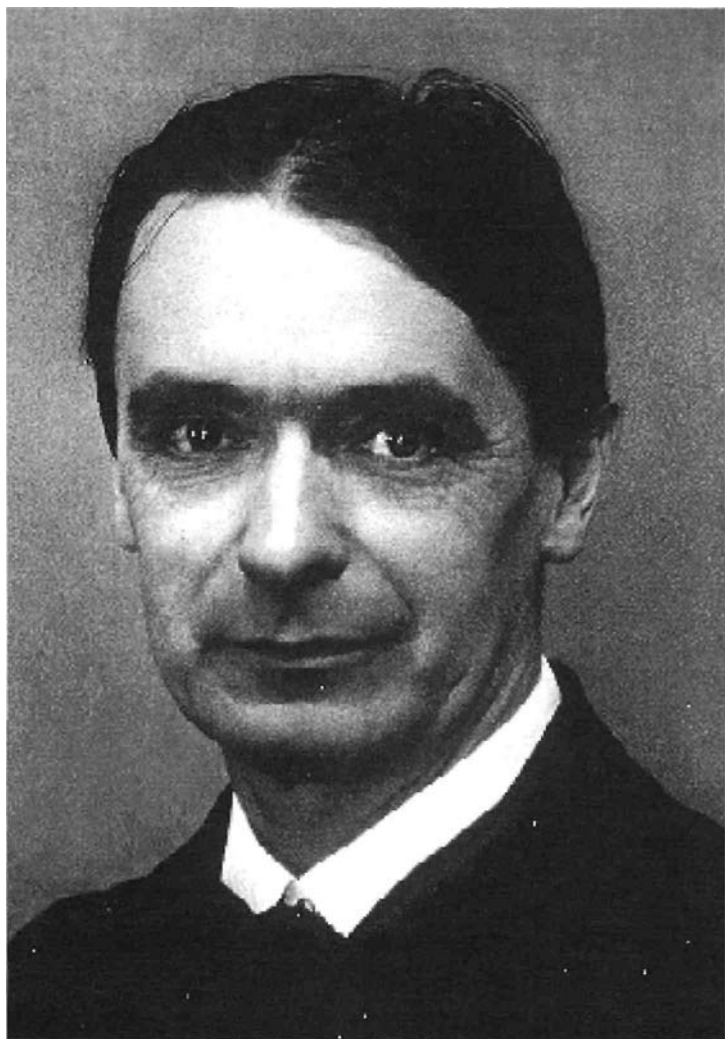
Alfred Sinnett syntyi 18. tammikuuta 1840. Hän oli englantilainen sanomalehtimies, joka aloitti uransa jo varhain. Kaksikymmentäviisivuotiaana hän jonkin aikaa toimitti Kiinassa päivälehteä *The Hong-Kong Daily Press*, mutta palasi Lontooseen, jossa kirjoitti artikkeleita *The Standard* -lehteen.

Vaimonsa Patiencen kanssa hän muutti Intiaan *British Indian Society*n („Brittiläinen Intia -seuran”) asioissa vuonna 1872. Hänen aikomuksensa oli ruveta toimittamaan siellä sanomalehteä *The Path*. Hän oli ensiluokkainen journalisti ja häntä kiinnostivat päivän okkulttiset kysymykset. Kun H. P. Blavatsky ja H. S. Olcott saapuivat Intiaan ja perustivat sinne Teosofisen Seuran vuonna 1879, Sinnett kirjoitti Olcottille ja kysyi Intiaan vastaperustetusta seurasta. Kirjeenvaihto johti siihen, että Seuran kaksi perustajaa vierailivat Sinnettien kotona Allahabadissa 4. joulukuuta 1879. Siellä H. P. B. teki ne merkilliset „okkulttiset ilmiöt”, joista Sinnett kertoi ensimmäisessä kirjassaan. Joulukuun lopulla Alfred ja Patience Sinnett liittyivät Teosofiseen Seuraan.

Palattuaan Intiasta Englantiin aviopari asettui asumaan Lontooseen. Siellä A. P. Sinnett julkaisi kirjansa *The Occult World* [„Salainen maailma”] (1881) ja *Esoteric Buddhism* [„Esoteerinen Buddhanoppi”] (1883), jotka varsinaisesti tekivät teosofisen liikkeen ja teosofisen maailmankatsomuksen tunnetuksi Euroopassa. Kirjoissaan hän julkaisi osia niistä kirjeistä, joita hän sai Mestari Kuthumilta päästyään tämän kanssa kirjeenvaihtoon H. P. Blavatskyn välityksellä. Sinnettin kysymyksiin Kuthumi kirjoitti pitkiä vastauskirjeitä. Niiden pohjalta Sinnett osasi kirjoissaan selostaa laajoille joukoille piirteitä adeptien tieteestä ja esoteerisesta filosofiasta. — Pienenä yksityiskohtana mainittakoon, että jälkimmäisen kirjan nimenä olisi pitänyt olla *Esoteric Buddhism*. [„Esoteerinen viisausoppi”], kuten H. P. B. Salaisessa Opissa (osa I, alaviite ss. 585-586) oikaisee. Ylimääräinen *d*-kirjain sai aikaan sen, että länsimailla teosofia pitkän aikaa samaistettiin buddhalaisuuteen. Kysymys oli buddhista, ihmisen korkeammassa minässä piilevästä veljesrakkaudesta, jonka kosminen tausta on Kristus.

Kuva 12: A. P. Sinnett

Kuva 13: Rudolf Steiner

Annie Besantin tultua valituksi Teosofisen Seuran presidentiksi vuonna 1907 Sinnett, joka oli ollut toistakymmentä vuotta seuran varapresidenttinä, erosi Teosofisesta Seurasta. Hän perusti ystävineen oman seuransa *The Eleusinian Society*. Neljän vuoden kuluttua hän palasi Annie Besantin kutsusta takaisin seuraan ja otti uudelleen vastaan varapresidentin toimen 1911. Hän kuului Besantin kannattajiin, vaikka ei ollutkaan aina yhtä mieltä tämän kanssa.

Sinnett, joka oli yksi teosofisen liikkeen alkuperäisistä pylväistä, kuoli 24. kesäkuuta 1921 Lontoossa 81-vuotiaana sairasteltuaan jonkin aikaa.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Toimittajalta** II (ss. 167 ja 269–272).

Kristosofinen Kirjallisuusseura 1986. Kirjoitukset on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Ruusu-Risti vuosina 1923 (ss. 124 — 127) ja 1924 (ss. 42–45).

A. P. Sinnettin kirjallista tuotantoa:

Erään näkijän elämänvaiheita. H. P. Blavatskyn elämäkerta.

Alkuteos *Incidents in the Life of Madame Blavatsky* [„Tapahtumia Madame Blavatskyn elämässä”] (1886). Suomennos on julkaistu Ruusu-Ristissä 1952—56.

Steiner, Rudolf (1861 - 1925)

Sivut: 63, 67, 88-89, 91, 93, 94, 95, 97, 107, 108.

Rudolf Steiner syntyi pienessä Kraljevecin kylässä, Itävalta-Unkariin kuuluneessa Kroatiaassa 27. helmikuuta 1861. Hänen isänsä oli rautatievirkamies, minkä tähden perhe muutti usein paikasta toiseen. Pieni Rudolfkin joutui vaihtamaan kyläkoulusta toiseen. Vasta kymmenvuotiaana hän pääsi Wiener-Neustadtin reaalikouluun valmistuakseen insinööriksi.

Tultuaan ylioppilaaksi hän ryhtyi opiskelemaan luonnontieteitä Wienin polyteknisessä opistossa. Hänen harrastuksensa kääntyivät kuitenkin klassisiin opintoihin, filosofiaan ja kirjallisuuteen Wienin yliopistossa. Hän pyrki pukemaan yliaistillisen maailman selkeään käsitteelliseen muotoon. Sitä tarkoitusta varten hän tutustui luonnontieteelliseen ajatteluun ja klassiseen saksalaiseen filosofiaan. Erityisesti häntä kiinnosti Goethen luonnontieteellinen ajattelu. Yliopistollisen väitöskirjansa *Wahrheit und Wissenschaft* (Totuus ja tiede) Steiner kirjoitti filosofian alalta.

Steinerilla oli jo varhain omakohtaisia kokemuksia henkimaailman sisäisestä todellisuudesta. Vuonna 1880 ollessaan 19-vuotias hän kohtasi Mestarinsa ja sai tältä elämäntehtävän,

vaikka työtapa selvisi Steinerille vasta monivuotisten lukujen, mietiskelyjen ja sisäisten voittojen perästä.

Hän tuli pian tunnetuksi filosofina ja Goethe-tutkijana. Opiskeluaikanaan Steiner oli tutustunut professori K. J. Schröeriin, joka oli tunnettu Goethen tutkija. Schröer oli antanut oppilaalleen, silloin 21-vuotiaalle Steinerille tehtäväksi julkaista ja kommentoida Goethen luonnontieteelliset teokset. Toimitustyö vei Steinerin Wienistä Weimariin, jossa hän asui 1890-97. Hän oli yksi niistä tutkijoista, jotka toimittivat Goethen koottuja teoksia. Laajan kirjallisen tuotantonsa Steiner aloitti Teosofisen Seuran parissa.

Teosofiseen liikkeeseen Steiner tutustui vuonna 1897. Silloin se ei häntä vielä miellyttänyt. Mutta kun hän vuosisadan vaihteessa piti Berliinissä sikäläisten teosofien kutsumana esitelmäsarjan, heräsi hänessä ajatus työskennellä teosofien parissa, jotka olivat vastaanottavaisia hänen sanomalleen. Näiden ystäviensä kehotuksesta hän liittyi Teosofiseen Seuraan vuonna 1902 ja tuli heti Saksan Teosofisen Seuran ylisihteeriksi. Siitä alkaen hän työskenteli teosofina. Hänen toimestaan saksalainen Teosofinen Seura heräsi uudestaan ja kasvoi voimakkaaksi. Hänen vaikutuksensa ulottui myös Itävalta-Unkariin, Skandinaviaan, Englantiin, Tanskaan ym. Steinerin teosofisessa työssä oli suureksi avuksi hänen monipuolinen eurooppalainen sivistyksensä. Hän oli filosofian tohtori, tunnettu ja tunnustettu Goethe-spesialisti. Hän oli myös tarkoin perehtynyt nykyajan luonnontieteisiin.

Rudolf Steinerin opetustapaan kuului esittää runsaita tietojaan vähitellen. Sen tähden hänen ympärilleen kokoontuikin joukko oppilaita, jotka seurasivat häntä hänen esitelmämatkoillaan. Hän piti mielellään esitelmiä kurssien muodossa, jotka kestivät pari viikkoa ja sisälsivät 10–12 luentoa. Niissä hän käsitteli syvällisesti ja monipuolisesti mitä vaikeimpia aiheita, tavallisesti kristinuskon alalta.

Vuosina 1912–13 tapahtui Steinerin ja Teosofisen Seuran välirikko. Syynä oli se, että Steiner oli itsenäinen okkultisti, jonka opetukset Kristus-kysymyksestä kulkivat toiseen suuntaan kuin Annie Besantin ja C. W. Leadbeaterin. Nämä englantilaiset salatieteilijät nimittäin ennustivat Kristuksen toista tulemistä ja väittivät, että Kristus on ennen pitkää ottava asuntonsa tehtävään valmistetussa yksilössä, jonka he nimesivät hindulaiseksi nuorukaiseksi, Krishnamurtiksi. Steiner asettui jyrkästi toiselle kannalle opettaen, että Kristus ei enää esiinny fyysisesti

maan päällä. On valitettavaa, etteivät nämä kaksi linjaa voineet toimia rinnatusten ja yhtä oikeutettuina saman Teosofisen Seuran suojissa, vaan monivaiheiset selkkaukset johtivat siihen, että Steiner kannattajineen oli pakotettu muodostamaan oman Antroposofisen Seuran, johon liittyi suuri osa saksalaisia teosofejia. Toisaalta uuden seuran jäsenet Steinerin johdolla saivat siten vapaammin kehittyä ja työskennellä aatteensa puolesta. Vuonna 1914 valmistui Sveitsiin, Dornachiin antroposofinen oppilaitos, hengentieteellinen korkeakoulu *Goetheanum*. Myöhemmin se paloi, mutta rakennettiin uudestaan 1925—28. Rudolf Steiner kuoli 64-vuotiaana 30. maaliskuuta 1925. Steiner oli kristitty mystikko. Hän edusti todellista, salaista rosenkreutzilaisuutta, siis valmistusta ja vihkimystä Salaiseen Veljeskuntaan kristillistä tietä kulkien ja kristillistä menettelytapaa noudattaen. Toisin sanoen hän oli länsimaalainen okkultisti. Omaperäisenä opettajana hän käytti omia nimityksiään vanhoista teosofisista asioista.

Antroposofiassaan tohtori Steiner säilytti teosofian maailmankuvan. Hänen esittämässään maailmankatsomuksessa on selvästi nähtävissä länsimaista rosenkreutzilaisuutta. Sen lisäksi, että se metafysiikaltaan on läpeensä teosofinen, siinä on myös selvä tieto kristikunnan Mestarin Jeesus Kristuksen työn vaikutuksesta ja siitä mullistuksesta, minkä hänen esiintymisensä aikaansai ihmiskunnan tajuntaan.

Tutkimuksissaan tohtori Steiner antoi virikkeitä myös useille käytännön toiminnanaloille, mm. kasvatukseen, lääketieteeseen ja luonnonmukaiseen viljelyyn. Hänen kehittämänsä opetusmetodin pohjalle perustetut koulut lienevät niistä tunnetuimpia.

Lähteitä: Pekka Ervast: **Toimittajalta** I (ss. 61—62). Kristosofinen Kirjallisuusseura 1985. Kirjoitus on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Tietäjä 1910, ss. 83 — 84. — Pekka Ervast: **Toimittajalta** III (ss. 27-29). Kristosofinen Kirjallisuusseura 1986. Kirjoitus on julkaistu alunperin aikakauslehdessä Ruusu-Risti 1925, ss. 154-156.

Kirjallisuusviitteitä:

Hemleben, Johannes: **Rudolf Steiner**. Suomentanut Jukka Pajukangas. Werner Söderström Osakeyhtiö 1988.

Lissau, Rudi: **Rudolf Steiner**. Elämä, sisäinen tie, sosiaaliset aloitteet. Suomentanut Arto Koskinen. Suomen antroposofinen liitto 1992.

Wilenius, Reijo: **Ihmiskeskeiseen kulttuuriin**. Rudolf Steiner ja antroposofinen hengentiede. Toinen, uudistettu painos. Gummerus 1979.

Wilenius, Reijo: **Tuntemattoman tutkija.** Steinerin tie hengentieteeseen. Suomen antroposofinen liitto 1995.

Rudolf Steinerin kirjallista tuotantoa:

Esoteerinen kristinusko. Suomentanut Kirsti Honkonen. Suomen antroposofinen liitto 1993.

Haeckel, maailmanarvotukset ja teosofia. Tohtori Rudolf Steinerin erään esitelmän käsikirjoituksen mukaan. Suomennos. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1910.

Isä meidän. Esoteerinen tutkistelma. Tohtori Rudolf Steinerin erään esitelmän käsikirjoituksen mukaan. Suomennos. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1910.

Jeesuksesta Kristukseen. Suomentanut Katri Sorma. Kolmas painos. Suomen antroposofinen liitto 1989.

Joulupäivät 1923 — 1924. Yleisen antroposofisen seuran perustaminen. Suomentanut Risto Suuria. Suomen antroposofinen liitto 1989.

Kuinka saavutetaan tietoja korkeammista maailmoista? Neljännestä saksankielisestä painoksesta suomentanut J. L. Teosofinen Kirjakauppa ja Kustannusliike 1912.

Maailmojen muistista. Suomentanut Kirsti Honkonen. Suomen antroposofinen liitto 1990.

Makrokosmos ja mikrokosmos. Suuri maailma ja pieni maailma. Sielua, elämää ja henkeä koskevia kysymyksiä. Suomentanut Kirsti Honkonen. Suomen antroposofinen liitto 1992.

Teosofia. Johdatus yliaistillisen maailman ja ihmisen tarkotusperän tuntemukseen. Suomennos neljännestä saksalaisesta painoksesta. Antropos 1914.

Väinämöinen — *Sivu:* 15.

Zarathustra — *Sivut:* 57, 60, 64, 65, 68, 96.

Zoroaster — *Ks. Zarathustra.*

Teosofinen liike Suomessa

Suomen Teosofinen Seura. Perustava kokous pidettiin Helsingissä 15. syyskuuta 1907. Vihkimisjuhlaa vietettiin Helsingissä kansainvälisen Teosofisen Seuran 32. syntymäpäivänä 17. marraskuuta 1907. Sitä päivää kaiketi pidetään Suomen Teosofisen Seuran perustamispäivänä. Kansainvälinen Teosofinen Seura hyväksyi ja virallisesti vahvisti Suomalaisen Osaston perustamisen Adyarissa, Intiassa 21. lokakuuta 1907. Suomen Teosofinen Seura käyttää Pekka Ervastista nimitystä Perustaja-Ylisihteeri. Seuran jäseniä yhdistää pyrkimys totuuteen. Seura julkaisee aikakauslehteä *Teosofi*.

Ruusu-Risti. Perustettu Helsingissä 14. marraskuuta 1920. Perustaja Pekka Ervast toimi seuran johtajana kuolemaansa asti. Nykyisin johtaja valitaan määräajaksi. Ruusu-Ristin sisäinen työ (looshityö) toimii henkisen kasvun kouluna Pekka Ervastin ohjeiden mukaisesti. Kirjallisuuden kustantamista ja levittämistä varten seuran yhteydessä toimii *Ruusu-Ristin Kirjallisuusseura ry*.

Kristosofinen ryhmätyö. Syntyi P. E:n Kannatusliitoksi juhannuksena 1940. Keskeisenä tekijänä teosofis-kristosofisen työmuodon syntyvaiheisiin oli kirjailija J. R. Hannulan esitys Pekka Ervastin Opettaja-asemasta. Ryhmä ei ole organisoitunut juridiseksi seuraksi, vaan on niiden yksilöiden aatteellinen yhteenliittymä, jotka haluavat syventyä aikamme kosmisiin tapahtumiin ja Vuorisaarnan elämänymmärrykseen. Kirjallisuuden kustantamista ja levittämistä varten ryhmätyön yhteydessä toimii *Kristosofinen Kirjallisuusseura ry*, joka julkaisee aikakauslehteä *Kristosofi*.

Ihmisyiden tunnustajat. Martta Horjanderin perustama kristosofinen yhteisö. Nimi otettiin ryhmän käyttöön keväällä 1979. Yhteisön jäseniä yhdistää ja inspiroi Vuorisaarnan elämänymmärrys. He tekevät aktiivisesti työtä uuden aseettoman kulttuurin syntymiseksi, mm. taidenäyttelyjen ja kesäteatterin avulla. Ryhmä julkaisee aikakauslehteä *Väinämöinen*.

Mainitut ryhmittymät kuuluvat teosofiseen liikkeeseen. Niiden kaikkien yhteisenä pohjana on H. P. Blavatskyn esittämä teosofinen maailmankatsomus, ja niitä yhdistää alkuperäinen tehtävä: muodostaa yleisen veljeyden ydin. Kukin ryhmä tekee

arvokasta uskonpuhdistustyötä, työtä teosofisten aatteiden levittämiseksi ja kulttuurimme henkevoittämiseksi. Siitä työstä voi lähteä se hengen kipinä, joka kansan syyttää veljesrakkauden ihanteelle.

Pekka Ervastin tuotannon keruu

Pekka Ervast on se henkinen työntekijä ja uudistaja, joka on liittänyt Kristuksen siveysopin, Vuorisaarnan, nykyisen uskonpuhdistuksen keskeiseksi pohjaksi ja kallioksi. Se vallitsi hänen elämässään, siinä ihmiskunnan palvelutehtävässä, jota hän täällä fyysisellä tasolla suoritti noin neljäkymmenen vuoden ajan. Näin syntynyt henkinen elämänymmärrys jatkuu nyt sekä itse elämässä että niissä kirjoissa, jotka P.E:n työn tuloksena syntyivät.

Keväällä 1994 muutamat kristosofit ja ruusuristiläiset alkoivat yhteistyön Pekka Ervastin koko tuotannon keräämiseksi ja tallentamiseksi. Ensivaiheessa aineisto kerätään ja tallennetaan tietokoneelle. Kun lähdetekstit on saatu digitaaliseen muotoon, ne toimitetaan hakemistoinen julkaisuvalmiiksi. Tarkoitus on Pekka Ervastin koko tuotannon julkaiseminen yhteisenä kirjasarjana, koottuina teoksina.

Hanketta tukemaan perustettiin keväällä 1995 kannatusyhdistys *Pekka Ervastin tuotannon keruun kannattajat*.

Teosofisen kirjallisuuden
erikoisliike

Kirjakauppa Aatma
Eteläinen rautatiekatu 16
00100 Helsinki
Puh 90 - 693 3339

PEKKA ERVAST viidennen kulttuurin tehtävä

Teosofian henkinen sisältö on ilmentää sitä Kristuselämää, joka Jeesus Kristuksen saavutuksen kautta laskeutui ihmiskuntaan ja joka sisästä päin inspiroi uuteen henkiseen kulttuuriin. Sen perusohjeina ovat rauha ja rakkaus, kaikkien ihmisten keskinäinen veljeys. Vanha sotainen ja väkivaltainen elämäntapa on poistuva vähitellen näyttämöltä. Teosofinen liike lähti korkealta hengen maailmasta ja se otti vastaan Kristuksen antaman kulttuurisäilyksen. Alusta lähtien sen ohjelmapykäliin on kuulunut veljeyden ytimen muodostaminen.

Tässä kirjassa Pekka Ervast tarkastelee teosofista liikettä, joka uutta kulttuuria ilmentäessään joutui läpikäymään myös vanhojen kulttuurien saavutukset. Kirja on keskitetty kuvaus siitä, millä tavoin teosofiset opettajat H.P.Blavatskysta Rudolf Steineriin tulivat työssään ja opetuksessaan edustaneeksi eri kulttuureja niiden voitoissa ja saavutuksissa